

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Anden behandling af lovforslag nr. L 223: Forslag til lov om pulje til grøn beskæftigelse. Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 16/4 97. Første behandling 24/4 97. Betænkning 7/5 97. 4 ændringsforslag af miljø- og energiministeren (Svend Auken) 13/5 97).

Der var ikke stillet ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet 4 ændringsforslag af miljø- og energiministeren (Svend Auken).

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§ 1, ændringsforslag nr. 1 og 2, § 2, således ændret, §§ 3 og 4, ændringsforslag nr. 3 og 4, § 5, således ændret, og §§ 6-13 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Anden behandling af lovforslag nr. L 214: Forslag til lov om ændring af lov om inspektioner, erklæringsafgivelse og kontrol i medfør af De Forenede Nationers konvention om forbud mod kemiske våben. (Overflyttelse af kompetence fra de statslige told- og skattemyndigheder til Erhvervsministeriet).

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 3/4 97. Første behandling 18/4 97. Betænkning 7/5 97).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-3 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Forespørgsel nr. F 70:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan regeringen oplyse om den udvikling, der er sket i den danske Øststøttepolitik?«

Af Helle Degn (S), Jens Hald Madsen (V), Anne Birgitte Lundholt (KF), Steen Gade (SF), Jørgen Estrup (RV), Annette Just (FP), Keld Albrechtsen (EL), Arne Melchior (CD) og Pia Kjærsgaard (DF).

(Forespørgslen anmeldt 6/5 97. Fremme af forespørgslen vedtaget 12/5 97).

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at afstemning om motiverede dagsordener, der fremsættes i dag, vil blive sat på dagsordenen i morgen, torsdag den 15. maj 1997.

Begrundelse**Ove Fich (S):**

Da mit partis ordfører ikke kan være til stede her i salen i dag, skal jeg fremlægge hendes motivering for forespørgslen, en motivering, som sker på vegne af en bred kreds af medlemmer.

Ikke siden 1993 har Folketinget haft lejlighed til en samlet drøftelse af Øststøtten. Derfor fandt partierne, at det var nyttigt med en sådan debat.

Udviklingen gør det påkrævet med en hurtigvirkende og effektiv indsats for at støtte reformprocessen i Central- og Østeuropa. Vore nye naboer og de nye alliancer og partnerskaber, vi ønsker bygget op, kræver en hjælpende hånd. Derfor takker vi for ministerens redegørelse og ser frem til en stadig evaluering af vor Øststøtteindsats.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Estland, Letland, Litauen, Polen samt områderne Kaliningrad og Skt. Petersborg har traditionelt udgjort det prioriterede område for dansk Øststøtte. Det bør også være tilfældet i fremtiden, men indsatsen skal gøres målrettet inden for rammerne af en overordnet og sammenhængende strategi.

De politiske og økonomiske muligheder for Østersøregionen er langt fra udnyttet i dag.

For det første udgør fælles værdier, historie og geografisk nærhed et godt udgangspunkt for at styrke det regionale fællesskab.

For det andet har Østersøregionen potentiale til at udvikle sig til en region med høj vækst og øget beskæftigelse. Østersøregionen er allerede på vej til at blive et stort nærmarked, og herved udvides det relativt lille hjemmemarked, som er et fælles kendetegn for de nordiske og baltiske lande.

Væksten i Danmarks eksport til Estland, Letland, Litauen og Polen fra 1992 og til 1996 har været imponerende. Relativt er det eksporten til Estland, der er steget mest, 42 pct., og Polen

vejer tungest i billedet med en eksport, der i 1996 udgjorde godt 2 mia. kr. Det er bemærkelsesværdigt, at eksporten til Litauen med en befolkning mindre end den danske nu er tæt på 1 mia. kr.

Med i billedet af det økonomiske samkvem hører, at Danmark har oplevet en stigende udflytning af produktion til lande med lavere lønomkostninger. Set fra et dansk synspunkt vil det være en fordel, at denne udflytning sker til Østersøregionen frem for f.eks. til asiatiske lande. Selv om visse danske sektorer oplever stigende konkurrence fra Østersølandene, så er den samlede virkning et positivt nettobidrag til den danske økonomiske udvikling.

Det hastigt voksende økonomiske samkvem bevirker en fælles interesse i at udvikle områdets infrastruktur, især på transport- og energiforsyningsområdet. Hermed kan fremmes en udvikling i retning af miljømæssigt og økonomisk bæredygtige løsninger.

Regionen har også muligheder for at udvikle samarbejdet mellem universiteterne og inden for forskningen. Der kan skabes nye muligheder for udvikling af erhvervskompetence og netværk på tværs af grænserne, hvor erhvervslivet i Danmark, Sverige og Tyskland i højere grad orienterer sig mod Østersøregionen i overvejelserne om partnerskab og alliancer.

Øststøtten kan bidrage til at fremme vækst og fællesskab i Østersøregionen, men det er vigtigt, at støtten tjener til yderligere at inddrage modtagerne som aktive samarbejdspartnere og ikke henviser dem til en status som passive bistandsmodtagere.

Indsatsen for fremme af væksten i Østersøregionen må ikke ske på bekostning af miljøet. Miljø og vækst skal gå hånd i hånd. Der vil i de kommende år være behov for betydelige investeringer i Baltikum. Opgaven er at sikre en miljømæssigt bæredygtig fornyelse af infrastruktur og produktionsudstyr. Er der først taget en forkert beslutning, kan der oftest ikke ske en genopretning uden kapitaltab. I værste fald er situationen uoprettelig.

Danmark har allerede igangsat en indsats for at genoprette miljøet i Baltikum og Polen efter mange års miljønedslidning under det kommunistiske regime. I det omfang der fortsat er brug for en genopretningsindsats, skal den også fremover have en høj prioritet.

Øststøtten bør medvirke til at forbedre markedernes effektivitet ved indførelse af standarder, regler og procedurer for både den private

og den offentlige sektor, regler, der svarer til EU's vilkår. Effektive markeder er en forudsætning for, at de baltiske lande og Polen kan klare sig inden for det udvidede EU, og ensartede rammevilkår i hele området vil styrke udviklingen i samhandel og investeringer. Ensidedig tilpasning til EU's vilkår kan, som bl.a. erfaringerne fra EFTA-landene viser, også være til stor gavn for de pågældende lande selv.

Den private sektor skal være drivkraften i væksten i Østersøregionen. Gode rammevilkår og fjernelse af barrierer for erhvervslivets udfoldelse på tværs af grænserne vil bidrage til det. Initiativer kan omfatte bl.a. infrastruktur, uddannelse og forskning, iværksætter- og investeringsvilkår. Danmark bør ligesom de øvrige ressourcerstærke lande i området inkludere Østersøregionen i sin nationale, erhvervspolitiske strategi.

Stabile og demokratiske styreformere i Østersølandene er en grundlæggende forudsætning for opbygningen af et tillidsfuldt samarbejde. Udviklingen er generelt inde i en gunstig proces. Alle landene bekender sig utvetydigt til demokratiske principper. Der er intet, der tyder på, at denne udvikling er truet i nogen del af området, men deraf kan man selvfølgelig ikke slutte, at demokratiet overalt er lige fast forankret.

Opbygningen af en demokratisk tradition i alle grene af samfundslivet er en tidkrævende proces, men processen kan styrkes gennem tilstedeværelsen af institutioner, som fremmer den demokratiske meningsdannelse. F.eks. vil et veludviklet lokalt selvstyre og et velfungerende arbejdsmarked bidrage til at synliggøre demokratiske værdier for befolkningen.

Muligheden for at tilslutte sig NGO'er kan bidrage til at rodfæste den demokratiske tradition.

Der er i Estland og Letland betydelige russisktalende mindretalsgrupper. Det er vigtigt, at disse grupper får mulighed for at blive integrerede i samfundet. Landenes bestræbelser på i overensstemmelse med anbefalinger fra bl.a. OSCE og Europarådet at give disse grupper borgerlige og politiske rettigheder fortjener det internationale samfunds støtte. En vellykket gennemførelse af denne politik vil også indgå i bedømmelsen af landenes egnethed som kommende medlemmer af EU.

Regeringen vil ved tilrettelæggelsen af den danske øststøtte tage udgangspunkt i en sammenhængende strategi for Østersøområdet.

Denne skal baseres på en miljømæssigt bæredygtig økonomisk vækst. Landene søges knyttet til hinanden gennem et udbygget regionalt samarbejde. Grundlaget for en stabil politisk udvikling skal søges konsolideret. Regionens status som vækstområde søges styrket på basis af markedsøkonomiske principper ledsaget af effektive foranstaltninger inden for områderne miljø, energi, arbejdsmarked, erhvervsfremme, uddannelse og landbrug. Det kommende danske formandskab for Østersørådet fra den 1. juli i år og et år frem vil være en lejlighed til at forfølge disse målsætninger i overensstemmelse med grundlaget for rådets arbejde.

Regeringen har i april 1997 besluttet at afsætte en ramme i størrelsesordenen 2,5 mia. kr. for perioden 1998-2001 for Østersøstøtte med vægt på Baltikum. Rammen vil blive finansieret af 2 mia. kr. fra Miljø- og Katastroferammen, mens 0,5 mia. kr. vil blive finansieret fra den øvrige Øststøtte. Herudover er der afsat midler til Demokratifonden og til forsvarets aktiviteter i Østersøområdet. Endvidere ydes der et betragteligt bidrag gennem nordiske og multilaterale fonde. Hermed signaleres der et niveau for den økonomiske støtte til fremme af vækst og fællesskab i Østersøregionen.

Selv om vi helt naturligt koncentrerer os om udviklingen i Østersøområdet, må vi selvfølgelig ikke vende resten af Europa ryggen. Også i de øvrige central- og østeuropæiske lande er der behov for bistand på miljøområdet vedrørende ansøgerlandenes forberedelse til EU-medlemskab og til sikring af demokratiske og stabile politiske strukturer.

En fremtidig forstærket miljø- og energiindsats i Østeuropa suppleret med miljømæssigt bæredygtige aktiviteter i udvalgte sektorer som industri, transport, landbrug osv. vil have meget store perspektiver for Danmark.

Bilateral bistand fra Danmark giver mulighed for at overføre teknologi og viden til landene og har vist sig at have både meget store miljømæssige perspektiver og betydelige eksport- og beskæftigelsesmæssige effekter for dansk erhvervsliv.

Grundlaget for samarbejdet er gennemførelsen af de allerede indgåede internationale miljøforpligtelser via miljøkonventioner og EU-forberedelse. Erhvervsmæssigt internationaliseres en meget betydelig del af den danske konsulent- og industriverden. Mange danske virksomheder har allerede formået at høste nye internationale erfaringer i Østeuropa.

Regeringen har besluttet, at miljøstøtten i de kommende år vil vokse i takt med opfyldelsen af MIKA-rammens målsætninger og vil udgøre en stadig stigende andel af den bilaterale danske Øststøtte. Hermed kan Danmark fastholde og udbygge sin enestående internationale position på dette felt. For prioritetslandene i Østersøområdet tilstræbes, at der inden for den kortest mulige årrække opnås en tilstand, der er forenelig med EU's miljøstandarder.

Med gennemførelsen af de forpligtelser i internationale miljøkonventioner, som landene allerede har tilsluttet sig, vil der bl.a. ske en betydelig reduktion af udslip i form af kuldioxid, svovl, kvælstof og CFC-gasser. I år 2010 vil de mellemeuropæiske og de baltiske lande givetvis have opfyldt forpligtelserne i en række konventioner, således som kravene er formuleret i dag. Rusland og Ukraine er straks vanskeligere at bedømme, men med øget politisk stabilitet kan man også her opnå betydelige resultater.

De lande, der har søgt om optagelse i EU, er allerede i gang med at gennemføre EU-reguleringen og vil over de næste 10-15 år givetvis kunne nå at opfylde disse miljødirektiver. Et samlet investeringstal på 150 mia. ecu er blevet nævnt som prisen for disse ti landes samlede gennemførelse af alle EU-direktiver på miljøområdet. Landene kan ikke ved egen kraft gennemføre denne investering, men vil skulle have betydelig hjælp fra EU og andre donorer.

Selv om den danske miljøstøtte til Østeuropa kun kan udgøre en mindre del af de samlede miljøinvesteringer, kan den spille en vigtig rolle som katalysator bl.a. ved at bidrage til at igangsætte en reduktion af den grænseoverskridende forurening.

De miljømæssige problemer i Østersøregionen og i de østeuropæiske lande er som i Vesteuropa i høj grad domineret af udviklingen i centrale økonomiske sektorer. Den miljøforsvarlige udvikling af disse sektorer vil i betydeligt omfang bestemme forureningens udvikling. De vigtigste sektorer er industri, energi, transport, landbrug og skovbrug.

Dansk bistand skal bidrage til, at vækst og produktion kan tilrettelægges på en miljømæssigt bedre måde, end den ellers ville være blevet. Der skal fokuseres på miljøaspekterne i de forskellige sektorer. Arbejdsmiljø spiller i den forbindelse en vigtig rolle. De danske midler skal anvendes til at fastholde landenes udvik-

ling i en miljømæssigt bæredygtig retning på sektorområderne.

Det centrale initiativ i Østersøregionen er gennemførelse af en regional Baltisk Agenda 21 for Østersøregionen. Udmøntningen af indsatsen er påbegyndt ved årsskiftet 1996-97. En sektorindsats er valgt for hverved at fremme en miljømæssigt bæredygtig udvikling inden for industri, landbrug, trafik, energi, skovbrug, fiskeri og turisme. Inden for en række af disse erhvervsområder vil dansk erhvervsliv med fordel kunne bidrage med ekspertise.

Energisektoren er en nøglesektor. Den har meget store miljøproblemer kendetegnet ved både usikre kernekraftværker og forurenende traditionelle kraftværker og varmeværker. Kul af ringe kvalitet anvendes i stort omfang. Energisituationen i Østersøregionen er i en overgangsfase, hvor det er meget vigtigt, at planlægning og investeringer foretages på en miljømæssigt forsvarlig måde.

Den nukleare sikkerhed vil fortsat blive støttet ved dansk bilateral hjælp til organisering osv., mens hovedindsatsen gennemføres i internationalt regi. Det internationale samarbejde i EBRD's Nuclear Safety Account og i EU er på dette område af afgørende betydning.

På energiområdet har Danmark under Baltisk Agenda 21 ansvaret for at udarbejde en bæredygtig udviklingsstrategi for Østersøregionen. På energiforsyningsområdet har udviklingen i Østersøregionen medført interessante perspektiver for samarbejde primært for naturgas og elektricitet.

Industrien er kendetegnet ved forældede og meget forurenende produktionsformer. En miljømæssigt bæredygtig industriudvikling skal ikke kun gennemføres af miljøhensyn, men også for, at der ikke skal opstå muligheder for konkurrence med miljø som billiggørende faktor. Modernisering, nyinvesteringer og nye ledelsesformer kan udvikle industrien i en miljømæssigt bæredygtig retning.

Landbrug er en central del af økonomien i de fleste lande i Østersøregionen. Bortset fra Polen, der har haft mindre, privatejede enheder, har landbrugsstrukturen i de østeuropæiske lande bestået af større kollektivbrug. I løbet af få år vil landbruget i Polen og de baltiske lande givetvis kunne konkurrere med landbruget i EU, men det bør ske under overholdelse af miljøkrav, der svarer til f.eks. danske, så man undgår miljødumping. Østeuropa besidder store skovområder. Skovrelateret industri er et stort potentiale

for regionen. Der skal sættes på en regional tilgang til bæredygtigt skovbrug.

Transportinfrastrukturen har en nøglerolle i udviklingen af Østersøregionen. Trafikkområdets luftforurening stammer hovedsagelig fra person- og lastbiler. Trafikken udgør den største kilde til luftforureningen i de største byer i Østeuropa. En større indsats for miljømæssig udvikling af transportsektoren skal gennemføres.

Uden for Østersøområdet vil miljøindsatsen blive koncentreret om de hårdest belastede områder, hvor det miljømæssige udbytte af investeringerne er størst, og/eller hvor der er en særlig risiko for global eller grænsoverskridende forurening af betydning for Danmark. Der vil endvidere blive ydet støtte til disse landes EU-forberedelse.

Udvidelsen af EU med Estland, Letland og Polen har som nævnt topprioritet set med danske øjne. Udvidelsen af EU med alle central- og østeuropæiske ansøgerlande er af afgørende betydning for udformningen af et fremtidigt stabilt Europa.

Der er tale om en historisk set enestående chance for at påvirke udviklingen af Europa i overensstemmelse med de grundholdninger, som vi fra dansk side lægger vægt på. Vi vil få udviklet vores relationer med en kreds af lande, der historisk og kulturelt ligger os nær, og som hver for sig kan bidrage til det europæiske samarbejde. Bred deltagelse i det europæiske samarbejde vil øge stabiliteten i hele Europa.

Vi må over for alle ansøgerlandene markere, at vi vil hilse dem velkomne som partnere i det fremtidige Europa, og vi vil gerne delagtiggøre dem i vore erfaringer med EU-medlemskabet. Der foreligger allerede mange tilkendegivelser om den stærke interesse, hvormed ansøgerlandene omfatter disse spørgsmål. Det vil være et forkert signal, hvis vi tilkendegav, at det kun er vort eget nærhedsområde, der interesserer os.

I Østersøregionen har planerne om EU's udvidelse mod øst ved ansøgninger fra Estland, Letland, Litauen og Polen sat gang i en mere målrettet miljømæssig udvikling. Tjekkiet, Slovakiet, Slovenien, Ungarn, Rumænien og Bulgarien er inde i samme udvikling. Landene har påbegyndt en tilnærmelse til Unionen, hvor der sættes fokus på lovgivningen på indre markedområdet, men samtidig på en lang række miljø- og miljørelaterede direktiver, som i princippet skal være gennemført ved tiltrædelsen. I forhold til andre områder må gennemførelsen af miljø-

direktiverne skønnes at være betydeligt mere investeringstunge.

Danmark har allerede høstet betydelig erfaring med bistand til EU-førtiltrædelsesstrategien. Omfattende uddannelsesprogrammer for embedsmænd især fra de baltiske lande er gennemført. I tilknytning hertil er gennemført arrangementer, hvor baltiske embedsmænd knyttes til danske embedsmænd med tilsvarende sagsområder, hvorefter parterne gennem gensidige besøgsudvekslinger får lejlighed til at sætte sig ind i hinandens situation og problemområder.

Danske rådgivere er udsendt til modtagerlandene for på centralt hold at vejlede om, hvilke krav EU-tilpasningen stiller med hensyn til lovgivning og administration. Studiebesejg i Danmark gennemføres for blandt andet dommere, politikere og journalister.

Den danske støtte er ikke begrænset til bestemte sider af EU-samarbejdet, men omfatter alle de forhold, der er en forudsætning for EU-medlemskabet. Kommissionens adviser, som ventes offentliggjort i juni måned, kan give nogle klare mål for indsatsen og kan danne grundlag for den efterfølgende danske støtte til forberedelsesprocessen.

Et væsentligt indsatsområde bliver bistand til institutionsopbygning på de områder, hvor EU-lovgivningen forudsætter, at der er specialiserede institutioner til at varetage gennemførelsen.

Den danske bistand til EU-forberedelse har i mange henseender haft karakter af en pionerindsats, hvor de uddannelses- og træningstilbud, der er blevet udviklet, nu er i færd med at blive efterlignet af andre donorer, herunder EU. Dette sammenholdt med, at bistanden kan ydes hurtigt og fleksibelt, bevirker, at den ofte har haft lige så stor eller større effekt end andre ordninger med langt større volumen. Dansk tankegang og lovgivningsmæssig og administrativ tradition vil på denne måde i betydeligt omfang komme til at sætte sit præg på ikke mindst de baltiske landes udvikling.

Tilpasningen af administrativ praksis, regulering og institutioner til forholdene i EU vil lette danske virksomheders aktiviteter i Østlandene svarende til de gevinster, som Danmark har opnået som følge af den regelharmonisering, der allerede er sket i EU. Det gælder især for det indre marked.

IØ-fonden stiller risikovillig kapital til rådighed for investeringer i små og mellemstore virk-

somheder i Central- og Østeuropa. IØ-fondens udlån til projekter i Polen og Baltikum er dominerende, hvilket understreger de danske virksomheders interesse for at arbejde i nærområder. Desuden kan politiske risici dækkes ind via investeringsgarantiordningen.

Den danske bistand til ansøgerlandenes EU-tilpasning er et vigtigt bidrag til udformningen af et fremtidigt Europa i overensstemmelse med danske interesser. Regeringen har derfor besluttet, at indsatsen i forhold til nabolandene i Østersøområdet skal forøges, så den foreløbig frem til udgangen af 1998 vil overstige 100 mio. kr. i samlet bistand.

EU-forberedelsesbistanden til ansøgerlandene uden for Østersøområdet formidles i tilknytning til EU-forberedelsesprogrammet for de baltiske lande og Polen, men finansielt adskilt fra dette program.

EU's udvidelse og ansøgerlandenes tilpasning til EU's krav vil medvirke til at skabe bedre rammebetingelser både for de enkelte landes erhvervsudvikling og for fortsat udbygning af dansk erhvervslivs allerede meget betydelige engagementer i disse lande. IØ-fonden og investeringsgarantiordningen er vigtige incitamenter for at fremme danske virksomheders direkte investeringer i Østlandene. Der gives tilskyndelse til, at især små og mellemstore danske virksomheder fuldt ud udnytter de muligheder, som de ekspanderende markeder i Østlandene og især i Baltikum frembyder.

Det er regeringens holdning, at der fortsat skal gives teknisk administrativ bistand til Rusland især med henblik på at inddrage de russiske Østersøområder. Andre kommende EU-grænselande – Ukraine, Moldova og Belarus – vil i begrænset omfang nyde godt af denne støtte.

Ambassaderne er som led i den hidtidige indsats i Central- og Østeuropa blevet styrket. Specielt for en decentral organiseret indsats som den danske er der behov for at sikre den fornødne koordination med modtagernes synspunkter og tilstræbe maksimal målrettedhed i gennemførelsen af de enkelte projekter. Det er også nødvendigt, at indsatsen koordineres med, hvad der gøres fra andre donorers side, herunder fra de multinationale organisationers og EU's side.

Regeringen har besluttet, at den hidtidige organisatoriske struktur for Øststøtten opretholdes. Fastlæggelsen af en flerårig strategi skaber et solidt grundlag, der kan styrke planlægning og koordination.

Indsætterne vil blive tilrettelagt og administreret således, at de alsidigt inddrager den offentlige og den private såkaldte ressourcebase i Danmark. Det er også vigtigt - jeg finder det helt centralt - at det folkelige engagement i bistanden til vore østlige naboer kan fastholdes og videreføres.

Forhandling

Ove Fich (S):

Da mit partis ordfører i denne sag ikke kan være til stede i salen i dag, skal jeg fremlægge hendes tale.

Først en tak til udenrigsministeren for regeringens besvarelse af forespørgslen. Derudover en tak til ministeren for den redegørelse, som han har oversendt til Folketinget. Det er et nyttigt redskab i denne forespørgsel.

Øststøtteindsatsen har udviklet sig betydeligt, siden vi startede. Både den danske bilaterale og multilaterale støtte er blevet justeret, efterhånden som modtagerlandenes ønsker og vigtigst prioriterede behov stod tydeligere frem.

Men det er også vore nabolandes og EU's Øststøtteindsats, som har udviklet sig. Mål og midler har samme overordnede ramme: En hurtig støtte til et nyt Europa med fred, bedre miljø og beskæftigelse. Midlerne har taget sig lidt forskelligt ud, men samlet må man rose den danske indsats. Den har nået sine mål og været synlig.

For den socialdemokratiske folketingsgruppe har det spillet en væsentlig rolle for vores bidrag, at indsatsen skal medvirke til at tøjle en uahæmmet, rent markedsstyret økonomi. Vi vil understøtte modtagerlandenes ønsker om en blandingsøkonomi, som vi finder den i Skandinavien.

Udviklingen af Østersøregionen, som er vort nærområde, ønsker vi specielt at understøtte med de faciliteter, der rummes i Øststøtten og i Demokratifonden. Det er i den forbindelse vigtigt, at vi fortsætter og udvikler den koordinering, der sker på nordisk plan.

Hvad er der så sket med den bilaterale danske Øststøtte? Det, vi kan se, er, at der er ved at udkrystallisere sig en landeprioritering. Hovedprioriteten lægges på EU-ansøgerne i vort nærmeste nabolag, i næste led de øvrige EU-ansøgere og endelig EU's nye nabolande. Det mener vi er en rigtig prioritering. De nye naboer Rusland, Ukraine, Moldova og Belarus må ikke glemmes, når vi lægger hovedvægten på Østersøregionen.

Det, der er sket, er også en klarere fokusering på indsatsområderne miljø, beskæftigelse, førtiltrædelse, demokratiudvikling og stabile samfundsstrukturer. Disse hovedområder ser vi som vigtige. Miljø- og energiindsatsen er for os nøglen til en bæredygtig forandring. Derfor er det også flot, at det er den danske regering, der skal udarbejde en strategi: Baltisk Agenda 21.

Miljøindsatsen kan ikke fylde nok, når vi f.eks. tænker på den forældede nukleare energiforsyning i disse vore nabolande. Det virker skræmmende, og den nye vækst og produktionseksponering må vi bidrage til sikres på et bæredygtigt grundlag.

Det, der også er sket med Øststøtten, er en differentiering på den tidsmæssige side af indsatsen. Vi kan se af redegørelsen, at den bilaterale danske indsats koncentrerer sig om den korte og mellemlange sigt, mens vi gennem den multilaterale indsats, herunder EU-indsatsen, satser mere på de langsigtede projekter.

Endelig vil vi gerne udtrykke vores glæde over Demokratifondens årsberetning. Rapporten er god læsning, som viser, at man er kommet over en del af begyndervanskelighederne med bedre fordeling over året af bevillingerne og en bedre fordeling på projekterne, så det ikke kun er de store danske – i gåseøjne – kunder, der går igen, men at bevillingen spredes på flere initiativtagere. Vi finder, at det har meget stor betydning, at også enkeltpersoner dels påtager sig, men også gives mulighed for at påtage sig en aktiv rolle i selve reformprocessen og dermed i det fremtidens Europa, som det er vort fælles ansvar at forme i disse år.

Hermed vil jeg gerne på vegne af følgende partier: Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre, Fremskridtspartiet og Centrum-Demokraterne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Folketinget fastslår, at Danmark agter at videreføre en aktiv bi- og multilateral støtte til reformprocessen i Central- og Østeuropa.

Folketinget opfordrer regeringen til at arbejde for,

- at der som grundlag for Danmarks bilaterale EU-indsats udvikles en sammenhængende strategi for Østersøområdet, som samtidig fremmer en miljømæssigt bæredygtig vækst,
- at udarbejde en evaluering af den hidtidige Øststøtte inden årets udgang,

- at der med særlig vægt på de baltiske lande og Polen ydes en konkret støtte til de central- og østeuropæiske landes forberedelse af EU-medlemskab,
- at bistanden til fremme af demokrati, menneskerettigheder, nationale mindretals rettigheder og suverænitets indsats prioriteres, og
- at såvel myndigheder som erhvervsliv, organisationer og enkeltpersoner får mulighed for at påtage sig en aktiv rolle i reformprocessen. Folketinget tager samtidig regeringens redegørelse til efterretning.

Herefter går Tinget over til næste sag på dagsordenen.»

(Dagsordensforslag nr. D 99).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Ove Fich konstaterede, at der i forbindelse med den dagsorden, som et meget stort antal partier står bag, ligger en landeprioritering. Efter Enhedslistens opfattelse er denne landeprioritering forkert. Ministeren sagde ganske vist, at selv om man primært ville støtte Østersøregionen, måtte man ikke vende ryggen til resten af Europa, men det er jo rent faktisk det, man gør, og derfor ønsker Enhedslisten en anden prioritering.

Vi ønsker, at Øststøtten skal gives dér, hvor behovet er størst, og dermed også til de områder, hvor f.eks. kommende sikkerhedspolitiske problemer kan opstå, hvis der ikke gives en betydelig støtte, og det vil sige, at vi ønsker en helt anden landeprioritering. Derfor skal jeg fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Idet Folketinget fastslår, at den danske bilaterale støtte til øst- og centraleuropæiske lande fremover bør fordeles efter behov, herunder specielt med henblik på løsningen af sociale og miljømæssige problemer, og således at menneskerettighederne forudsættes respekteres, opfordrer Folketinget regeringen til at fremlægge en ny redegørelse for omlægningen af den danske Øststøtte.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«
(Dagsordensforslag nr. D 100).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg vil gerne spørge hr. Ove Fich, om han efter nu at have hørt Enhedslistens forslag om motiveret dagsorden mener, at der ville være nogen som helst sund fornuft i at give en intensiveret støtte til f.eks. Hviderusland? Selvfølgelig er det dér, der er størst problemer med menneskeret-tigheder, miljø, udvikling og lignende, men hvor ville de millioner for ikke at sige milliarder af kroner fra de danske skatteydere gå hen, hvis de blev sendt til Hviderusland?

Formanden:

Hr. Keld Albrechtsen kan ikke svare fru Annette Just på nuværende tidspunkt.

Så er det hr. Jens Hald Madsen som ordfører.

Jens Hald Madsen (V):

Allerførst vil jeg gerne sige, at Venstre er meget glad for, at vi får denne debat. Det er Venstres holdning, at det er al for lang tid siden, at vi har diskuteret Østeuropa og Øststøtten i forhold til den hastige udvikling, der foregår for øjeblikket.

Jeg vil også gerne takke udenrigsministeren for en udmærket redegørelse, som sammen med denne debat forhåbentlig vil give Folketinget et bedre indtryk af, om den danske Øststøtte virker efter hensigten, om det er den rigtige prioritering, og om koordinationen er den rigtige.

I Venstre mener vi, det er vigtigt, at Folketinget får løbende informationer om, hvad Øststøtten bliver brugt til, og hvad succeskriterierne for Øststøtten er, ikke mindst når det gælder den multilaterale del.

I Venstre ser vi det som en af århundredets opgaver at få løst problemerne i Østeuropa, og helt specielt føler vi, at der er knyttet et tæt bånd mellem de baltiske lande og Danmark og de øvrige nordiske lande.

Vi ser, hvordan de baltiske lande kæmper deres kamp for ikke blot at skabe demokrati, men også for at skabe en fornuftig markedsøkonomi. Næste skridt for dem er at få et medlemskab af EU, og nogle af dem vil sågar gerne have

et medlemskab af NATO. I Venstre har vi ikke lagt skjul på, at vi mener, regeringen skal gøre en større indsats for at få de baltiske lande med og i første række i hvert fald som minimum ét baltisk land.

Jeg hørte udenrigsministeren fra Estland sige, at når vi hele tiden snakker om, at spørgsmålet er, om de baltiske lande kan blive optaget i EU og leve op til EU, kan man måske på nogle områder sætte spørgsmålstegn ved, om EU kan leve op til de baltiske lande. Hvis vi f.eks. ser på Estlands økonomi, har vi en meget stærkt voksende markedsøkonomi, som måske nok vil komme i vanskeligheder i forhold til mange af de planøkonomiske elementer, der ligger i EU.

Grunden til, at jeg siger det her, er jo, at det er stærkt forbundet med, hvad det er, vi giver støtte til, og hvad dansk Øststøtte skal baseres på. For hvis vi ser på, hvordan de i alt 1,8 mia. kr. til Østersøregionen i 1997 er blevet prioriteret, så har man jo delt det op i fire hovedområder: de miljørelaterede støtteordninger og -programmer, de erhvervsrelaterede ordninger og programmer, den tekniske og administrative bistand og så det danske bidrag til den multilaterale Øststøtte.

Og jeg vil her prøve kort at redegøre for nogle af vores bekymringer, men selvfølgelig også for det, som vi synes er udmærket, for der er jo mange positive ting, vi kan trække frem. F.eks. mener Venstre, at forsvarrets indsats i de tre baltiske lande er af uvurderlig betydning, og vi mener også, at forsvarsministeren fortjener stor anerkendelse for den, og det samme gælder miljøministeren for den markante danske indsats, der er på det vigtige område.

Men hvis jeg f.eks. starter med de miljørelaterede støtteordninger, så mener vi, at det nok er den vigtigste del af den totale miljøpolitik, og personlig har jeg stor sympati for, at Danmark skal være et foregangsland inden for miljøområdet, og jeg mener helt sikkert, at vi også herhjemme skal prioritere miljøet højt, men samtidig vil jeg også sige, at jeg synes, den form for småreligiøs miljøpolitik, man er kommet frem til her i Danmark, virker tragikomisk, når jeg tænker på de tikkende miljøbomber, der er rundt omkring i de østeuropæiske lande, og derfor kan Venstre kun støtte, at der gøres en stor miljøindsats der, og det hænger også sammen med, at det er erhvervsrelateret, idet der er store eksportmuligheder på det område.

Det får mig så over til de erhvervsrelaterede ordninger, og dér må jeg sige, at Venstre har lidt

af et problem, for spørgsmålet er, hvorvidt danske virksomheder inddrages godt nok i Øststøtten. For hvis vi kigger på tallene, mener vi altså, at der er et problem. F.eks. var den erhvervsrelaterede støtte i 1994 på over 600 mio. kr. imod kun 160 mio. kr. i 1997, og det finder vi uforståeligt, hvis vi ser tilbage på den betænkning om Danmarks internationale indsats, der kom i juni 1993, og hvori man faktisk budgetterede med en erhvervsrelateret Øststøtte på 500 mio. kr. i 1997.

Af ministerens redegørelse fremgår det også, at systemet indebærer en rimelig balance mellem koordineret styring og decentrale aktiviteter, og her har Venstre igen et kritisk punkt, for problemet med de her ordninger – og det er ikke kun erhvervsrelateret – er jo, at i praksis er 13 ministerier og en lang række styrelser involverede i planlægningen og udformningen af støtten, og for os i Venstre kan det altså virke noget uoverskueligt.

Og derfor kunne jeg godt tænke mig at spørge ministeren, hvordan ministeren kan forklare det fald, der er sket i de erhvervsrettede ordninger, hvordan han kan forklare, at den erhvervsrelaterede Øststøtte kun bliver på 160 mio. kr., når den tidligere var budgetteret til 500 mio. kr., og hvad regeringen agter at gøre for at rette op på det forhold.

Det kunne også være rart at vide, hvad regeringen vil gøre for at inddrage danske virksomheder mere i den fremtidige danske Øststøtte, og hvad den vil gøre for at gøre Øststøtten mere overskuelig, hvis – som det åbenbart er tilfældet – så mange ministerier skal være involverede.

Med hensyn til de tekniske og administrative ordninger kan jeg på Venstres vegne sige, at på mange områder kan vi da godt lide fine konsulentvirksomheders fine rapporter, men efter vores mening er det, der virkelig er behov for, reel eksperthjælp til f.eks. de baltiske lande og deres regeringer, hvis de skal forberede sig på at komme ind i EU, og udveksling af fagfolk, sådan som Landbrugsraadet også har redegjort meget fint for.

For det er jo ikke kun et spørgsmål om at sende knowhow og teknik, men vel også et spørgsmål om at knytte nogle folkelige bånd og relationer mellem Danmark og de østeuropæiske lande og et spørgsmål om at forsvare en position for Danmark fremover, og dér mener jeg at Landbrugsraadet er kommet med en meget udmærket redegørelse, hvor det kommer ind på andelsbevægelsestanker, og i tankerne om

denne udveksling ligger der jo også en tanke om en selvstændighedskultur, for der er jo tale om nogle befolkninger, som har mistet troen på det system, de havde tidligere, og hvor det eneste, der faktisk er tilbage at tro på, jo er dem selv. Og hvem skal så give dem håb? Ja, det mener jeg at i hvert fald vi har et stort ansvar for.

Og jeg vil slutte med at sige, at Venstre er stærkt kritisk over for, at vi ikke har fået en mere samlet og fremadskuende Baltikumpolitik, og det vil bl.a. sige, at der bliver brugt alt for få midler på den, og her burde vi bruge den svenske model, hvor man har overflyttet noget af udlånshjælpen dertil. Det kan måske virke usmageligt for nogle af regeringens medlemmer, men ikke desto mindre burde man altså se på den nuværende ressourcefordeling og dermed sørge for, at vi ligesom Sverige kan få en bedre platform for hjælp til de baltiske lande.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Det, der får mig herop, er Venstres ordførers betragtninger om, at i sammenligning med de kæmpeproblemer, der er i Central- og Østeuropa, har vi en småreligiøs miljøpolitik her i Danmark.

Dertil vil jeg for det første sige, at det er ganske rigtigt, at der i Central- og Østeuropa er kæmpeproblemer knyttet til bestemte, stærkt forurenende industrier og industriområder m.m., og at de naturligvis skal prioriteres højt, for det andet, at nogle af de mest oprindelige og rene områder i Europa ligger i Central- og Østeuropa – det er bare få, der ved det – og for det tredje, at det faktisk er de vestlige landes overforbrug, der er den største miljøskadegører.

Derfor vil jeg spørge Venstres ordfører, om Venstres ordfører er enig i en udtalelse, som jeg mener at i hvert fald den liberale gruppe i Europa-Parlamentet må være enig i og støtte, for det er jo Lone Dybkjær, som altså sidder i den gruppe, der har været ordfører for den, og hun skriver i forberedelsesskrivelsen til Riokonferencen, at den største del af verdens forurening skyldes den rige verdens overforbrug. Og så vil jeg spørge Venstres ordfører: Kan Venstre ikke indse, at det er vores overforbrug og den forurening, som følger heraf, der er den største trussel også for vores region, herunder Østersøregionen?

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg vil bevæge mig ind på samme boldgade som hr. Steen Gade og følge det op ved at sige, at jeg må indrømme, at jeg ikke kunne lade være med at lægge mærke til den meget afslappede holdning, Venstres ordfører havde til de danske forureningsproblemer, og det må da glæde de mennesker, der har problemer med at opfylde målsætningerne i de forskellige planer, herunder vandmiljøplanen – og det kan man jo se på grundvandet – at Venstre tager så let på det, formentlig på grundlag af snævre landbrugs-synspunkter.

Jeg synes også, det er stærkt at høre, hvor let Venstre tager på ulandenes behov for at få gjort noget ved deres miljøproblemer ved at sige, at der sagtens kan overføres midler fra ulandsstøtten til de baltiske lande. Og jeg synes, der er en tendens til, at alverdens problemer nu drejer sig om de baltiske lande og ikke om det globale miljø, og det er dog en indsævnring, og jeg kunne måske håbe, at Venstres ordfører også kunne erkende, at hvis vi ikke gør noget ved miljøet i Danmark, har vi heller ikke den ekspertise, der skal til, for at danske virksomheder kan gøre den indsats, de skal gøre i f.eks. de baltiske lande.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (DF):

Med en lidt anden indgangsvinkel end de to forrige ordførere med korte bemærkninger vil jeg sige til Venstre, at jeg faktisk synes, der var mange gode ting i den tale, som Venstres ordfører holdt, men at det så undrer mig, at Venstre er med på det dagsordensforslag, der er blevet fremsat af hr. Ove Fich, og at Venstre stemmer for det, for hvorfor vil Venstre så ikke tage konsekvensen og stemme imod den dagsorden og eventuelt fremsætte et andet dagsordensforslag, hvor nogle af de synspunkter, som Venstres ordfører her kom med, er med? For med den dagsorden, som Venstre stemmer for, burde Venstre jo have haft en helt anden indgangsvinkel til det her, og det synes jeg er besynderligt.

Jeg skal i den forbindelse sige, at Dansk Folkeparti stemmer imod den med de samme begrundelser som dem, jeg her har givet vedrørende Venstre.

(Kort bemærkning).

Jens Hald Madsen (V):

Da jeg hørte SF, kunne jeg ikke lade være med at tænke på, at jeg i de baltiske lande har set, at når russerne efter deres planøkonomiske begreber havde fået de endelige bevillinger til deres luft-havne og i den forbindelse havde fået for meget brændstof til deres fly, så sendte de det ikke tilbage igen, for det ville jo gå ud over deres bevillinger næste gang, nej, så hældte de det direkte ud over jorden, og det tror jeg ikke man ville gøre i en markedsøkonomi.

Og det, jeg forsøger at beskrive, er bare, at det, der er forskellen på den situation, som Østeuropa er i, og den situation, som Vesteuropa er i, er, at der ganske vist er miljøproblemer begge steder, men at de vesteuropæiske lande dog har tilstrækkeligt med ressourcer til at afhjælpe dem.

Og med hensyn til det, som også De Radikale var inde på vedrørende den danske miljøpolitik, sagde jeg faktisk, at vi sætter pris på at være et foregangsland. Men det er ikke det, det handler om; det handler om, at jeg nogle gange føler, at debatten om miljøpolitikken er fuldstændig ude af proportioner, f.eks. når jeg sammenligner de usikre atomkraftværker i Østeuropa med Gudenåen. Det synes jeg altså ikke hænger sammen.

Så blev der spurgt, hvorfor også vi kan tilslutte os den dagsorden, som de fleste af partierne har tilsluttet sig, og det kan jeg sige lige så klart og tydeligt: fordi Venstre mener, at det er så vigtigt et emne, at det ikke er et spørgsmål om partipolitik, men om, at der skal gøres en samlet indsats fra dansk side. Og et af de vigtige punkter her er at få det taget op i Folketinget og få det evalueret, så Folketingets medlemmer har mulighed for at se, hvordan prioriteringen egentlig er, og hvad Øststøtten reelt bliver brugt til, så vi kan komme ind i en debat om det.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Nu må vi konstatere, at uvidenheden er ret stor på det område, vi her taler om, for det er jo rent faktisk dokumenteret af Miljøagenturet, at de danske vandløbs sundhedstilstand – hr. Jens Hald Madsen nævnte Gudenåen – er ringere end sundhedstilstanden i de baltiske landes vandløb. Så det er en objektiv kendsgerning.

Og så vil jeg fortælle hr. Jens Hald Madsen, at hvis landene rundt om Østersøen havde lige så meget udledning pr. indbygger fra landbrugs-

produktionen, som Danmark har, så ville hele Østersøen lugte, for så var den død af kvælstof-forurening og dermed følgende algevækst.

Østersøen dør altså, hvis man i alle lande omkring den fabrikerer lige så meget forurening pr. indbygger i forhold til landbrugsproduktionen, som vi gør i Danmark. Sådan er det bare, og at Venstre ikke vil erkende det, er jo dybt tragisk. Men selv om Ignalina er et grundlæggende og dramatisk problem, som vi har liggende uløst alt for tæt ved os, betyder det selvfølgelig ikke, at man skal blande æbler og pærer sammen.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (DF):

Senere skal jeg nok redegøre for Dansk Folkepartis holdning til den dagsorden, som jeg har sagt at vi stemmer imod, men jeg vil da godt åbne lidt for det, for som hr. Jens Hald Madsen sagde, står der ganske rigtigt, at der skal udarbejdes »en samlet evaluering af den hidtidige Øststøtte inden årets udgang«, og det kan Dansk Folkeparti tilslutte sig hundrede procent, for det vil være godt.

Men det øvrige i dagsordenen fastholder jo stort set blot den politik, der hidtil har været på området, og der er jo ikke noget om, at f.eks. nogle af ulandsmidlerne skal kanaliseres over til Øststøtten, eller nogle af de andre ganske udmærkede ting, som hr. Jens Madsen forholdt sig til i sin ordførertale. Det er der jo ikke noget om. Og det, der står i den første linje: at »Folketinget fastslår, at Danmark agter at videreføre en aktiv bi- og multilateral støtte«, er jo nøjagtig det samme, som vi har set hidtil.

Jeg vil understrege, at det, at man skal udarbejde en samlet evaluering inden årets udgang, er fint nok for Dansk Folkeparti, men det er jo blot en detalje i denne dagsorden.

(Kort bemærkning).

Jens Hald Madsen (V):

Jeg tror, diskussionen med SF's ordfører kunne fortsætte i det uendelige, og spørgsmålet om, hvorvidt vi ønsker at gøre en mindre indsats på miljøområdet her i landet, er bare udtryk for proportionsforvrængning, for når jeg f.eks. ser, at man sænker ubåde fyldt med atomaffald, og at eksperterne flygter fra atomkraftværkerne, så mener jeg godt nok, at det har en lidt højere prioritet i den overordnede debat, end Gudendåen har – det er nu min filosofi.

Med hensyn til det, der blev sagt af Dansk Folkeparti, er det helt korrekt, at vi ikke har fået alle ting med i dagsordenen, og det er også derfor, jeg i min ordførertale gjorde opmærksom på, at vi mener, at det er forkert, at det erhvervsrelaterede indsatsområde er blevet nedprioriteret, og at det er forkert, at der ikke er en større koordination med de danske virksomheder i den totale indsats.

Vi kan ikke få alle ting med, men for os er det overordnet vigtigt, at vi i hvert fald får evalueret, hvad der foregår, og hvilken indsats der gøres, og at der kommer en bedre koordination af og dermed bedre styr på, hvad disse ressourcer egentlig bruges til.

Og med hensyn til det, der foregår i f.eks. Sverige, hvor man markant bruger Østersørådet til at profilere sig på og har flyttet nogle af ressourcerne fra ulandshjælpen over til Øststøtten, fordi man har prioriteret det noget højere, synes vi i hvert fald, at regeringen burde overveje, om det ikke var en mulighed at se på, hvordan ressourcefordelingen mellem ulandsbistanden og Øststøtten er.

Formanden:

Så er det fru Anne Birgitte Lundholt som ordfører.

Anne Birgitte Lundholt (KF):

Murens fald ændrede verden, også den verden, som vi danskere lever i, for nye perspektiver åbnede sig: Østersøregionen kunne igen blive betragtet som et samlet kraftcenter, og vi har fået mulighed for at rette op på nogle af de mange problemer, som de mange år under kommunismens åg har bibragt både dele af Østersøregionen og det øvrige Østeuropa. Nye og genfødte demokratier bankede på døren, og vi har fra dansk side både en forpligtelse og en lyst til at hjælpe dem, så godt vi kan.

Det gav også anledning til, at vi fra dansk side under den forrige regering startede de specielle hjælpeprogrammer, og der var meget at tage fat på: miljømæssig opretning, indretning af et moderne samfund og udvikling af handelsforbindelserne, så der kan skabes økonomisk vækst.

Støtten har nu fungeret i nogle år, og vi kender eksempler på både gode og dårlige resultater. Så nu må det være på tide, at der sættes ind med en effektiv resultatvurdering, sådan at vi fremover kan indrette støtten efter de indvundne erfaringer.

Fra konservativ side lægger vi megen vægt på, at der udformes nogle helt konkrete succes-kriterier, for på den måde kan vi sortere projekterne, så de ikke gennemføres for deres egen skyld, og dermed sikre, at projekterne rent faktisk er til gavn for det land, som vi ønsker at hjælpe.

Der har været mange aktører på området, også for mange. Specielt i den offentlige sektor har man somme tider og måske lidt for ofte haft det indtryk, at nogle ministerier ligefrem har set det som et formål i sig selv egenhændigt at kunne styre en række projekter og oprette et »ApS Rejsekontor« uanset sammenhængen med den samlede støtte. Et enkelt eller et par ministerier har endog søgt at udvikle sig i retning af at blive erstatninger for Udenrigsministeriet og Erhvervsministeriet på dette område. Jeg behøver vel ikke at nævne, at jeg specielt har Miljøministeriet i tankerne. Og det har ikke formindsket behovet for en evaluering og en opstilling af succeskriterier for gennemførelse af projekter og – ikke mindst – behovet for en stærkere koordinering af den danske offentlige indsats.

Der er efter konservativ opfattelse nogle helt klare prioriteringsområder for Øststøtten:

For det første gennemførelse af markedsøkonomi og dermed effektiv samhandel. For gennem øget samhandel sikrer vi både den økonomiske fremgang for hele regionen og beskæftigelsen i de pågældende lande.

Naturligvis betyder det, at der i en overgangsperiode vil flytte job fra Danmark til disse lande, men det må vi tåle, og så må vi selvfølgelig sørge for, at det danske erhvervsklima er så godt, at der kan dannes basis for nye job her – det kræver nok et nyt flertal i dette Folketing og en ny regering, inden det bliver effektivt gennemført, men det er jo en helt anden sag, som ikke vedrører denne forespørgsel – men det er jo også en af årsagerne til, at det ikke gør noget, for at sige det på jysk, at den Østhjælp, vi sender af sted, ud over at være til gavn for modtagerlandet også er til gavn for de danske virksomheder, som der kan samarbejdes med i projekterne.

Det andet hovedområde er forbedring af miljøet. For forurening kender ingen grænser, og det er klart, at miljøområdet har været sørgeligt forsømt i de gamle kommunistiske styre.

Derfor har vi en fælles opgave, ikke kun med at sørge for, at man kan få det bedre på den anden side af Østersøen, men jo også med at forhindre, at vi importerer forureningen via

vand og luft – for slet ikke at tale om den fare, som de usikre atomkraftværker også udgør for vores del af verden.

Det er jo således, at 100 kr. investeret i miljøforbedringer i f.eks. Baltikum eller Polen giver ti-fold mere effekt på det globale miljø end 100 kr. investeret i marginale forbedringer i Danmark, som jo er af mere skatteteknisk karakter. Og det internationale begreb »joint implementation« i forbindelse med miljøforbedringer ville give opfyldelsen af CO₂-målene et stærkt spark fremad også for dansk miljøpolitik.

For det tredje er der opbygningen af et stabilt fundament for et demokratisk samfund, som tager hensyn til det enkelte menneskes rettigheder. Og mange år uden demokrati har skabt et stort behov for assistance til opbygning af samfundet, og naturligvis både kan og skal vi hjælpe her, men vi skal også sørge for ikke bare ukritisk at overføre uønskede danske tilstande til det enkelte land. Selvfølgelig kan vi hjælpe med opbygningen af administrationen, men man kan jo næsten få medlidenhed med balterne, når man hører, at der også gøres forsøg på at overføre det danske skattesystem.

Til gengæld vil vi i forbindelse med hjælpen til opbygningen og sikringen af demokrati i landene også gerne fra konservativ side rose Demokratifonden, som vi synes efter nogle startvanskeligheder er kommet ganske flot i vej med projekter på alle niveauer.

Sidst, men ikke mindst, er der kommet et nyt tema til siden starten, nemlig forberedelsen af landenes optagelse i EU og NATO. Her er det vigtigt, at specielt Danmark er forrest i debatten og processen, for vi har en særlig forpligtelse, og derfor er det godt, at regeringen har taget initiativ til også at afsætte midler til den opgave.

Men ærlig talt: Når man så kigger i tabellen i redegørelsen, viser det sig, at der til dette vigtige formål kun er afsat 10 mio. kr., mens Miljøministeriet til sammenligning har sat sig på næsten 650 mio. kr., og at erhvervsandelen af de samlede projekter er faldet – som det også blev nævnt af Venstres ordfører – fra over 600 mio. kr. til ca. 150 mio. kr., og så trænger det spørgsmål sig jo endnu en gang på, om det ikke er på tide at få iværksat en behovs- og resultatanalyse, og det er den, vi glæder os meget til at få i løbet af efteråret. For alle de nævnte hovedområder er med til at sikre stabiliteten i hele regionen, og derfor er de alle vigtige, men de skal naturligvis til stadighed vægtes og vurderes.

Der er mange aktører, der har søgt om at få en andel af støtten, og somme tider har man desværre igen haft det indtryk, at der har været tale om et støtteparadis, hvor støttemulighederne har været mere afgørende for de enkelte projekter end projekternes gavnlighed, og det er den ulempe, der følger med. Og det er ikke for at kritisere alle konsulenter og hele konsulentbranchen, for det er der ingen grund til, da mange af dem faktisk er gode, men desværre ser vi jo specielt i forbindelse med sådan nogle støtteprogrammer som dette en hel branche af konsulenter, der slår sig op på udelukkende at have det formål at tiltrække støttekroner, og det er ikke altid gavnligt for resultaterne.

Og det er ikke en kritik, der kan begrænses til enkelte typer af aktører, for der er fortsat behov for, at aktører på alle niveauer deltager aktivt, men vi må sikre, at deltagelsen sker inden for en samlet enhed, og at projekterne understøtter hinanden, sådan at synergieffekterne udnyttes fuldt ud og det ikke bare bliver nogle knappe-nålsstik rundt omkring på et stort verdenskort. Men det enkelte projekts størrelse er bestemt ikke afgørende i sig selv, skal jeg dog også lige præcisere.

Hvad angår finansieringen, er der behov for store beløb for at nå målene i Østlandene, og derfor er det stadig lige ubegribeligt, at der ikke her i Folketinget kan findes opbakning til, at vi i en overgangsperiode flytter nogle af ulandsmidlerne fra mere tvivlsomme projekter til projekter med langt større effekt i landene heromkring.

Det er jo trods alt således, at hvis vi i fællesskab gør regionen omkring Østersøen og Østeuropa stærk, er vi også samlet stærkere, når vi skal hjælpe fjernere lande. Og hertil kommer, at mange af de problemer, der er behov for hjælp til i de tidligere Østbloklande, på mange måder er lige så krævende som problemerne i mange af ulandene, idet disse lande på mange punkter befinder sig på samme lave stade, og derfor er der behov for en hurtig indsats.

Naturligvis er det også afgørende, at der ikke bare sker en koordinering internt i Danmark. Det er lige så vigtigt, at der sker en tilsvarende koordinering med andre lande og med internationale og multilaterale projekter, og her har vi en speciel interesse i og pligt til at sikre en koordinering med de andre EU-lande.

Og der er specielt behov for at sikre, at vores bidrag koordineres med de midler, der ydes gennem PHARE-programmet, og vi skal sikre

os imod såvel dobbeltarbejde som modarbejdende projekter, ligesom vi her igen skal udnytte synergieffekten og dermed få mere for de danske kroner.

Men regeringens redegørelse er i og for sig en skuffelse – ikke sådan forstået, at det, der står i den, ikke er rigtigt, for det skal det nok være; den er mere en skuffelse på grund af det, der ikke står der, idet en mangel på ambitioner, en mangel på lyst til at tage fat på koordinationsproblemerne, også internt i den danske regering, og en mangel på tiltag til en vurdering præger siderne.

Det vil vi fra konservativ side gerne have gjort noget ved, og derfor ser vi med stor glæde frem til, at Folketinget med et overvældende flertal senere hen vedtager en dagsorden, der pålægger regeringen at fremkomme med en evaluering af projektet, således at vi til den tid igen kan tage sagen op i håb om, at den nævnte strategi for videreførelsen af en samlet og aktiv indsats i Østlandene kan ske på en måde, som kvalitetsmæssigt er i top med hensyn til de ønsker, som de enkelte lande har vedrørende indholdet, og med hensyn til resultaterne.

Det ser vi frem til fra konservativ side, og som medforslagsstillere til dagsordenen kan vi naturligvis støtte det dagsordensforslag, der er fremsat af næsten alle partier, heriblandt altså også Det Konservative Folkeparti.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Når man lytter til debatten, kan man jo ikke forstå, at det dagsordensforslag er fremsat af alle disse partier.

Men det, jeg vil spørge fru Anne Birgitte Lundholt om, er den betragtning, som er vældig populær: at 10 kr. brugt i Østeuropa giver mere miljø end 100 kr. herhjemme, for når vi ser bort fra, at vi er enige om, at der fortsat skal bruges mange millioner kroner på miljøstøtte til Østeuropa – og det er vel en af grundene til, at vi trods alt er sammen om dagsordenen her, og det er altså ikke det, vi skal diskutere i forbindelse med fru Anne Birgitte Lundholts udsagn – hvor har fru Anne Birgitte Lundholt så dokumentation for det, hun siger, og hvorfor vil Det Konservative Folkeparti ikke tænke dynamisk?

Sagen er jo, at hvis de fattige lande i Østersøregionen og i Central- og Østeuropa begynder at få en levestandard ligesom vores, kommer der økologisk kollaps, og derfor skal vi selvfølgelig her i landet bruge i hundredvis af kroner

på at finde frem til en teknologi, der bruger langt mindre ressourcer og skaber langt mindre forurening.

(Kort bemærkning).

Ove Fich (S):

Så kom det igen, at vi skal finansiere Øststøtten ved at skære ned på ulandshjælpen! Men er det rimeligt, at det er dem, der skal betale for vores Øststøtte? Er det virkelig sådan, at de har bedre råd, end vi har? Er det rimeligt, at vi siger til befolkningen i f.eks. Uganda: Vi er desværre så fattige i Danmark, at vi ikke har råd til selv at finansiere Øststøtten, men må gøre det med jeres penge.

Det er jo det, De Konservative foreslår. Og hvis det ikke er Uganda, specificér så venligst, hvilke lande man rent faktisk mener skal have skåret støtten ned. Hvilke projekter er det, man vil fjerne?

Jeg synes, det er urimeligt, at man bare slår ud med armene og siger, som man sagde ved finanslovforhandlingerne, at man vil skære 20 pct. af ulandsbistanden, men uden på noget tidspunkt at specificere, hvem det skal gå ud over. Og jeg må sige, at vi lægger ikke ryg til at finansiere Øststøtten ved at skære ned på ulandsbistanden.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Der er meget af det, den konservative ordfører tog op, som man kan gå efter – herunder den betragtning, at det er dog synd for de baltiske lande, at de nu skal udsættes for det skattesystem, som Det Konservative Folkeparti har siddet og administreret i 11 år som regeringsparti og herunder har lavet en skattereform. Man må sige, at det er en interessant betragtning.

Men derudover vil jeg gerne som hr. Ove Fich tage fat i spørgsmålet om ulandene, for det er trods alt nye toner fra Det Konservative Folkeparti. Tidligere har vi kun hørt, at man ville beskære ulandsbistanden, men nu siger man nærmest, at der ikke er brug for at gøre noget for den tredje verdens lande. Det er ligegyldigt, vi kan bare flytte pengene uden at diskutere kvalitet, behov eller noget som helst, herunder danske virksomheders indsats i den tredje verden. Det synes jeg er interessant.

Hvis det så oven i købet var på baggrund af, at vi var tilbagestående i indsatsen i de baltiske lande; men tværtimod er vi det land i Norden

inklusive Sverige, som gør mest. Så hvad er egentlig perspektivet i Det Konservative Folkepartis synspunkter på det område?

(Kort bemærkning).

Anne Birgitte Lundholt (KF):

Først angående ulandsstøtten, hvor jeg godt vil gribe fat i noget, hr. Ove Fich sagde: Skal vi sige til Uganda, at jeres penge skal gå til noget andet? Jamen det er vores egne penge, som vi bruger til at hjælpe dér, hvor pengene hjælper bedst. Vi kunne selvfølgelig godt prøve at befinde os i en drømmeverden, hvor Danmark alene kunne ordne alle verdens problemer; men jeg tror, at selv Socialdemokratiet og hr. Ove Fich er enige i, at den tilstand er vi ikke i, og derfor må vi vurdere, hvor vores penge gør bedst gavn for at udvikle verden.

Vi taler ikke om at fjerne hele ulandsstøtten, så hr. Jørgen Estrup må have hørt virkelig dårligt efter i de sidste 2-3 år i forbindelse med fremsættelse af finanslovsforslag fra Det Konservative Folkeparti og Venstre. Man vil se, at der ikke er tale om noget nyt. Vi har faktisk hvert eneste år foreslået, at der sker en midlertidig besparelse på området, også fordi vi kan se, at der ikke er effekt for alle pengene, og at Øststøtten skal finansieres inden for ulandsrammen. Det er ikke et nyt forslag, det har stået der hver gang. Det er rigtigt, at vi ikke er kommet igennem med det, men det, det drejer sig om for os, er at vurdere, hvor vi får mest for de penge, vi gerne vil hjælpe andre lande med.

Men hensyn til debatten om ulandsstøtten og prioriteringerne er det jo et gammelkendt trick at komme herop og prøve at starte en ny debat, som ikke handler om det, det faktisk drejer sig om, nemlig Østlandene. Start en debat om Uganda, og så kan det være, vi kommer tilbage til Østlandene om en time. Men det, det drejer sig om for danskerne er, at man med næsten med en kikkert kan se et atomkraftværk, som er usikkert. Det, det drejer sig om for vælgerne i hr. Steen Gades tidligere kreds, er, at fordi SF laver nogle grønne afgifter, lukker man farverier i Vestjylland og flytter dem til Østlandene, hvor der ikke er nogen miljøkrav. I stedet skulle vi selvfølgelig – det er jeg helt enig med hr. Steen Gade i – udvikle en teknologi, der kan afhjælpe disse ting.

Lad os lige få debatten ned på jorden igen frem for at begynde at lave den om til en debat om Uganda. Det her drejer sig om de lande, vi kan se hen over Østersøen, når det er klart vejr.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Må jeg stiltfærdigt minde fru Anne Birgitte Lundholt om, hvem det var, der bragte ulandene ind i billedet. Det var hverken hr. Ove Fich eller undertegnede, det var fru Anne Birgitte Lundholt, der selv ville ind på det problem. Men så kan man jo ikke undre sig over, at man får svar på tiltale, så jeg synes, fru Anne Birgitte Lundholt skulle besvare de spørgsmål, der blev stillet, i stedet for at tale udenom.

Det, det drejer sig om, er, at Danmark er foregangsland - ikke blot tidsmæssigt, men også beløbsmæssigt - i Øststøtten, herunder støtten til de baltiske lande, og gør mere end andre lande. Det, fru Anne Birgitte Lundholt burde interessere sig for, er derfor: Hvad er det rimelige niveau? Hvor er det, Østlandene - herunder de baltiske lande - kan absorbere mere støtte? Er der ikke en grænse? Skal vi helt derop, hvor støtten faktisk ikke giver mening, hvor den ikke har nogen effekt, eller hvor er grænsen? Og skal vi slet ikke tage hensyn til, hvad det er, vi gør ved ulandene, hvis vi tager penge fra dem? Det er den diskussion, der er relevant.

(Kort bemærkning).

Ove Fich (S):

Jeg må sige, at fru Anne Birgitte Lundholt svarede udenom. Svaret var nemlig, at vi må vurdere, hvor vi får mest for pengene, og det er jeg enig i. Men så må man da også vurdere, hvor man får mindst for pengene, hvis man skal flytte nogle penge, og vi fik ikke svar på, hvilke lande der skal have beskåret deres ulandsbistand. Hvilke projekter er det, der skal skæres væk?

Jeg må gå ud fra, at man har et svar, for under finanslovforhandlingerne stillede man jo et forslag om at skære 2 mia. kr. væk. Dengang må man have vidst, præcis hvilke lande der skulle falde ud, og hvilke projekter der skulle falde ud, og det kunne da være befriende, hvis vi fik det at vide her. Man kan faktisk ikke svare udenom, for hvis man vil give nogle flere penge til Central- og Østeuropa og ønsker at tage dem fra ulandene, må vi kunne kræve svar på, hvem det er, det skal gå ud over, og hvad betingelserne er.

Det, jeg oplever her, er præcis det samme, som vi oplever i arbejdsmarkedspolitikken. De Konservative foreslår store besparelser uden på noget tidspunkt at specificere, hvor det er, der skal spares. Her kører man ikke bare med grønthøster, man bruger efter min mening leen.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Jeg kan konstatere, at fru Anne Birgitte Lundholt i hvert fald ikke endnu har leveret dokumentationen for, at den strategi om miljøpenge overhovedet har et miljøaspekt. Jeg kan forstå, den har et erhvervslivsaspekt i Danmark, et aspekt for danske erhvervsinteresser, men det er jo ofte det modsatte af miljøaspektet i en bredere sammenhæng.

Men det, jeg egentlig blev lidt forskrækket over ved fru Anne Birgitte Lundholts indlæg, også når det gælder ulandene, er den stolthed, hvormed Det Konservative Folkepartis ordfører sagde, at man vil skære ulandsstøtten ned. Jeg ved godt, at Venstre og De Konservative i fællesskab har stillet forslag om det ved finanslovforhandlingerne, men jeg har altid følt, at det var Venstre, der havde højest cigarføring, og at De Konservative var lidt flove over det. Men jeg skal sandelig love for, at piben har fået en anden lyd: Nej, nu skal vi se, hvor vi får mest for pengene.

Jeg kan godt sige til fru Anne Birgitte Lundholt, at det er i de fattigste lande, der vil være størst usikkerhed om, hvilket udbytte man får, så hvis man fortsætter De Konservatives tankegang, vil man oven i købet gå væk fra prioriteringen af de fattigste lande. Det er stærk tale, det er stærk tobak, og det havde klædt Det Konservative Folkeparti at være lidt flove over det synspunkt.

(Kort bemærkning).

Anne Birgitte Lundholt (KF):

Så må jeg altså skuffe hr. Steen Gade. Jeg er ikke spor flov, hverken over at have konservative synspunkter eller at stå bag det forslag til finanslov, som alene Det Konservative Folkeparti lagde frem i forbindelse med sidste finanslovforhandling. På det punkt var det i overensstemmelse med forslaget fra Venstre, men det var faktisk Det Konservative Folkepartis helt eget program, og det er vi ikke flove over.

Hvis man havde lagt mærke til min tale, sagde jeg »en midlertidig nedsættelse«. Jeg har heller ikke talt om, at vi skulle flytte flere milliarder fra ulandsbistanden over til Øststøtten, for som hr. Jørgen Estrup også sagde, er der jo en grænse for, hvor meget man kan absorbere. Der var slet ikke tale om det, der var tale om, hvordan vi skulle finansiere det.

Jeg har faktisk forstået gennem de seneste uger, at regeringspartierne har vældig store

problemer med at få statsbudgettet til at hænge sammen til næste år. I hvert fald har man lagt ud med at lave en pakke sammen med venstre fløj af dette Folketing, selv om pakken ikke blev så stor, som finansministeren gerne ville have. Jeg har da også set udtalelser om, at det er adskilligt flere milliarder kroner, der skal findes til næste år, så det, det drejer sig om, er vel at få gode ideer.

Hvis hr. Steen Gade, hr. Jørgen Estrup og hr. Ove Fich havde gjort sig den umage at lytte efter i finanslovdebatterne og finanslovforhandlingerne og læse forslagene, ville de have set, at hovedparten af pengene var midlertidige nedsættelser af danske bidrag til bl.a. multilateral bistand og derudover en kvalitetsvurdering og sortering af de projekter, der ikke havde noget at gøre med, om det var et fattigt eller lidt mindre fattigt land, men om projekterne rent faktisk havde effekt i landene eller ej. Det har der været ført store debatter om, og jeg kan henvise til de tidligere debatter om de ting som svar på spørgsmålene, for andet tillader 2 minutters svartid desværre ikke.

Steen Gade (SF):

Nu havde jeg nok ikke troet, jeg kunne få fru Anne Birgitte Lundholt til at sige, at hun var flov over det, hun sagde før; men jeg fik da så meget ud af det, at fru Anne Birgitte Lundholt kom til at sige, at det var en midlertidig nedsættelse af ulandsbistanden, og hvis det skal stå til troende, kan man vel heller ikke løse alle Øst-problemerne med en midlertidig nedsættelse. Men det får være.

Øststøtten blev senest reformeret i 1994, hvor vi kiggede på den og indførte såkaldte sektorprogrammer, så et ministerium kunne gennemføre en samlet indsats på et afgrænset område. Det fremgår ikke helt, hvilke erfaringer man har indhøstet, og hvad man tænker sig fremover på det punkt, selv om jeg har set, at der kommer en redegørelse. Men det understreger kun behovet for, at vi får mere samlede evalueringer af forløbet med Øststøtten, og det forstår jeg vi kan blive enige om at vedtage. Til den tid kan vi så vende tilbage til en drøftelse af nogle af de problemer, vi har oppe i dag.

SF har hele tiden støttet Øststøtten varmt, og vi er ikke i tvivl om, at den skal fortsætte; men netop med det udgangspunkt er det rimeligt at vurdere, hvordan støtten udnyttes, og hvilken effekt den har.

En af de ting, som vi synes bør undersøges, er, hvor stor en del af støtten der går direkte retur til Danmark – ikke fordi det behøver være forkert, at nogle projekter fører næsten alle pengene hjem, slet ikke; men det er forkert, hvis det er en klar hovedtendens på nogle områder. Også støtten til IØ-fonden bør evalueres, bl.a. for at vurdere noget andet end det, man har bygget fonden op om, altså om den er økonomisk bæredygtig. Jeg synes også, vi må kunne kigge på, hvordan der investeres: Investeres der rimeligt, når det gælder miljøet og arbejdsmiljøet, for nu at nævne nogle af de sager, der har været kritiseret?

Når man rejser i Central- og Østeuropa og har gjort det i de senere år, bliver man mødt med en stadig stigende irritation over projekterne. Der var i hvert fald en fase, hvor der var utallige projektmagere i vest, der tjente masser af penge på projekter i øst, og man havde i en periode indtryk af, at det bedste var, at de slet ikke blev til noget. De blev bare beskrevet på papir, og derefter holdt man mange møder, og så blev de i øvrigt kasseret, og firmaerne i vest havde tjent pengene.

Den irritation synes jeg også jeg vil give udtryk for her. Jeg ved, at forholdene er forbedret også på vores side, men derfor kan jeg godt sige her i dag, at det er en fase, vi efter min opfattelse endegyldigt må have lagt bag os fra nu af. Det betyder, at vi skal bruge landenes egne ressourcer mere og lytte mere til dem også regionalt og lokalt og ude ved græsrødderne, og jeg mener, vi helt klart skal sige, at vi er inde i den fase nu.

Så kommer jeg til det, som skal blive mit hovedbidrag i dag. Jeg mener, vi har brug for, at en større del – en betydelig større del – af støtten skal gå til opbygning af det, man kunne kalde social infrastruktur både, som det fremgår af dagsordenen, til enkeltpersoner og til organisationer, organisering, erhvervsliv m.m. Det, der ligger bag, er, at der er noget i vores samfund og den måde, vores samfund fungerer på, som vi tager for givet, men som på ingen måde er givet i et land, der har forladt et diktaturstyre. Jeg tænker her netop på det, at folk kan organisere sig selv og selv kan tage initiativer, som kan vokse fra neden.

Vi har historisk to traditionelle ting, som man kan sige har gjort os dygtige på det punkt – jeg tror for øvrigt, vi kan blive dygtigere, men det er sandt lidt til de senere år – og det er andelsbevægelsen og arbejderbevægelsen. De to traditio-

ner betyder jo meget mere for, hvordan vi fungerer, hvordan vi bliver effektive i produktionen, og hvordan vi udvikler os, end vi tænker over til daglig, og det er vigtigt, at vi indser, at netop disse initiativer skal vi støtte meget fremover.

Jeg tog lige efter Murens fald en tur rundt i det jyske landskab sammen med nogle mennesker fra Letland og så på grønne initiativer; den ene af mine gæster blev i øvrigt senere miljøminister. Vi rejste rundt fra projekt til projekt, de gerne ville se, og så spurgte de selvfølgelig – de kom jo direkte fra kommunisme – hvem der ejede dem. Ved det ene vindmøllelav, den ene boligforening og det ene grønne initiativ efter det andet kom jeg til at bruge det lidt specielle engelske ord »co-operative«, og de korsede sig.

Men en skæg historie vil jeg også fortælle: På Ry Varmeværk, hvor de har et solvarmeanlæg, spurgte de igen bestyreren: Hvem ejer det? Og så så han hvast på dem, denne ældre mand, som er medlem af Det Radikale Venstre, og sagde:

»Det ejer vi fandeme selv!«

Og det er jo grundtanken: Initiativet er groet fra nedan. Der er ikke nogen fra oven, der er kommet og har sagt noget, vi har selv taget initiativet, vi har selv fundet en organiseringsform.

Jeg kunne sige meget mere om det, men jeg tror, jeg med dette eksempel har gjort klart, hvad det er, vi skal støtte i fremtiden og også støtte meget mere end i dag. Jeg tror, det er en vigtig del af erhvervsudviklingen, især hvis man vil satse på små virksomheder og på landbrugets genrejsning, for her tror jeg også ligesom Venstres ordfører – som jeg ellers var oppe at skændes med for lidt siden – at vi kan bygge på andelstanken.

Så har jeg lige en enkelt idé, jeg vil lufte: Bør vi ikke i dette projekt eller i andre projekter helt systematisk gøre vore universiteter mere åbne for stipendiater og studerende fra Central- og Østeuropa og simpelt hen tage flere ind i de kommende år?

Nogle ord om miljøbistanden: Vi prioriterer den som noget afgørende vigtigt, for den har en kraftig rolle også i den økonomiske udvikling. Man kan sige, vi skal gøre miljøprioriteringer til den styrende faktor for den økonomiske udvikling. Det stiller store krav til os – det var det, jeg diskuterede med Venstres ordfører, som ikke har forstået, at det først og fremmest stiller krav til os – men det gør også, at vi skal bruge utrolig mange kræfter på at løse de meget voldsomme, akutte miljøproblemer, som findes i nogle regioner i Central- og Østeuropa.

Energisiden trænger sig voldsomt på, og her vil jeg nævne de a-kraft-værker, som ligger tættest på, altså dem ved Skt. Petersborg og i Litauen. Jeg er nervøs over, at der sker så lidt på de områder. Jeg er dybt nervøs, og jeg mener, det er et område, som vi også fra dansk side skal opprioritere. Jeg ved godt, vi ikke kan løse det hele selv; men Agenda 21-projektet for de baltiske lande skal forhåbentlig bruges til, at vi udvikler et projekt for energiforsyningen i hele det område, så vi kan lukke Ignalina, jo før, jo bedre. Problemet er, om vi kan undgå, at de går i gang med en renovering af Ignalina, for det er jo først i 1998-99, projektet eventuelt bliver sat i gang. Det er på høje tid, og jeg vil bede regeringen sætte stærke kræfter ind på det projekt.

Så vil jeg til sidst sige nogle få ord om opdelingen mellem nærområdet Østersøregionen og de øvrige østeuropæiske lande. Vi skal satse på Østersøregionen, og vi skal satse på en ny og mere specifik måde for de lande, der lige nu er på vej ind i EU, hvis vi skal løse deres overgangsproblemer. Men vi skal ikke glemme alle de andre, og her er der stadig brug for meget brede initiativer. Hvis vi f.eks. tager Ukraine, kan vi ikke bare sidde og være fine og sige, at det skal være lige netop på den måde, og det skal være helt specifikt sådan og sådan. Her er vi nødt til at bruge den brede pensel.

Men den tankegang, jeg redegør for her, og som jeg tror, vi er enige om, skal heller ikke drives alt for hårdt op i en spids. Selv om nogle lande fuldt ud bliver medlemmer af EU, måske om 10-12 år for dem, der venter længst, kunne det jo godt være, at de ikke kun har brug for hjælp til de ting, der har direkte med deres medlemskab af EU at gøre. Især på de områder, der handler om det folkelige engagement, aktivering af græsrodde, aktivering af erhvervsorganisationer osv., har de faktisk brug for en bred støtte også i de kommende år.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Som jeg har lyttet til debatten og senest til hr. Steen Gade, har jeg efterhånden fået en kraftig mistanke om, at det store sammenrend af partier, som har strikket den dagsorden sammen, hr. Ove Fich foreslog, i virkeligheden dybest set ikke er enige om så frygtelig meget.

Jeg vil godt spørge hr. Steen Gade helt konkret, om han virkelig er enig i den lande- og opgaveprioritering, hr. Ove Fich lagde frem i sit ordførerindlæg, og som jeg antog var udtryk for

indholdet i dagsordenen. Men nu siger hr. Steen Gade – og det er jeg fuldstændig enig i – at atomkraftværkerne er et helt afgørende problem, og hr. Steen Gade sagde også – sådan forstod jeg ham – at vi skal tage fat om de sociale problemer dér, hvor de er størst, og hr. Steen Gade nævnte Ukraine som eksempel.

Det er en helt anden prioritering end den, hr. Ove Fich lagde frem, hvor det var danske erhvervsinteresser, der skulle styre, og hvor jeg nær havde sagt, at det spøjte i baggrunden, at den danske Østersøpolitik skulle fremme EU som en stormagt i Baltikum. Det er jo en helt anden linje, så jeg vil godt spørge hr. Steen Gade, om der egentlig er enighed om den dagsorden, han er med i, og om dens indhold.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Jeg vil bede hr. Keld Albrechtsen om at analysere debatten og høre, hvor stor enighed der er. Der er enighed om, at Øststøtten skal fortsætte, og der er enighed om det, der står på tryk, men jeg tror da også, der er en del uenigheder tilbage.

For SF er det afgørende at være med i udviklingen af Øststøtten. Det er afgørende, at områder som Ukraine og andre fattige områder ikke glemmes, og at vi bruger en bred vifte af aktiviteter her, samtidig med at der skal ske miljøprioriteringer og Østersøprioriteringer og gives hjælp til de lande, der har specifikke problemer i forbindelse med optagelsen i EU. De ting mener vi godt kan forenes, og jeg håber ikke, vi er uenige med ret mange partier om det. Det er i hvert fald ikke det, jeg har forstået indtil nu.

(Kort bemærkning).

Ove Fich (S):

Jeg ved, det er lidt utraditionelt, hr. formand, men jeg vil gerne have vejledning. I en kort bemærkning fra hr. Keld Albrechtsen til hr. Steen Gade blev undertegnede groft fejlciteret, og jeg vil gerne vide, om og hvorledes jeg kan komme til at korrigerer det. Jeg kan jo kun give en kort bemærkning til hr. Steen Gade.

Formanden:

I princippet ikke, men da vi alligevel skal have frokostpause om meget kort tid, så lad gå.

(Kort bemærkning).

Ove Fich (S):

Jeg vil gerne sige til hr. Keld Albrechtsen, at jeg har ikke sagt, at dansk Øststøtte skal være på erhvervslivets præmisser, og jeg har ikke sagt, at EU skal udvikle sig til en stormagt i det baltiske område.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne sige tak til hr. Steen Gade for svaret. Jeg må sige, at jeg fornemmer – jeg håber det i hvert fald – at tankegangen hos SF i virkeligheden ligger nærmere ved det synspunkt, som ligger i det forslag til dagsorden, Enhedslisten har fremsat, end ved mange af de synspunkter, der er fremkommet fra de partier, hr. Steen Gade er med til at stille dagsordensforslag sammen med. Det kan vi så gå videre med en debat om.

Så vil jeg sige til hr. Ove Fich, at jeg beklager, hvis jeg kom til at give udtryk for, at det var et direkte ordret citat af det, hr. Ove Fich sagde. Det var min fortolkning af, hvad hr. Ove Fich sagde, jeg gav udtryk for, og den fortolkning mener jeg er korrekt.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Jeg vil bare sige til hr. Keld Albrechtsen, at jeg står fuldt og helt inde for dagsordenen. Det eneste problem, jeg sådan set havde med den – nu kan jeg jo lufte det – var, at der står »miljømæssigt bæredygtig vækst«. Jeg havde faktisk gerne set, at der havde stået »udvikling«, for så havde vi valgt et Rio-ord, og vi har jo arbejdet for, at det skulle være strategien.

Men jeg synes, problemet med Enhedslistens dagsorden er – selv om jeg ikke tager afstand fra den – at den er så bred og dermed slet ikke går ned i de valg, som vi også er nødt til at tage. Prioriteringen af de fattigste lande skal også være med.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 13.00, hvor vi først går til punkt 13 på dagsordenen: Spørgsmål til ministrene.

Debatten om dette punkt på dagsordenen fortsætter efter spørgetiden med hr. Jørgen Estrup som ordfører.

Mødet udsat kl. 11.56

Mødet genoptaget kl. 13.00

Meddelelser fra formanden

Anden næstformand (Henning Grove):
Boligministeren (Ole Løvig Simonsen) har meddelt mig, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om andelsboligforeninger og andre boligfællesskaber. (Stop for arrest og udlæg i en andel i en andelsboligforening). (Lovforslag nr. L 269).

Socialministeren (Karen Jespersen) har meddelt mig, at hun ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand og lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. (Regler for fleksjob m.v.). (Lovforslag nr. L 270).

Man gik først til dagsordenens punkt 13, som var:

13) Spørgsmål til ministrene.

Spm. nr. S 2108

1) Til udenrigsministeren af:
Keld Albrechtsen (EL):

»Vil Danmark nedlægge veto imod det hollandske forslag om at bruge art. 100 A på sundhedsområdet?«

Skriftlig begrundelse

Det hollandske forslag vil gøre blod, blodprodukter, menneskelige organer m.v. til handelsvarer i det indre marked. Dette er naturligvis både uetisk og sundhedspolitisk uacceptabelt. Det vil umuliggøre opretholdelsen af det danske frivillige bloddonorkorps.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Det hollandske formandskab har på EU's regeringskonference foreslået en ændring af Traktatens art. 129 A vedrørende folkesundhed.

I første omgang lagde formandskabet støttet af Kommissionen og Belgien og Luxembourg op til at gøre folkesundhed til egentlig Fællesskabspolitik. Det forslag er taget af bordet, det hilser jeg velkommen.

Det nu foreliggende forslag indeholder bl.a. en ændring, så der i art. 129 skabes grundlag for via en fælles beslutningstagning med Europa-Parlamentet at vedtage bestemmelser baseret på art. 100 A om kvalitet og sikkerhed for organer, blod og blodprodukter.

Formålet med ændringen er ikke at harmonisere nationale systemer for behandlingen af organer, blod og blodprodukter, men at sikre en minimumsstandard for den handel, der finder sted inden for området. Det er der jo sådan set meget god mening i.

Men Danmark har gjort det klart, at blod, blodprodukter og organer i Danmark ikke betragtes som almindelige varer. De danske systemer for indsamling, fremstilling og formidling af blod, blodprodukter og organer hviler som bekendt på principper om frivillighed og selvforsyning.

På regeringskonferencen er Danmark derfor gået imod, at der indsættes en reference til indre markeds-artiklen 100 A i Traktatens art. 129. En række andre medlemslande har ligesom Danmark henvist til, at de ikke betragter disse produkter som egentlige handelsvarer, og disse lande ønsker heller ikke en reference til art. 100 A.

Det er min vurdering, at det forslag, der er fremsat, ikke kan danne basis for enighed.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne sige ministeren tak for svaret.

Det var jo et forslag, som – da jeg så det i det notat, ministeren havde sendt over til os – nærmest fik hårene til at rejse sig på hovedet af mig, i hvert fald dem, der nu er tilbage.

Men jeg vil så godt spørge ministeren – jeg forstår ministerens svar sådan, at det ikke vil blive vedtaget, og det er jeg meget glad for – om det hollandske formandskabs forslag i virkeligheden ikke indeholder en erkendelse af, at man ikke kan bruge det indre markeds regler på sådan noget som donorblod.

Det har jo været omtvistet bl.a. i dette danske klagenævn, og jeg synes, det er interessant, at hollænderne jo faktisk ved at stille deres forslag erkender, at EU, som reglerne er i øjeblikket, som Traktaten er i øjeblikket, ikke kan gå ind og lovgive på det område. Det kunne jo være, at

ministeren kunne forfølge den vinkel yderligere i forhandlingerne.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg ved jo ikke, hvilke juridiske ræsonnementer der ligger bag det hollandske formandskabs holdning, og det er muligt, hr. Keld Albrechtsen har ret i, at det er en sådan juridisk vurdering, der ligger til grund for det hollandske forslag.

Der er i hvert fald ingen tvivl om den danske holdning til det. Vi anser ikke disse produkter for varer i Traktatens forstand.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg skal blot sige til ministeren, at det er overordentlig dejligt at kunne konstatere en enighed mellem Enhedslisten og regeringen i et spørgsmål vedrørende EU. Det er ikke så tit, det sker, så jeg synes, det bør nævnes, når det så faktisk finder sted.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2109

2) Til udenrigsministeren af:

Keld Albrechtsen (EL):

»Vil Danmark nedlægge veto imod det hollandsk-spanske forslag om at begrænse asylretten for borgere i EU-lande?«

Skriftlig begrundelse

Spanien har overtalt Holland til at fremsætte forslaget om indskrænkning i asylretten. Spanien frygter øjensynlig, at det bliver nødvendigt for spanske statsborgere at flygte til andre EU-lande, og det vil Spanien nu søge at hindre. Det er ikke acceptabelt. I stedet må Spanien sikre, at det ikke bliver nødvendigt at flygte fra landet.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Spanien fremlagde den 25. september 1996 på EU's regeringskonference et forslag om at ændre art. 8 i Traktaten, således at unionsborgere ikke vil kunne søge asyl i et andet EU-land.

Det Europæiske Råd i Dublin anmodede i december sidste år regeringen om at udbygge dette forslag under hensyn til internationale aftaler. Det hollandske formandskab har nu udarbejdet et forslag til protokol til Traktaten,

der vil fratage EU-statsborgere retten til at søge asyl i et andet EU-land. Fra dansk side har vi taget afstand fra disse forslag, og det er der en del grunde til.

For det første afviser vi nye traktatbestemmelser, der risikerer at bringe medlemslandene i konflikt med internationale aftaler. Udenrigsministeriets juridiske analyse viser, at det spanske forslag rejser alvorlige betænkeligheder i forhold til gældende internationale asylretlige og traktatretlige forpligtelser. Det drejer sig om bl.a. flygtningekonventionen og den europæiske menneskerettighedskonvention.

For det andet finder vi, at det vil være et yderst uheldigt signal til andre internationale eller regionale samarbejdsfora, hvis EU gik forrest i at begrænse retten til at søge asyl.

For det tredje finder Danmark det paradoksalt at diskutere en begrænsning i retten til at søge asyl i EU-lande, samtidig med at der forberedes nye traktatbestemmelser, der skal muliggøre sanktioner over for medlemslande, der krænker menneskerettighederne.

Og for det fjerde finder Danmark, at de eksisterende eksklusionsbestemmelser i flygtningekonventionen er tilstrækkelige til at imødekomme de spanske betænkeligheder.

Endelig for det femte lægger den danske regering stor vægt på, at Dansk Flygtningehjælp, Amnesty International og FN's Flygtningehøjkommissariat i henvendelser til blandt andre mig har protesteret over det spanske forslag. Danmark lægger afstand til det spanske forslag. Det samme gør de fleste andre medlemslande.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne sige tak også for dette svar, som jeg også forstod således, at det er ministerens vurdering – ud over at Danmark er imod forslaget – at det heller ikke vil kunne vedtages. Det er et væsentligt fremskridt, for da man havde topmødet i december, var vi jo opmærksomme på, at regeringen faktisk tiltrådte den topmødeerklæring, hvori tanken blev nævnt, og det gav i hvert fald hos Enhedslisten anledning til betydelig bekymring.

Jeg vil så godt spørge ministeren: Når nu Spanien jo også har henvist til disse bestemmelser, der kan komme ind vedrørende overholdelse af menneskerettighederne, så må det vel være sådan – hvis der er mennesker, der flygter fra f.eks. Spanien med god grund – at man ikke på nogen tænkelig måde kan fratage dem deres ret

til at søge asyl f.eks. i Danmark? Det forstod jeg også på ministerens svar.

Men er det ikke rigtigt, at man fra spansk side nærmest har vendt den diskussion på hovedet og sagt, at når EU ville få mulighed for at bedømme overholdelsen af menneskerettighederne, så ville det ikke længere være nødvendigt at kunne give folk asyl? Har det ikke været et spansk synspunkt?

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Det spanske synspunkt har jo sin særlige baggrund. Baggrunden er, at der findes en terroristbevægelse i Spanien, som anvender meget voldelige metoder, bombesprængninger, som fører til tab af menneskeliv, og anden terroristisk virksomhed. Derfor er der i Spanien meget opmærksomhed om, at folk, der tilhører disse terroristgrupper, ikke får asyl i andre EU-lande. Det er baggrunden. Derfor spiller dette spørgsmål en betydelig rolle i den interne spanske debat, og det forstår man jo sådan set godt.

På den anden side findes altså en lang række andre hensyn, som jeg har redegjort for, og som klart får overtaget i den danske vurdering af det spanske forslag, og det vil jeg henholde mig til.

Og så glæder jeg mig over, at hr. Keld Albrechtsen og jeg altså også er enige denne gang. Det er jo ved at blive en hel vane.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2180

3) Til udenrigsministeren af:

Gert Petersen (SF):

»Hvilke skridt påtænker ministeren på baggrund af dommen i Mykonossagen at tage over for Iran?«

Skriftlig begrundelse

Spørgsmålet er bevidst formuleret uden henvisning til EU. Det fremgår af pressen, at der ikke har kunnet opnås enighed i EU-kredsen om alvorlige modforholdsregler mod Teheranregimets statsterrorisme, og at EU-landenes ambassadører er på vej tilbage til Teheran. Men da Danmark ikke lod sig lamme af mangel på EU-enighed eller af modvilje fra store EU-landes side i Kinasagen, må der være håb om, at Danmark også i forholdet til Iran er rede til at gå

sine egne veje og tage initiativer, der for alvor kan bidrage til at isolere regimet i Teheran. Hvor nødvendigt det er med sådanne initiativer, har længe stået klart. Ikke i mange andre lande krænkes menneskerettigheder så groft som i det fundamentalistiske Iran. Hertil kommer nu det enestående forhold, at en uafhængig tysk domstol har fastslået, at det iranske regime dirigerer statsterroristiske handlinger i udlandet. Den såkaldte fatwa over Salman Rushdie er bare et enkelt eksempel. Alene i 1996 blev der myrdet 36 iranske dissidenter, der havde søgt tilflugt i udlandet. Efter afsløringerne i Mykonossagen kan der ikke herske tvivl om, at dødspatruljerne var udsendt og styret af ledelsen i Teheran. Et regime, der både krænker menneskerettighederne groft indadtil, og som bevisligt bedriver international statsterrorisme udadtil, må mødes med strenge sanktioner fra verdenssamfundets side. Hvis EU-landene ikke kan blive enige herom, må andre tage det første skridt. Det kunne være Danmark. I 1980'erne kom sanktionerne mod apartheidregimet i Sydafrika kun i stand, fordi de nordiske lande enkeltvis og sammen tog initiativet. Noget lignende må kunne gøres i forhold til terrorregimet i Iran.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Som jeg har oplyst i et skriftligt svar af 16. april til hr. Holger K. Nielsen, har Danmark allerede for lang tid siden indstillet den bilaterale såkaldt kritiske dialog med Iran i form af besøgsudveksling på viceudenrigsministerniveau. Sidste besøg på viceudenrigsministerniveau mellem Danmark og Iran fandt sted i februar 1995.

Regeringens politik over for Iran bygger på Folketingets dagsordener af 14. november 1996. De indebærer bl.a., at Danmark i internationale fora, herunder EU, arbejder aktivt for at fastholde det iranske styre på kravene om efterlevelse af folkeretten, overholdelse af menneskerettighederne og udvikling af demokrati.

Mykonosdommen er en meget alvorlig bekræftelse på det iranske styres medvirken til internationale terroraktiviteter. En sådan medvirken er selvsagt helt uacceptabel.

EU-landenes umiddelbare reaktion på dommen var hjemkaldelse af ambassadøren i Teheran og suspension af EU's kritiske dialog med Iran. På udenrigsministermødet den 29. april bekræftede vi suspensionen og politikken om ikke at levere våben til Iran. På mødet lykkedes det endvidere at suspendere officiel besøgsudveksling på ministerniveau og at samarbejde

EU-landene imellem med henblik på at holde iranske efterretningsfolk ude fra EU's område.

Iran har forsøgt at så splid mellem EU-landene ved at erklære den tyske ambassadør specielt uvelkommen i Teheran. Dette forsøg er ikke lykkedes. EU-landene står sammen. På det ekstraordinære udenrigsministermøde den 30. april var der enighed om, at de hjemkaldte ambassadører ikke for nærværende burde tage tilbage til Iran. Danmark har desuden på det tosidige plan gjort det klart for Iran – over for den herværende iranske chargé d'affaires – at EU står sammen omkring de vedtagne EU-erklæringer, og at det ikke vil lykkes at splitte EU-landene.

Fra dansk side vil vi i EU selv sagt arbejde aktivt for en fælles fast, konsekvent og skærpet politik over for Iran. Vi insisterer på, som jeg sagde det før, at det iranske styre respekterer folkeretten, menneskerettighederne og demokratiske principper. Danmark er rede til at tage yderligere skridt imod Iran, hvis der kan opnås enighed om det i EU.

Gert Petersen (SF):

Jeg takker for svaret, men jeg takker nu lidt betinget, fordi udenrigsministeren selv brugte en nøglesætning til allersidst: »... hvis der kan opnås enighed om det«. Og sagen er altså den, at der åbenbart ikke er ret meget, der har kunnet opnås enighed om i EU-kredsen.

Vi har en helt fantastisk situation: Der er en stats regering, som offentligt er blevet dømt af en meget respektabel domstol i Tyskland for at være direkte impliceret i terrorhandlinger i et andet land – i det her tilfælde i Tyskland. I forvejen kender vi Rushdiesagen; vi kender til en masse ting omkring Iran.

Man gjorde så det fra EU-landenes side, da Mykonosdommen var faldet, at man trak ambassadørerne hjem. Det var da udmærket, men det er ikke særlig respektindgydende, når man 14 dage senere meddeler, at nu sender man ambassadørerne tilbage. Det synes jeg nærmest er pinligt. Og det bliver da ikke mindre pinligt af, at når de ikke er kommet tilbage, så skyldes det udelukkende, at den iranske regering i sin utrolige frækhed meddeler, at en af ambassadørerne ikke længere er velset i Iran. Men fra EU's side ville man altså godt sende ambassadørerne tilbage.

Og derfor er det, jeg må spørge: Hvad er det egentlig, man agter at gøre? Jeg har også læst udenrigsministerens svar til hr. Holger K. Nielsen, hvor han siger, at yderligere skridt er under

overvejelse. Men det eneste, jeg altså har hørt, er noget om lidt våbenembargo, og så at man ikke skal holde møder på ministerniveau.

Det synes jeg ærlig talt er lidt lidt, når jeg tænker på, hvad apartheidstyret i Sydafrika var udsat for fra midten af 1980'erne og frem først og fremmest på dansk og nordisk initiativ – det var jo en helt anden snak end det her – og meget ondt kunne man sige om apartheidstyret, men det var dog ikke dømt for international terrorisme.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Den reaktion, som EU har iværksat over for Iran, omfatter de elementer, som hr. Gert Petersen sagde.

For det første suspension af den kritiske dialog, som siden 1992 har været, kan man sige, en hjørnestein i forholdet mellem EU og Iran, hvor man har forsøgt at påvirke styret igennem denne såkaldte kritiske dialog, desværre med ringe resultat.

For det andet fortsat stop for handel med våben til Iran, og for det tredje et stop for besøg på højt niveau, på ministerniveau. Så der er her en række indgreb over for regeringen i Iran, hvortil kommer, at ambassadøren altså ikke har fundet vej tilbage til Teheran, i hvert fald ikke endnu. Kunne vi gå længere?

Jeg synes, at henvisningen til Sydafrika er ved siden af. I forhold til Sydafrika forelå der internationalt vedtagne FN-sanktioner, som vi så fulgte, og dernæst var der en anden væsentlig forskel: I tilfældet Sydafrika var der en veldefineret opposition, som vi kunne støtte, som tydeligvis havde politiske kræfter og perspektiv i deres arbejde. Noget sådant eksisterer desværre ikke i Iran.

Søren Søndergaard (EL):

Jeg har 2 spørgsmål til udenrigsministeren.

For det første: Synes udenrigsministeren ikke, at der er en fantastisk forskel på det, der bliver gjort i forhold til et land som Libyen, hvor der er indført internationale sanktioner mod Libyen, fordi de nægter at udlevere personer til retsforfølgelse, som er anklaget for international terrorisme, i forhold til det, der bliver gjort over for et land som Iran, hvor det altså er dokumenteret, at landet som sådan har deltaget i international terrorisme? Synes udenrigsministeren ikke, at der ligesom er en forskel, når vi ser på behandlingen af de to lande?

Og for det andet, så kunne jeg godt tænke mig at spørge udenrigsministeren – nu er det jo formentlig rigtigt, at det ikke er lykkedes Iran at splitte EU-landene, det klarer EU-landene formentlig nogenlunde selv, når det gælder kampen for demokrati i Iran – om ikke det var muligt, at den danske regering f.eks. på nordisk plan, skandinavisk plan, sammen med Norge, Sverige og Finland kunne tage et initiativ. Vi har jo set, at bl.a. Norge har udtalt sig i meget klare vendinger. Så var der ikke en mulighed for et initiativ på skandinavisk plan?

Gert Petersen (SF):

Jeg skal minde om, at i 1980'erne var det eneste, der kunne opnås enighed om i FN's Sikkerhedsråd med hensyn til Sydafrika, en våbenembargo. Men de sanktioner, som virkelig ramte det sydafrikanske erhvervsliv f.eks. med hensyn til kulkøb og en række andre indkøb i Sydafrika, blev indført ensidigt af Danmark i øvrigt imod den daværende udenrigsminister, men med den nuværende udenrigsministers støtte og Norges og Sveriges. Derefter greb de om sig, og det endte med, at de også slog igennem i FN.

Men det var altså noget, der blev startet af de nordiske lande, og jeg kan ikke se nogen grund til, at noget lignende ikke skulle være muligt i det her tilfælde. Med hensyn til spørgsmålet om en veldefineret demokratisk opposition osv.: Det kan man da altid diskutere. Det kunne man da også i sin tid med ANC: hvor demokratiske var de, og den slags. Der var nogle, der påstod, at det bare var kommunisterne, der havde ikklædt sig ny maske, og på samme måde er der da også diskussion om oppositionen i Iran.

Men hvis man afstår fra virkelig at demonstrere over for det iranske mullahstyre, hvor foragtet det er af hele verden, og hvordan det har sat sig udenfor, så støtter man ingen opposition i Iran – i strid med det, vi har vedtaget her i Folketinget.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Først til hr. Søren Søndergaard: Det kan diskuteres. Jeg vil erkende, at det er en diskussion værd, om de forholdsregler, der er taget over for Libyen, ikke også burde tages over for Iran. Det er i allerhøjeste grad en diskussion værd. Det, jeg kan konstatere, er, at der ikke i det internationale samfund har været en sådan. Den vurdering har ikke gjort sig gældende, men det kan selvfølgelig diskuteres.

Hvad angår et særligt nordisk initiativ, så vil jeg bedrøve både hr. Søren Søndergaard og hr. Gert Petersen med, at et sådant næppe ville kunne etableres på nuværende tidspunkt. Sverige og Finland er indstillet på at følge den EU-kurs, der er udstukket.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2188

4) Til udenrigsministeren af:

Keld Albrechtsen (EL):

»Hvorledes vil den danske regering sikre, at den israelske regering tvinges til at overholde menneskerettighedsbestemmelserne i associeringsaftalen mellem Israel og EU, herunder at Israel stopper brugen af tortur og løslader de politiske modstandere, som holdes administrativt fængslet?«

Skriftlig begrundelse

Et flertal i Folketinget godkendte den 13. marts i år den danske ratifikation af associeringsaftalen mellem EU og Israel. Dermed påtog flertallet sig efter Enhedslistens opfattelse ansvaret for at sikre, at Israel overholder aftalens bestemmelser om menneskerettighederne.

Amnesty International offentliggjorde den 30. april 1997 en rapport, som dokumenterer, at Israel holder et stort antal mennesker administrativt fængslet. I en række tilfælde er der tale om mennesker, hvis eneste brøde består i, at de har ytret sig imod regeringens politik eller har været med til at organisere møder.

I rapporten omtales også tilfælde af tortur. Israels højesteret har tidligere godkendt brugen af fysiske forhørsmetoder, der strider mod reglerne om forbud mod tortur, som de er formuleret i FN's menneskerettighedserklæring.

Keld Albrechtsen (EL):

Der er jo fremkommet en rapport fra Amnesty International, som omhandler et meget stort antal fængslinger uden dom i Israel, et meget alvorligt yderligere bevismateriale, som kommer oven i det materiale, vi kender i forvejen vedrørende brug af tortur i Israel.

Israel har jo en særstatus blandt alle stater i verden, så vidt jeg ved, nemlig som det eneste land, hvor det efter israelsk lov er tilladt for

myndighederne at bruge tortur, og jeg håber, at den danske regering nu finder, at situationen er så alvorlig, at man rent faktisk vil foretage sig noget i forhold til Israel.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): At fremme demokratisering og respekt for menneskerettighederne er et centralt led i dansk udenrigspolitik.

Regeringen lægger stor vægt på, at respekt for menneskerettighederne også skal udgøre et væsentligt element i EU's associeringsaftale med Israel. Under den løbende politiske diskussion, som etableres med aftalen, kan EU rejse ethvert spørgsmål vedrørende menneskerettigheder. I yderste konsekvens kan EU ensidigt suspendere aftalen, hvis Israel krænker aftalens grundlæggende principper.

Regeringen tager kraftigt afstand fra den israelske sikkerhedstjenestes anvendelse af, hvad man kalder moderat fysisk pres under afhøringer. Afhøringsmetoder, der for eksempel indebærer, at folk rystes voldsomt, placeres i smertefulde stillinger eller berøves søvn, er og bliver aldeles uacceptable. Det har vi i utvetydige vendinger gjort klart over for Israel. Regeringen vil fortsat både i EU og andre internationale sammenhænge arbejde for, at sådan nogle afhøringsmetoder bringes til ophør.

Også Israels anvendelse af administrative tilbageholdelser giver anledning til bekymring. Som beskrevet for nylig i en rapport fra Amnesty International lever de administrative tilbageholdelser ganske enkelt ikke op til det grundlæggende krav om retfærdig rettergang. Det er kritisabelt og vil derfor som andre kritiske menneskerettighedsspørgsmål blive taget op under EU's løbende diskussion med Israel både inden for rammen af associeringsaftalen og i andre sammenhænge.

Til sidst vil jeg gerne fremhæve, at EU's overvågning af menneskerettighedssituationen i Israel i de besatte områder er blevet forstærket. Det er blevet besluttet, at EU-landenes ambassadører i området tæt skal følge både israelske og palæstinensiske krænkelser af menneskerettighederne.

Afrapporteringerne fra ambassadørerne vil være et nyttigt og vigtigt redskab i forhold til EU's bestræbelser for at fremme respekten for menneskerettighederne i området.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne sige tak til ministeren for svaret. Det står jo klart, at vi er enige om problemets omfang – at det faktisk er uacceptabelt, hvad der foregår.

Når jeg så har rejst spørgsmålet, er det selvfølgelig også på grund af de bestemmelser, som netop indgår i associeringsaftalen, som ministeren var inde på, hvor et flertal i Folketinget, da man vedtog associeringsaftalen, i betænkningen lagde meget stærk vægt på, at disse demokratiske principper og menneskerettigheder skal respekteres.

Derfor vil jeg godt spørge ministeren noget mere konkret: Hvor går grænsen for, hvornår man rejser spørgsmålet om suspension af en sådan associeringsaftale, for på et eller andet tidspunkt må man vel sige, at grænsen er overskredet?

Og jeg vil godt spørge ministeren, om ikke dette, at man faktisk i et lands retssystem indbygger tortur som et instrument, myndighederne kan bruge, er en situation, hvor man må sige til det pågældende land: Hvis ikke I får bragt det til ophør, må vi altså tage spørgsmålet om suspension af associeringsaftalen op til drøftelse i EU. Det synes jeg vil være en rimelig melding at give Israel.

Så vil jeg i øvrigt spørge ministeren, om ikke han kunne sende den israelske ambassade en note, hvori den besvarelse indgik, som ministeren lige for et øjeblik siden gav Folketinget.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Danmark har jo for sit vedkommende ratificeret aftalen med Israel. Den er ikke trådt i kraft endnu, denne aftale. Af gode grunde kan man derfor ikke, hvis man ville det, anvende aftalens artikel 2, så den mulighed står altså ikke åben.

Det er i øvrigt min opfattelse, at netop i kraft af associeringsaftalen med Israel får vi større muligheder for i praksis at få lagt vægt bag vores synspunkter på dette område.

Jeg finder det helt unødvendigt at sende særskilt besked til den israelske ambassade. Ambassaden er overordentlig velunderrettet om de danske synspunkter.

Keld Albrechtsen (EL):

Nu kan man da sådan set glæde sig over oplysningen om, at associeringsaftalen endnu ikke er trådt i kraft, for det, der foregår, viser jo, at grundlaget for dens indgåelse ikke er godt nok.

Men så vil jeg spørge ministeren, om han ikke alligevel vil sende den israelske ambassade en udskrift af besvarelsen, for ministeren ved jo godt, at der er forskel på, hvad man siger indenlands, og så, hvad man gør opmærksom på i en officiel note til et andet lands ambassade.

Det kan da godt være, at man skal sende en sådan note i en anden form, men det, jeg altså grundlæggende spørger ministeren om, er, om ikke situationen er sådan, at en dansk henvendelse, en officiel dansk protest direkte til den israelske stat faktisk vil være på sin plads i den nuværende situation.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): De synspunkter, jeg her har gjort gældende, blev også gjort gældende under Folketingets behandling af Israelaftalen bl.a. i svar på spørgsmål i udvalget, og synspunktet er både derved, ved, hvad jeg siger i dag og på anden vis jo helt soleklart udtrykt fra dansk side.

Jeg ønsker også at understrege, at på trods af de betænkeligheder, som jo især hr. Keld Albrechtsen havde, så valgte det store flertal i Folketinget altså at ratificere og godkende associeringsaftalen med Israel.

Keld Albrechtsen (EL):

Vil ministeren ikke erklære sig enig i – bl.a. på grund af de betænkeligheder, som jeg gav udtryk for dengang – at der faktisk blev lavet et betækningsbidrag fra flertallets side, som jeg går ud fra, at ministeren var enig i, hvori det understreges, at der i forbindelse med disse associeringsaftaler skal lægges særlig vægt på demokratiske principper og menneskerettigheder?

Det må ikke ende sådan, at det bare er tom snak, det, der står i disse aftaler – og heller ikke, at man må bruge henvisningen til f.eks. den interne sikkerhed som undskyldning for at indføre tortur og lignende.

Derfor går jeg ud fra, at vi i det mindste er enige om, at flertallet ved afgivelsen af den betænkning påtog sig et særligt ansvar for at gøre det gældende, når et land, der har en associeringsaftale med EU, rent faktisk groft overtræder den, selv om den så muligvis ikke formelt set er trådt i kraft endnu, men den er jo indgået.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Regeringen er meget opmærksom på, hvad flertallet i Folketinget anførte i sit betækningsbi-

drag. Det er i det hele taget altid klogt af en regering at være opmærksom på, hvad ikke mindst et flertal i Folketinget mener. Og det er den nuværende regering også meget opmærksom på. Det er så regeringens opgave – på grundlag af de tilkendegivelser, der er kommet her fra Folketinget – at føre den danske politik ud i livet, og det gør vi også i forhold til den israelske regering.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg skal gøre det kort.

Jeg skal blot sige, at jeg synes, regeringens svar er godt, når det gælder bedømmelsen af problemet, men det er ikke godt, når det gælder, hvad der burde gøres fra dansk side. Der burde efter min opfattelse gøres mere, men jeg kan kun her sige, at vi i hvert fald fra Enhedslistens side vil følge nøje med i, hvordan man har tænkt sig at følge den associeringsaftale og de bestemmelser op.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2199

5) Til udenrigsministeren af:

Kristian Thulesen Dahl (DF):

»Hvad vil regeringen foretage sig i anledning af, at politiet i Århus har indstillet efterforskningen af sagen om diætusk mod EU-parlamentarikerne John Iversen med den begrundelse, at det har været umuligt at få de nødvendige oplysninger fra Europa-Parlamentet til at fortsætte efterforskningen?«

Kristian Thulesen Dahl (DF):

For at forebygge en efter min opfattelse forkert besvarelse fra udenrigsministeren vil jeg allerede nu sige, at spørgsmålet ikke er stillet, for at Folketinget skal vurdere, om John Iversen kan dømmes for svindel på grund af de diætdispositioner, som et tv-selskab har taget ham i at foretage. Det har vi politi og anklagemyndighed og domstole til at gøre. Det, som sagen er rejst for her i dag, er at få en politisk tilkendegivelse af, hvorvidt efterforskningen besværliggøres af en offentlig myndighed eller en offentlig institution, her Europa-Parlamentet.

Vi har kunnet læse klart og tydeligt i dagspressen, at en af bevæggrundene for umiddelbart at indstille den videre efterforskning, hvilket skete her for vel godt en uges tid siden, var,

at Europa-Parlamentet ikke ville give de oplysninger til de danske politimyndigheder, som de ønskede.

Det er selvfølgelig en helt uhørt situation, og den bliver regeringen nødt til at forholde sig til.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Nu har hr. Kristian Thulesen Dahl jo allerede givet mig en vejledning i, hvad jeg ikke skal svare på, men jeg vil nu svare på spørgsmålet, som det er stillet.

Spørgsmålet om politiets efterforskning henhører i virkeligheden under Justitsministeriet, der har oplyst, at Århus Politi har bekræftet, at efterforskningen af politianmeldelsen er indstillet. Det er sket, efter at Europa-Parlamentet har afvist at besvare politimesterens spørgsmål om sagen med den begrundelse, at spørgsmålene vedrører Europa-Parlamentets interne forvaltning. Afgørelsen om at indstille efterforskningen i sagen er efterfølgende indbragt for Rigsadvokaten. Sagen er derfor fortsat under behandling hos anklagemyndigheden, og regeringen ønsker af denne grund ikke at udtale sig nærmere om sagen.

Regeringens holdning til selve spørgsmålet om diæter og rejsegodtgørelser til Europa-Parlamentets medlemmer er klar nok. De nuværende regler giver mulighed for misbrug og indebærer samtidig udbetaling af for store beløb. Regeringen og en række medlemmer af Europa-Parlamentet har arbejdet for, at Parlamentet vedtager ændringer i det gældende regelsæt, men det er endnu ikke sket.

På denne baggrund har regeringen overvejet, om problemet med diæterne og rejsegodtgørelserne kan løses i forbindelse med fastsættelse af en statut for medlemmerne af Europa-Parlamentet. Regeringen har i den forbindelse på mødet i regeringskonferencen på ministerniveau den 29.-30. april i år udtalt sig positivt om et forslag fra Europa-Parlamentets formand til en ny art. 138, stk. 4, i Traktaten, der skal fastlægge en procedure for vedtagelsen af en statut for Europa-Parlamentets medlemmer. Formanden for Parlamentet udtalte på mødet, at han anså en statut for en god løsning på de problemer, som man fra dansk side henviste til.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg vil gerne sige tak, specielt for den sidste del af besvarelsen om diæter, som jeg jo ikke har spurgt til, men jeg er da glad for, at udenrigsministeren alligevel også tager den debat op.

Men jeg vil gerne spørge helt konkret, om regeringen finder, det er i orden, at Europa-Parlamentet afviser at udlevere dokumenter, som er nødvendige for efterforskningen af en politisag i Danmark. Nu taler vi altså ikke om selve politisagen, vi taler ikke om, hvorvidt John Iversen findes skyldig eller det modsatte – det er ikke vores opgave at vurdere det – men alene om, hvorvidt regeringen finder, det er på sin plads, at Europa-Parlamentet afviser at udlevere de dokumenter, som udbedes, under henvisning til, at det drejer sig om interne forhold i Europa-Parlamentet.

Jeg synes, det er hamrende forkert, at Europa-Parlamentet kan te sig på den måde. Hvis der skal være nogen logik i regeringens påståede bestræbelser på at skaffe åbenhed, må det da netop være i en sag, hvor en dansk politimyndighed ønsker at få nogle oplysninger til brug for en verserende efterforskning.

Derfor vil jeg gerne have regeringens og ministerens tilkendegivelse af, om man billiger Europa-Parlamentets handlemåde her.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil også godt spørge ministeren om netop det problem, at Europa-Parlamentet altså ved sin handlemåde lægger hindringer i vejen for politiefterforskning af en mulig ulovlighed. Det kan ikke være rigtigt, og jeg vil godt spørge ministeren, hvilken løsning man overvejer på det problem.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Til hr. Kristian Thulesen Dahl: Regeringens arbejde med åbenhed i EU er ikke noget, der er påstået. Det kan vel dokumenteres, og det har vi diskuteret ved flere lejligheder her i salen, så der er ingen grund til at gå det igennem forfra.

Den foreliggende sag giver mig så anledning til at uddybe mit svar, for jeg finder som spørgeren, at denne sag afspejler en manglende åbenhed i Europa-Parlamentet, som regeringen beklager. Vi går ind for øget åbenhed, og vi har på regeringskonferencen fremsat forslag, der sigter mod øget åbenhed. Vi har bl.a. foreslået, at der i Traktaten indskrives et generelt princip om åbenhed omfattende hele EU's virksomhed samt en hovedregel om offentlighedens adgang til materiale, som EU's institutioner har i deres besiddelse.

Hvis disse forslag vedtages, og det ser der ud til at være gode muligheder for, dækker de også Europa-Parlamentet og vil derfor indebære et

nyt sæt regler også for Europa-Parlamentets vedkommende.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg vil gerne takke ministeren for den klare beklagelse af Europa-Parlamentets handle-måde, som lå i ministerens seneste svar. Det vil jeg gerne anerkende.

Derefter vil jeg spørge ministeren, om rege-ringen ud over de initiativer, som ministeren nu fortæller er taget, så vil foretage sig noget i anledning af den konkrete sag, altså om regerin-gen vil henvende sig, eventuelt via Ministerrå-det, til Europa-Parlamentets kvæstorkollegium og meddele, at man finder, det er utilfredsstil-lende, at en dansk politimyndighed offentligt kan beklage sig over ikke at få de oplysninger i en verserende sag, som man ønsker for at kunne foretage en ordentlig efterforskning.

Det må jo være af interesse for alle, både for den, der måske i offentligheden fremstår som anklaget, og for os andre, at sådan en sag bliver undersøgt til bunds, og at de oplysninger, som man finder er nødvendige for efterforskningen, også bliver tilvejebragt. Og det vil regeringen kunne hjælpe til med ved at rette en henvendelse, og derfor vil jeg spørge udenrigsministeren, om regeringen agter at foretage sig noget sådant.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Den konkrete sag, forstod jeg ellers på indled-ningen af hr. Kristian Thulesen Dahls indlæg, var ikke det, vi skulle beskæftige os med, og det vil jeg afstå fra.

Det afgørende i denne sag er at skabe et regelsæt, så man effektivt forhindrer noget som dette her i at gentage sig. Det er det, vi arbejder på på regeringskonferencen.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jamen så må jeg sige, at hvis man kun vil kom-me med de store flotte ord, men ikke vil foretage sig noget reelt i sådan en sag som denne her, er det altså ikke så meget værd endda. Det er jo netop i sådan en konkret sag som denne her, at vi skal sige til Europa-Parlamentet, hvor det kan tage fat på at indføre åbenhed. Vi kan her bruge et konkret eksempel for at vise Europa-Parla-mentet, at den altså er gal.

Regeringen har jo i andre sammenhænge også via Ministerrådet kunnet rette henvendelse til Europa-Parlamentet om mere konkrete spørgs-mål og også om diætspørgsmålet, som ministe-

ren selv tidligere har været inde på, og det har man gjort på tidspunkter, hvor det har stået klart for alle og enhver, at det har haft baggrund i konkrete eksempler.

Da udenrigsministeren f.eks. selv på mini-sterrådsmødet her for nogle måneder siden tog spørgsmålet om diætregerne op, var det jo på baggrund af en helt konkret sag, som var omtalt i medierne. Derfor kan jeg ikke forstå, at man ikke også i denne sammenhæng kan bruge en helt konkret sag som baggrund for nu at rette en fornyet henvendelse til Europa-Parlamentet.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil blot spørge, om ministeren, hvis man ikke kan nå en rimelig ordning med Europa-Parlamentet, igen vil overveje det forslag, som jeg tidligere har stillet, nemlig at man simpelt hen nedregulerer Parlamentets driftsbudget med et beløb, der svarer til disse overflødige diæter.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Hvad det sidste angår, lader det sig ikke uden videre gøre for et enkelt land som Danmark at ændre en post i budgettet. Det er en besværlig procedure, og Parlamentet har som bekendt en stor indflydelse på sit eget budget. Det er ikke regeringerne, der endeligt fastsætter det.

Hvad det første spørgsmål angår, har jeg for så vidt svaret på det. Det afgørende er at få skabt et regelsæt og dermed få skabt en anden holdning, eller man kunne også sige det skarpe-re, påtvunget EU's institutioner en anden hold-ning til åbenhed. Det er det, det handler om, og det arbejder vi på. Den konkrete sag, som stadig behandles hos anklagemyndigheden, skal jeg afholde mig fra at kommentere.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2197

6) Til undervisningsministeren af:

Frank Dahlgaard (KF):

»Hvad var egentlig budskabet i ministerens lan-ge indlæg under overskriften »En ny forståelse« i Berlingske Tidende den 2. maj 1997?«

Skriftlig begrundelse

Ministeren eller hans mediefolk skriver under overskriften »En ny forståelse« i et langt debatindlæg i Berlingske Tidende den 2. maj 1997, at uddannelsessystemet skal koncentrere sig om sine kerneydelser. Det er muligvis en ny forståelse hos ministeren, men vel næppe hos mange andre i uddannelsesverdenen.

Senere i artiklen skriver ministeren, at vi ikke må gå på kompromis med målsætningen om, at alle børn i Danmark skal lære at læse, skrive og regne. Spørgeren vil gerne vide, om det er noget nyt, og hvem der hidtil har ønsket at gå på kompromis her.

Ministeren fremhæver så eksamenshelvedet i Sydkorea, som ikke er vejen frem, hvad sydkoreanerne da også selv har indset. Spørgeren kan ikke se, hvad budskabet heri er. Der er da ingen politikere i Folketinget, som ønsker noget eksamenshelvede indført i det danske uddannelsessystem, ej heller perspektivløst terperi eller anden form for »sort skole«.

Ministeren skriver videre, at regeringens menneskesyn tager udgangspunkt i, at »alle børn, unge og voksne har ansvaret for deres egne liv«. Spørgsmålet er, om ministeren virkelig mener, at børn på linje med voksne har – eller bør have – ansvaret for deres egne liv.

Ministeren skriver til sidst i sin artikel: »Skal Danmark fortsat være et foregangsland på uddannelsesområdet, må vi løfte opgaven sammen . . .«. Spørgeren forstår ikke, hvad ministeren mener med ordet »fortsat«. Regeringens nylig fremlagte redegørelse om Danmark som foregangsland påpeger jo netop, at Danmark på store dele af uddannelsesområdet ikke er noget foregangsland, men tværtimod er placeret under middel.

Frank Dahlgaard (KF):

Når en politiker udtaler sig eller skriver i dagbladene, er det normalt klart, hvem der skrives til eller for, og hvad man ønsker, at budskabet er. Men det var mildest talt ikke forståeligt i ministerens ganske store artikel i Berlingske Tidende den 2. maj 1997 under overskriften »En ny forståelse«, og det er baggrunden for spørgsmålet: Hvad var egentlig budskabet i den artikel?

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Debatten om uddannelsespolitik kan være ganske spændende, især hvis den tager udgangs-

punkt i visioner og holdninger, og heldigvis foregår der jo mange livlige meningsudvekslinger både her i Tinget og også rundt omkring i landet, ikke mindst på vores uddannelsesinstitutioner. Man kan også konstatere, der er reelle uenigheder om, hvad fremtiden skal indebære for vore uddannelser, og sådan må og skal det være. Uden dialog, uden kritik, ingen udvikling.

Jeg blev egentlig ganske overrasket over det spørgsmål, jeg modtog her. Spørgsmålet kunne umiddelbart læses som oplæg til en duel på uddannelsespolitiske holdninger og dermed adskille sig fra de efterhånden utallige spørgsmål, som hr. Frank Dahlgaard har stillet mig om verserende enkeltstager, tekniske detaljer og statistiske beregningsmetoder. Men skindet bedrog også denne gang, for spørgeren er tydeligvis ikke ude efter at diskutere synspunkterne i mit indlæg, men ønsker at kløve ordene.

Lad mig derfor blot svare ganske kort. Indlæggets to hovedbudskaber, som jeg bl.a. baserer på mine indtryk fra de rundbordssamtaler med en række danske erhvervsfolk, som jeg tog initiativ til at indlede i starten af dette år, er for det første, at virksomhederne har meget at bidrage med. Uddannelsessystemet har langtfra patent på at tilføje unge og voksne kvalifikationer. Mine overvejelser er, hvordan arbejdsdelingen indrettes, så uddannelsessystemet og virksomhedernes stærke sider træder tydeligt frem til gavn for den enkelte, for erhvervslivet og dermed for hele samfundet.

For det andet tager jeg i artiklen afstand fra mere terperi og flere prøver. Jeg vil en folkeskole, der bevæger sig fremad, ikke bagud. Mange har taget de internationale undersøgelser til indtægt for, at mere lektielæsning eller tidligere skolestart er vejen til forbedringer. Det holder faktisk ikke, hvis man nærlæser rapporterne. Jeg mener, som jeg også har sagt det utallige gange før, at resultaterne fra de internationale læse- og matematikundersøgelser skal tages alvorligt. Den danske folkeskole skal blive bedre. Og som det vil være spørgeren bekendt, har jeg da også taget omkring et halvt hundrede initiativer for at sikre forbedringen, men mit udgangspunkt har hele tiden været, at bedre læring opnås ved at sætte den enkelte elev i centrum og ved at have folkeskolelærerne med i processen.

Med det mener jeg at have svaret på spørgsmålet ganske kort, og jeg ønsker ikke at gå ind i at gradbøje mit ordvalg.

Frank Dahlgaard (KF):

Nej, det var såmænd ikke et oplæg til polemik, den holder vi jo ude omkring i landet, men det var oprigtig forundring over, hvad nyt der egentlig er i det her. Nu ved jeg ikke, om »En ny forståelse« er ministerens overskrift, for der er jo ikke noget nyt i det, ministeren skriver, nemlig at det er uddannelsessystemet, som står for at bibringe børn og unge de basale kundskaber og færdigheder, og at det så må være erhvervslivet, der bibringer dem de mere specifikke.

Så jeg må gentage mit spørgsmål og derudover stille et til: Er der nogen overhovedet her i Folketinget eller andre steder i Danmark, der ønsker terperi, karakterræs, der ønsker det, som ministeren skriver lidt om i sin artikel, der finder sted i Sydkorea, og som man vil væk fra? Mig bekendt er der det ikke. Men der er nogle, der ønsker, at der måske bliver lidt mere lektielæsning, måske også sker en tidligere indlæring, måske også formelt en tidligere skolestart, men ministeren er jo allerede i fuld gang dér. Derfor er mit spørgsmål: Hvad nyt er der i det, ministeren skrev?

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Hvis ikke det er noget nyt for spørgeren, opfatter jeg det, som om det er en gentagelse af synspunkter, som jeg står inde for, og som jeg i og for sig glæder mig over, hr. Frank Dahlgaard også interesserer sig for. Jeg mener, der var meget gods i artiklen, men det kan man se forskelligt på.

Frank Dahlgaard (KF):

Når ministeren taler om, at han har taget godt og vel et halvt hundrede initiativer til at styrke ikke mindst den basale undervisning og især på folkeskoleområdet den basale indlæring og færdighedsindlæring, er det jo rigtigt. Jeg har spurt om disse initiativer og fået svar, og hovedparten af dem er taget i 1995, i 1996 og i den forgangne del af 1997, dvs. i den sidste folketingsperiode, hvor ikke mindst Det Konservative Folkeparti ganske rigtigt med mange spørgsmål her i salen og på anden måde har maset på, fordi det er så øjensynligt, at der er mangler i undervisningssystemet, og fordi det netop er erhvervslivets behov, at de basale færdigheder er på plads. Det har givet resultater, og det er vi da glade for fra konservativ side.

Men jeg vil spørge til slut for ikke at forlænge det her: Er »En ny forståelse« ministerens overskrift, og hvad nyt er der i så fald i det?

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Hr. Frank Dahlgaard ved selvfølgelig, at det er avisen, der laver overskriften, men jeg var i øvrigt udmærket tilfreds med den overskrift.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2211

7) Til undervisningsministeren af:

Frank Dahlgaard (KF):

»Med hvilket formål rejste ministeren til Kina den 3. maj 1997?«

Skriftlig begrundelse

Ministeren er ifølge dagspressen rejst til Kina den 3. maj 1997 for at mødes med den kinesiske undervisningsminister Zhu Kaixuan. Ministerens rejse finder sted kun et par uger efter, at Kina i protest mod den danske FN-resolution om landets krænkelse af menneskerettighederne aflyste et besøg fra den danske justitsminister og socialminister. Udgifterne ved en ministerrejse til Kina er betydelige, og spørgeren vil gerne vide, hvilken glæde danske skoleelever eller studerende egentlig har af sådan en tur.

Frank Dahlgaard (KF):

Ministeren har været på en tur til Kina. Det koster penge, og sådan er det, men der må jo også komme noget ud af det. Man kan ikke bare hælde penge ud ad vinduet, man må se på nytten af dem, og det er baggrunden for spørgsmålet: Hvad var egentlig formålet med den tur?

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Besøget i Kina havde mere end ét formål. For det første var det led i regeringens bestræbelser på at videreudvikle en konstruktiv dialog med Kina om væsentlige spørgsmål af gensidig interesse. Uddannelse er såvel i Kina som i Danmark nøglen til fremtiden, og over for min kinesiske kollega fik jeg lejlighed til at understrege sammenhængen mellem økonomisk udvikling, demokrati og uddannelse. Ligeledes fremførte jeg på regeringens vegne det synspunkt, at en konstruktiv dialog også skal kunne indeholde kritiske elementer.

For det andet ønskede jeg at lære det kinesiske uddannelsessystem nærmere at kende. Det er min formodning, at et uddannelsessystem,

der skal dække et af verdens største vækstområder med en befolkning på 1,2 milliarder mennesker, kan rumme initiativer, som vi kan lære af i Danmark.

For det tredje ønskede jeg at finde ud af, om der er områder, hvor Danmark kan lære Kina noget. Jeg mødtes bl.a. med den kinesiske undervisningsminister og viceformanden for Kinas rådgivende komité, og derudover aflagde jeg en lang række institutionsbesøg.

Senere i denne uge fremlægger jeg en rapport om besøget. Jeg vil dog allerede nu fremhæve, at jeg regner med, at danske skoleelever og studerende vil kunne få udbytte af mit Kinabesøg f.eks. i forhold til en række aftalte venskabsforbindelser mellem skoler, institutioner og en udvidelse af kulturaftalen om udveksling af universitetsstuderende de to lande imellem. Det er noget, der arbejdes videre med.

Som det formentlig er spørgeren bekendt, og jeg synes, det er rigtigt at tage det med her, aflagde en delegation fra Det Konservative Folkeparti i juli-august 1996 besøg i Kina. Jeg formoder, at udgangspunktet var det samme. Kina er et land, vi ikke kan komme uden om.

Frank Dahlgaard (KF):

Det er så sandt, som det er sagt, at Kina er et land, vi ikke kan komme uden om, og dog; det ligger ganske langt væk. Det var måske mere nærliggende, hvis ministeren havde interesseret sig for uddannelsessystemet i nabolandene, hvor vi kan lære ganske meget.

Men jeg vil så spørge, om ministeren her kan antyde eller sige noget om, hvorvidt der var nogle ting i det kinesiske uddannelsessystem på forskellige niveauer, hvor vi kunne hente noget, hvor vi med fordel kunne blive inspireret.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Jeg mener, der var adskilligt, og det vil jeg også redegøre nærmere for i den rapport, som jeg bebudede vil komme, og som spørgeren også vil få lejlighed til at læse, hvis han ønsker det. På enkeltområder er der givetvis noget, vi kan lære af kineserne. Det gælder både i folkeskolen og i de erhvervsuddannelser, jeg havde lejlighed til at se undervejs.

Der var en ting, der slog mig, og som jeg da godt kan nævne her til eftertanke, nemlig at i det kinesiske undervisningssystem lægger man stor vægt på effektivitet og en ganske stærk indlæring, men det var tankevækkende, at de kinesiske repræsentanter følte, at det måske nu nok

var ved at være for strengt for børnene og de unge. Der burde også være plads til mere af det, vi også i Danmark kalder leg og udviklende aktiviteter. De, der også kendte til det danske uddannelsessystem, gav indtryk af, at de mente, at der var noget i det danske system, som man vil kunne have glæde af i Kina. Og det var også grunden til, at flere gav udtryk for, at de gerne ville have mulighed for at besøge Danmark og stifte nærmere bekendtskab med uddannelsessystemet.

Så var det i øvrigt opmuntrende at opleve, at der alligevel i klasserne – hvor klassegennemsnittet stort set alle steder var på et halvt hundrede elever – også var plads til kreative aktiviteter, ikke mindst var de meget gode til at synge og skabe det fællesskab, som sangen jo ofte kan være udtryk for, hvilket er noget, som jeg synes vi måske også kunne tænke nærmere over i Danmark. Vi har da engang haft en sangtradition, måske er den ved at blive genoplivet; men den var ganske slående i Kina.

Meget mere kunne nævnes, men det er der ikke plads til i denne korte spørgetid.

Keld Albrechtsen (EL):

Det var spændende at høre ministerens karakteristik af det kinesiske skolesystem. Jeg vil godt spørge ministeren, om man i virkeligheden ikke kan sige, at man dér har afprøvet et system med en kadaverdisciplin, som minder meget stærkt om det, hr. Frank Dahlgaard kæmper for at få indført her i Danmark, og om det ikke netop på den baggrund er lærerigt, at man selv i dette system i Kina nu har erkendt, at et system som det, hr. Frank Dahlgaard går ind for, skal man i hvert fald ikke arbejde frem imod.

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg blev jo næsten helt mundlam efter sådan en gang valgkampssnak fra venstrefløjen.

Ministeren nævnte som de positive ting – sådan forstod jeg det på ministerens svar i sidste omgang – fra det kinesiske uddannelsessystem effektivitet, indlæring og denne tradition med sang, som vi har forladt, men måske er på vej tilbage til.

Mit spørgsmål lyder i al sin enkelthed: Vil ministeren tage initiativer til, at vi kan få mere effektivitet i det danske uddannelsessystem, mere indlæring og mere sang?

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):
Hr. Keld Albrechtsens karakteristik af såvel det kinesiske undervisningssystem som af hr. Frank Dahlgaards synspunkter og holdninger vil jeg ligesom lade stå; det kan så blive en duel mellem de to. Man kunne også opfatte det – og måske vil hr. Frank Dahlgaard gøre det – som en ros, men det må eftertiden vise.

I det danske uddannelsessystem gælder det om præcis at finde den balance mellem indlæring og for den sags skyld også effektivitet af vort uddannelsessystem og så det at give plads til det enkelte menneske, til den enkelte elev. Vi arbejder netop med noget, som de var meget optaget af i Kina, nemlig den enkelte elev i centrum og dertil også begrebet ansvar for egen læring.

Det havde vi ganske mange meningsudvekslinger om undervejs såvel med ministeren som med de repræsentanter, vi mødte i det kinesiske uddannelsessystem.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2209

8) Til miljø- og energiministeren af:

Niels Jørgen Langkilde (KF):

»Kan ministeren afvise, at der ikke på nogen måde er lagt pres på Odense Renovationselskab A/S med det formål at få dem til at modtage shredderaffald, og vil Odense Renovationselskab A/S kunne nægte at modtage shredderaffaldet fra Kolding Kommune uden at risikere at blive omdannet til et fælleskommunalt selskab eller på anden måde få indskrænket eller ændret virksomhedens kompetence, virkefelt og ledelse?«

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Det er ikke uden bæven, man stiller et spørgsmål, hvor man spørger ministeren, om han har lagt pres på en myndighed for at træffe en afgørelse, som han ikke har haft en lovmæssig baggrund for. Det er også kun noget, jeg tør gøre, fordi et godt socialdemokratisk byrådsmedlem i Odense og medlem af bestyrelsen i Odense Renovationsselskab har sagt, at noget sådant er forekommet.

Ministeren har været i samråd og har sagt, at det referat, der er fra mødet, er præget af misforståelser. Jeg har i et efterfølgende skriftligt spørgsmål bedt om at få en redegørelse for det.

På grund af tidspreset her ved folketingsårets slutning har jeg ikke modtaget svar på det endnu, men jeg vil stadig gerne have en besvarelse af spørgsmålet: Er der lagt et pres på Odense Renovationsselskab af en slags, som vi ikke plejer at se i den danske forvaltning?

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Nu er det en skam, at hr. Dahlgaard har forladt salen under behandlingen af hr. Langkildes spørgsmål, fordi formuleringen af det spørgsmål jo understreger det, som hr. Dahlgaard mange gange har efterlyst, nemlig en bedre danskundervisning i skolen.

Spørgsmålet lyder: Kan ministeren afvise, at der ikke på nogen måde er lagt pres på osv. Det er sprogligt totalt meningsløst. Enten kan man sige: Kan ministeren bekræfte, at der ikke på nogen måde er lagt pres på osv. Eller også: Kan ministeren afvise, at der på nogen måde er lagt pres på osv. Men man kan ikke sige det, spørgeren spørger om.

Hvis hr. Dahlgaard havde været her, ville jeg bare have sagt, at her er i hvert fald en tydelig dokumentation af, at vores danskundervisning i skolen stadig lader meget tilbage at ønske.

Så med hensyn til selve spørgsmålet fra hr. Langkilde. Jeg har ikke selv deltaget i drøftelserne med Odense Renovationsselskab, men som jeg allerede har påpeget over for folketingsudvalget, har Miljøstyrelsen kraftigt henstillet til renovationsselskabet, at de modtager det pågældende shredderaffald i en overgangsperiode, og det kunne man meget vel kalde et moralsk pres. Jeg synes ikke, der er noget forkert i, at vi i miljøpolitikken bruger moralsk pres for at få løst et meget, meget vanskeligt problem, og i dette tilfælde har Odense altså hjulpet os.

Om Odense Kommune nu vil kunne nægte at modtage affaldet fra Kolding Kommune, vil først og fremmest med den aftale, der er indgået, være et mellemværende mellem de to kommuner, og det vil jo til syvende og sidst være retten, der må afgøre det.

Med hensyn til spørgsmålet, om en nægtelse af at modtage mere shredderaffald vil medføre indgreb over for renovationsselskabet, kan jeg kun gøre den generelle bemærkning, at kommunerne efter loven skal forestå bortskaffelsen af affald, og hvis der er kommuner, der ikke kan eller vil leve op til dette ansvar, føler jeg mig som minister forpligtet til at søge at løse problemet.

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Jeg vil give ministeren ret i, at det var en ekstraordinært beskeden og ydmyg formulering, som ministeren ikke vil finde tit, fordi jeg ikke ville være mere krigerisk, end godt var. Det er jo enstående at høre socialdemokratiske byrådsmedlemmer sige, at man altså her bruger en form for tvang, at man vil tvinge et byråd med truslen om, at man vil lave selskabet om til et fælleskommunalt selskab, hvis det ikke vil makke ret.

Jeg kan forstå på ministerens svar, og ministeren må rette mig, hvis det er forkert forstået, at ministeren eller nogen i ministerens system ikke kunne drømme om at true med at lave et fælleskommunalt selskab på tværs af amtsgrænserne, hvis en kommune ikke vil tage affald fra et andet selskab.

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Det synes jeg er et svært spørgsmål at svare sådan abstrakt på. Der er jo hjemmel til at gøre det, hr. Langkilde spørger om, i miljøbeskyttelsesloven – jeg tror, det er § 49 – men der er i hvert fald hjemmel i miljøbeskyttelsesloven til at gøre det.

Jeg synes, det spørgsmål er meget vanskeligt at besvare. Sagen er, at vi har et meget vanskeligt problem, og det har vi så prøvet at løse, jeg havde nær sagt så tæt på åstedet som overhovedet muligt. Det er lykkedes, og det er jeg glad for, men der er kun tale om en midlertidig løsning, hvorefter Kolding Kommune naturligvis selv må bringe sine forhold i orden, så den kan klare sine egne affaldsproblemer. Derfor synes jeg egentlig, at denne sag har haft en lykkelig udgang, og der er i hvert fald – og dér er der ikke nogen tvivl om, at vi roligt kan tale om pres – et betydeligt pres på Kolding Kommune for selv at sørge for den nødvendige deponikapacitet.

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Kan ministeren bekræfte, at der er et sted nærmere Kolding Kommune, hvor problemet kunne være løst, men hvor det blev afvist? Det er det ene spørgsmål, svaret giver mig anledning til.

Det andet må være: Kan jeg konkludere det modsatte af, hvad jeg gjorde før, nemlig at ministeren er indstillet på, selv om det vil være første gang, at lave et fælleskommunalt selskab på tværs af amtsgrænserne i et parallelt tilfælde eller i det her tilfælde, hvis den nugældende aftale skulle bryde sammen?

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Det eneste, jeg nægtede, var at svare på hypotetiske spørgsmål. Jeg vil i øvrigt give hr. Langkilde det råd, at det skal han heller ikke gøre i fremtiden, hvis han møder nogen som sig selv i Folketingets spørgetid. Det skal man lade være med.

De synspunkter, jeg har givet udtryk for, kan ikke tages til indtægt for noget som helst af det, hr. Langkilde her fremfører. Jeg har svaret på det spørgsmål, der er stillet i spørgetiden, at jeg har tillid til, at problemet vil blive løst, men jeg har hverken sagt det ene eller det andet, der kan bekræfte hr. Langkildes udlægning i sidste omgang. Det har jeg bare ikke villet.

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Så må jeg konkludere, at ministeren hverken har svaret det ene eller det andet. Det kan jeg notere mig, for jeg er i hvert fald ikke blevet klogere af ministerens svar.

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Det handler om at få løst et konkret problem. Alt tyder på, at det problem bliver løst på den måde, at Odense i en periode hjælper Kolding med at klare en situation, som, hvis den ikke blev klaret, bl.a. ville føre til, at en arbejdsplads lukkede. Når denne periode, som aftalen omfatter, er overstået, vil der være den tilstrækkelige kapacitet i Kolding Kommune til, at den selv kan klare sine problemer, og dermed har vi fået en lykkelig udgang på en meget vanskelig sag, som jeg også flere gange har haft lejlighed til at diskutere med Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg. Og det synes jeg hr. Langkilde og jeg i fællesskab skulle glæde os over.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2226

9) Til erhvervsministeren af:

Lars Løkke Rasmussen (V):

»Hvilke initiativer vil ministeren tage for at virkeliggøre sin vision om, at titusindvis af nuværende offentlige job inden for 5-10 år vil være udliciteret?«

Skriftlig begrundelse

Ifølge De tre Stiftstidender lørdag den 4. maj 1997 vurderer ministeren, at »titusindvis af nuværende offentlige job inden for 5-10 år vil være udliciteret til en hurtigt voksende privat servicesektor«. Imidlertid har både den primærkommunale og amtskommunale udliciteringsgrad stort set været uændret gennem flere år. Alt tyder derfor på, at ministerens vision ikke virkeliggøres af sig selv, men forudsætter initiativer, der under en eller anden form motiverer primær- og amtskommunerne til at gøre brug af udliciteringsinstrumentet.

Erhvervsministeren (Jan Trøjborg):

Jeg vil gerne starte med at svare hr. Lars Løkke Rasmussen, at jeg tror, det vil være fejlagtigt at tage udgangspunkt i en diskussion, der starter med overskriften »Licitation«.

Det er vigtigt at diskutere spørgsmålet ud fra den betragtning, at man ikke skal have licitation for licitationens egen skyld. Jeg tror også, det er forkert at tage udgangspunkt i en forstokket teori om, at der er meget ideologi i spørgsmålet.

Jeg tror, at hvis hr. Lars Løkke Rasmussen prøver at sondere, om jeg så må sige, Venstres bagland og tale med de mange kommunalbestyrelser, der er domineret af Venstrefolk, og hvor Venstre besætter borgmesterposterne i kommunerne, så vil der danne sig det billede hos hr. Lars Løkke Rasmussen, at der måske ikke er så meget ideologi i spørgsmålet, som visse medlemmer af partiet Venstre tror, idet man ser licitation brugt på tværs af partiskel i kommunerne. Der er f.eks. mange socialdemokratiske kommuner, der er langt foran Venstrestyrede kommuner.

Jeg vil også gerne understrege, at den holdning, jeg har til spørgsmålet om offentligt/privat samarbejde, går begge veje. Jeg har i mange år her i Folketinget, også med en vis succes, arbejdet på, at kommunerne må udføre aktiviteter i samarbejde med den private sektor.

Lad mig minde om, at vi under den borgerlige regering i opposition havde held til at gennemføre lovforslaget om kommuners deltagelse i aktieselskaber. Det var et godt eksempel på at forsøge at bryde nogle, synes jeg, for stive barrierer ned.

Et andet lovforslag, som jeg havde lejlighed til at fremsætte i min tid som trafikminister, var forslaget om, at kommunerne har mulighed for som vejbestyrelse at tilbyde at udføre arbejde for andre vejbestyrelser. Så jeg har i ganske mange år arbejdet på at prøve at bryde nogle etablerede, måske historiske barrierer ned. Det vil jeg meget gerne stadig væk arbejde for.

Det, jeg er optaget af, er kvalitet. Det er, at de, der fastsætter kvaliteten og omfanget af serviceudbudet, er politikerne. Der skal ikke herske tvivl om, at det er politikerne, der bestemmer serviceniveauet for borgerne.

I øvrigt vil jeg gerne afslutte med at sige, at hvis der spares penge på udlicitering, er det jo helt naturligt – i al fald for de fleste kommuner, der er styret af det parti, jeg tilhører – at bruge en eventuel besparelse til at øge serviceniveauet. Det er der behov for på mangfoldige områder, og det, regeringen konstant er optaget af, er at forsøge at forbedre den offentlige service.

Lars Løkke Rasmussen (V):

Nu tillægger erhvervsministeren mig jo nogle motiver, som jeg ikke nødvendigvis har. Jeg har sådan set blot stillet et ret præcist spørgsmål til erhvervsministeren på baggrund af de artikler, der var i De tre Stiftstidender og JyskeVestkysten den 4. maj, hvor erhvervsministeren vurderer, at inden for 5-10 år vil titusindvis af nuværende offentlige job være udliciteret til en voksende privat servicesektor.

Hvis man så anskuer denne vision i lyset af den udvikling, der sker i kommunerne, må man jo konstatere, at udliciteringsgraden i de danske kommuner stort set står i stampe. I 1990 var udliciteringsgraden 9,7; i 1995 er den 10,8.

Det får mig til at tro, at hvis erhvervsministerens vision – som jeg i øvrigt synes er en flot vision, og jeg deler mange af de synspunkter, erhvervsministeren i øvrigt også gjorde gældende i sit første svar – hvis den skal blive til virkelighed, er der nok behov for, at man på en eller anden måde understøtter en udvikling, hvor det bliver naturligt for kommunerne at arbejde med udbud, ikke nødvendigvis udlicitere opgaven for enhver pris, men arbejde med udbud for at få afprøvet, om man løser opgaven konkurrencemæssigt i eget regi. Det kunne være spørgsmålet om et pålæg om at lave handleplaner; det kunne være spørgsmålet om at arbejde med måltal; det kunne være spørgsmålet om at skabe en økonomisk incitamentstruktur, der gjorde det attraktivt for kommunerne at kaste sig ud i det her.

Og dér synes jeg, erhvervsministeren mangler at give et svar på, hvilke præcise tiltag erhvervsministeren vil iværksætte for at fremme, hvad jeg må forstå er erhvervsministerens egen politik, for ellers ville erhvervsministeren vel ikke have udtrykt sig sådan til De tre Stiftstidender og JydskeVestkysten, som erhvervsministeren har gjort.

Erhvervsministeren (Jan Trøjborg):

Til hr. Lars Løkke Rasmussen vil jeg da gerne sige, at nu skal vi huske på, at det er kommunalbestyrelsen, der selv afgør, i hvilket omfang den vil anvende licitationsinstrumentet.

Men den vision, som hr. Lars Løkke Rasmussen refererer mig for at have udtalt mig om til JydskeVestkysten, er nu ikke sådan en fjern vision eller i hvert fald ikke fjernt fra sin opfyldelse. I de senere år er der skiftet job fra den offentlige sektor til den private sektor på områder, der tidligere blev udført af den offentlige sektor, på vel omkring 1.000 eller 1.500 arbejdspladser.

Til gengæld har den offentlige sektor så brugt en række ressourcer til at udbygge kompetencer, som trængte til forbedring, f.eks. ældreomsorg, folkeskole, folkeskoleområdet, så 5.000-10.000 er bestemt ikke uoverkommeligt.

Men det, der er vigtigt at understrege, er, at det er en proces, som skal foregå på den måde, at man sørger for, at det, der er hensigten med at benytte andre instrumenter end de traditionelle, er, at serviceniveauet øges, og at kvaliteten forbedres, og det kan ikke ske i konflikt med hverken medarbejderne i den enkelte kommune eller deres faglige organisationer. Derfor skal det tilrettelægges fornuftigt og hensigtsmæssigt.

Jeg havde lejlighed til i min tid som trafikminister at være med til at gennemføre lovforslag, der sikrede udbud af den samlede kollektive buskørsel i hele landet, og det var meget kompliceret i hovedstadsområdet. Ikke desto mindre kan vi i dag konstatere, at vi har mange tilfredse chauffører, der er ansat hos det selskab, der er dannet, og som er et i juridisk forstand privat selskab, men ejet af det offentlige.

Jeg synes, at den blanding, om jeg så må sige blandingsøkonomi næsten, der er skabt på dette trafikområde, for nu at tage det som eksempel, er en meget god måde at blande erfaringer fra den private sektor med den offentlige sektor. Det handler jo om, at skatteyderne skal have så meget for pengene som overhovedet muligt, så meget kvalitet, så meget service, som det overhovedet er muligt.

Men det er kommunalbestyrelserne selv, der afgør, om ydelserne skal i licitation, eller om de skal løses in house, men der er også faste regler. Hvis det er sådan, at man udbyder ydelser, er der som bekendt faste udbudsregler. Hvis man udbyder for mere end ca. 1,6 mio. kr., ja, så er det sådan, at man skal følge EU's udbudsregler.

På det statslige område gælder jo et udlitteringscirkulære, som hr. Lars Løkke Rasmussen sikkert er bekendt med, og som betyder, at statslige institutioner med mellemrum skal udbyde deres opgaver.

Lars Løkke Rasmussen (V):

Jamen erhvervsministeren siger mange kloge ting, repeterer for mig og for andre, der lytter, noget banal viden om, hvilke udbudsregler der gælder i statens regi, og det er da udmærket.

Jeg synes, erhvervsministeren har en pointe i at sige, at når der skal foretages udbud, skal det ske for at øge kvaliteten af den offentlige service, den service, som den offentlige sektor har ansvaret for at stille til rådighed for borgerne, men ikke nødvendigvis selv producere.

Jeg er også enig med erhvervsministeren i, at man når ikke ret langt, hvis det sker i et klima af konflikt mellem personale, borgere, kommunalbestyrelse og faglige organisationer.

Præcis derfor blev jeg så glad, da jeg så denne artikel i bl.a. Århus Stiftstidende, hvor erhvervsministeren peger på den her vision, og hvor erhvervsministeren jo også antyder, at de opgaver, man måske med fordel kunne udbyde, godt kunne udvides til andet og mere end de traditionelle opgaver, man har set i kommunerne, såsom rengøring, transport etc.

Men hvis man vil afideologisere denne debat – hvad jeg meget gerne vil være med til – hvis man vil fjerne konflikten, er man på en eller anden måde også nødt til at udstyre kommunerne med nogle instrumenter, der gør det her naturligt, der fjerner konflikten fra det. Dér ser jeg, at erhvervsministeren er betænkelig ved at udstrække det statslige udbudscirkulære til også at gælde i kommunerne og i det amtslige regi, og den bekymring deler jeg også. Det ville være et indgreb i det kommunale selvstyre.

Men så må man jo bare spørge: Hvad så? Skal vi bare sådan snakke holdninger og så tro på, at tingene sker af sig selv, eller kunne man ikke forestille sig, at erhvervsministeren i Erhvervsministeriets regi kunne tage nogle initiativer, der kunne fremme denne udvikling, som kunne få de ideologiske barrierer til at falde, som kun-

ne få konflikten til at forsvinde fra det her, sådan at udbud blev en helt naturlig ting for alle landets kommuner? Det er det jo ikke i dag, når udliciteringsgraden stort set står i stampe.

Erhvervsministeren (Jan Trøjborg):

Både mit parti og regeringen går ind for det kommunale selvstyre, og det, jeg tror på, er – hvis man må citere – det engelske »learning by doing«. Jeg tror altså, de gode eksempler kan medføre, at der ændres lidt i den traditionelle opfattelse af: Hvad gør den offentlige sektor, hvad gør den private sektor?

Et eksempel på, at vi tænker utraditionelt i Danmark, er jo, at vi i Danmark tillader, at redningstjenesten udføres af private virksomheder. Det var næppe noget, der nogen sinde kunne gennemføres i hverken England eller USA, at man tillod, at et så følsomt, vigtigt serviceområde var overladt til private virksomheder, der oven i købet har det formål, at de skal tjene penge på det. Men det er pr. tradition sådan, vi udfører opgaven i Danmark.

Derfor er det nok så meget et holdnings-spørgsmål og ikke et spørgsmål, der egner sig til konkret lovgivning. Regeringen er i alt fald imod at ændre på grundlæggende principper for det kommunale selvstyre.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jamen jeg vil da sige, at Fremskridtspartiet er helt enig med ministeren i, at der er mange positive sider ved at udlicitere. Og, som vi også siger i Fremskridtspartiet, det primære formål med udlicitering skal naturligvis være, at man kan få en bedre service, en bedre kvalitet af ydelsen og mest muligt for skatteydernes indbetalte kroner. Det var det, som ministeren her lagde for dagen, og det kan vi kun være 100 pct. enige i.

Men jeg vil godt spørge ministeren, om det er således, at ministeren her i dag kan fortælle noget om, hvad det næste skridt fra regeringens side er med hensyn til at forhindre de barrierer, de lovgivningsmæssige barrierer, der for den sags skyld forhindrer yderligere udlicitering i privat regi.

Lars Løkke Rasmussen (V):

Jeg er enig med ministeren i, at dette også handler om holdninger. Det er der mange ting i samfundslivet, der gør, og der er også mange andre områder, hvor vi støder på holdningsmæssige spørgsmål, hvor vi jo ikke afskærer os selv fra at

lovgive eller på anden måde tage nogle initiativer fra centralt hold.

Jeg kunne pege på sådan noget som ligestillingsdebatten, som jo også er en holdningsmæssig debat, og hvor kommunerne er pålagt at lave en ligestillingspolitik. Det er der vel ingen af os, der oplever som indgreb i det kommunale selvstyre.

Kunne man ikke på samme måde i forhold til udliciteringsdebatten forestille sig, at man gav kommunerne pålæg om at udarbejde en politik, som så samtidig kunne tage højde for de spørgsmål, som man tit møder, og som tit skaber konflikter, omkring personaleinformation, personalets retsstilling ved overdragelse til privat opgaveløser, osv., osv., sådan at alle kommuner måtte konfrontere sig selv med den opgave i det mindste at formulere en politik på området?

Kunne det ikke være et initiativ, som regeringen kunne tage for at fremme muligheden for, at erhvervsministerens egen vision bliver virkeliggjort?

Erhvervsministeren (Jan Trøjborg):

Nu går det, som jeg indledte med at sige, ganske godt med min vision i praksis.

Men til hr. Lars Løkke Rasmussen vil jeg gerne sige, at problemet jo også ofte er, at Venstre fremstiller licitationsinstrumentet som et spørgsmål om udlicitering, altså udlicitering for udliciteringens egen skyld, hvor jeg hellere ser det som et forsøg på at udnytte nogle styrker i den private sektor i samklang med nogle styrker i den offentlige sektor. Derfor kan man måske bedre bruge ordet licitation, hvor både den offentlige og den private virksomhed får lov til at byde på opgaven. Det synes jeg er en mere sund holdning.

Problemet er jo ofte, at med den holdning, som partiet Venstre tegner, bliver spørgsmålet ofte til et spørgsmål om, hvordan man kan skære ned, hvordan man kan forringe, hvordan man kan spare, i stedet for et spørgsmål om, hvorvidt man kan yde kvalitet.

Derfor er der klart holdningsmæssig forskel på det, regeringen står for, og det, Venstre står for. Jeg tror på, at med de synspunkter, jeg har givet udtryk for i dag, er der mulighed for, at det samarbejde, der nu er blevet mere gensidigt igennem en række år, stadig vil udvikle sig.

Til hr. Kørpe Christensen skal jeg sige, at jeg ikke mener, at der er væsentlige barrierer lovgivningsmæssigt fastsat, der forhindrer en udvikling på de områder, som vi taler om her.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2227

10) Til erhvervsministeren af:

Lars Løkke Rasmussen (V):

»Vil ministeren medvirke til at fjerne den lovgivningsmæssige barriere, der forhindrer den kommunale hjemmesygepleje i at være blandt de titusindvis af nuværende offentlige job, der ifølge ministerens udtalelser til De tre Stiftstidender den 4. maj 1997 vil være udliciteret om 5-10 år?«

Skriftlig begrundelse

Kvalitetsinstituttet for Servicesektoren har ved flere lejligheder påpeget det uheldige ved den eksisterende lovgivningsbarriere for udlicitering af den kommunale hjemmesygepleje. Indtil nu har ministerens eget parti, Socialdemokratiet, imidlertid modsat sig en ophævelse af denne barriere.

Lars Løkke Rasmussen (V):

Ja, nu har ministeren jo i sin besvarelse af det forrige spørgsmål brugt megen taletid på at udlægge Venstres holdning, men når jeg stiller spørgsmål i spørgetiden, er det jo primært, fordi jeg gerne vil vide, hvad man tænker i regeringen, og hvad erhvervsministeren tænker.

Det, der står tilbage efter besvarelsen af det sidste spørgsmål, er jo blandt andet, at licitation, udbud, kan være en vej til at kvalitetsforøge det, den offentlige sektor beskæftiger sig med, i et lærende samspil mellem offentlig og privat.

Erhvervsministeren sagde, at der ikke er ret mange lovgivningsmæssige barrierer. Der er jo bl.a. en, som det af Erhvervsministeriet nedsatte kvalitetsinstitut selv har peget på, nemlig den lovmæssige bestemmelse, der gør det umuligt for kommunerne at lave udbud vedrørende hjemmesygeplejen, og som jo konkret forhindrer, at kommuner, der både ønsker at bevare en integreret ordning i ældreomsorgen og samtidig ønsker et lærende samspil offentlig-privat, reelt er afskåret fra det.

Det er på den baggrund, jeg spørger erhvervsministeren, om erhvervsministeren vil være med til at få fjernet denne barriere, som er en barriere for det lærende samspil, som erhvervsministeren selv ønsker.

Erhvervsministeren (Jan Trøjborg):

Nej, det har jeg ingen planer om. Og det viste andenbehandlingen af V's og K's forslag i Folketingssalen i går jo også.

Lars Løkke Rasmussen (V):

Jeg vil så gerne spørge, om erhvervsministeren har én holdning her i Folketingssalen, når erhvervsministeren trykker på knapper, og en anden holdning i den offentlige debat. Jeg er bekendt med, at erhvervsministeren ikke var til stede i salen i går, da vi behandlede beslutningsforslag nr. B 19, men jeg forstår, at erhvervsministeren, hvis erhvervsministeren havde været til stede, også ville have trykket på den røde knap.

Og i forbindelse med mit spørgsmål vil jeg tillade jeg mig at citere fra Jyllands-Posten den 18. marts 1997:

»Det er et lidt stift system, hvis man er enige om, at udlicitering kan lade sig gøre for det øvrige plejepersonale, bare ikke sygeplejersker.«

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jeg må sige, at jeg er – ligesom jeg var i går under beslutningsforslagets behandling herinde – dybt, dybt, dybt forundret ligesom den tidligere spørger over ministerens holdninger, over, at man er så inkonsekvent, som tilfældet desværre er med ministeren.

Derfor vil jeg gerne spørge ministeren: Én ting er, at man ikke umiddelbart kunne gå med til det beslutningsforslag, som ministeren kender, om udlicitering af hjemmesygeplejen. Men noget andet er: Hvilke ting bør ændres i det pågældende beslutningsforslag, for at ministeren kan acceptere det? For der er åbenbart nogle småting, der skal ændres i forhold til det, ministeren siger – udadtil i hvert fald – og så det, der blev fremlagt i går.

Hvilke overordnede, principielle ting er ministeren imod i det forslag? Eller er det forslaget i sin helhed, ministeren er imod?

Erhvervsministeren (Jan Trøjborg):

Ja, nu bliver diskussionen jo meget specifik om et konkret initiativ fra Venstre og De Konservative, men det er vel fornuftigt at sige, at man har et synspunkt, indtil man anlægger et andet synspunkt.

Det kan da godt være, at jeg har været lidt for langt fremme i et enkelt spørgsmål i den offentlige debat, og jeg vil sige, at hvis jeg havde været til stede i salen i går, så havde jeg også,

som hr. Lars Løkke Rasmussen udtrykker det, trykket rødt.

Men det ændrer jo ikke på de grundlæggende synspunkter, som jeg redegjorde for under det forrige spørgsmål, som jeg og regeringen har til spørgsmålene om et bedre og mere frugtbart samarbejde mellem den offentlige og den private sektor også på områder, som i dag pr. tradition er områder, der ikke samarbejdes på.

Jeg skal ikke stå her og rådgive hr. Jan Kørpe Christensen om, hvordan han i givet fald skal formulere et lovforslag, for at vi kan stemme for det. Det må nok forhandles andetsteds end her i spørgetiden.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jeg er lige ved at sige, at jeg synes faktisk, det er en forpligtigelse, ministeren har som minister, at rådgive Folketingets medlemmer om, hvordan ministeren helst ser et forslag udformet, for at ministeren kan acceptere det.

Jeg synes, at det – undskyld, jeg siger det – er en helt naturlig forpligtigelse, ministre har her i Tinget, at man vejleder folketingsmedlemmer med hensyn til: Hvad er det, man kan acceptere, og hvad er det, man under ingen omstændigheder kan acceptere? Det er derfor, jeg spørger. Hvad er der af elementer i det pågældende beslutningsforslag, som bør ændres, for at man kan acceptere forslaget?

Det er et meget, meget klart og enkelt forslag, og jeg er overbevist om, at ministeren kender forslaget også i detaljer. Det kan godt være, at det er specifikt, men er det for specifikt, vil jeg da i hvert fald oplyse ministeren om, at ministeren måske har mulighed for at svare på det på næste onsdag.

Lars Løkke Rasmussen (V):

Ja, man må jo altså konkludere – erhvervsministeren har jo selv sagt det – at erhvervsministeren har været for hurtigt ude i den offentlige debat, at der ikke er samklang mellem det, erhvervsministeren melder ud i offentligheden, og det, erhvervsministeren mener her i Folketingssalen. Det taler vel for sig selv.

Jeg vil gerne spørge erhvervsministeren, om erhvervsministeren ikke er enig i de overvejelser, man har gjort sig i Kvalitetsinstituttet, det af Erhvervsministeriet nedsatte Kvalitetsinstitut, det af Erhvervsministeriet finansierede Kvalitetsinstitut med tidligere forbundsformand Georg Poulsen i spidsen, når man siger, at denne lovgivningsmæssige barriere betyder, at det

er – som jeg fortolker det – svært at få netop det lærende samspil mellem offentlig og privat, som erhvervsministeren selv har efterlyst.

Er erhvervsministeren ikke enig i, at der her er en barriere, som gør det vanskeligt at kvalitetsudvikle ældreomsorgen i danske kommuner i et samspil mellem den offentlige og den private?

Erhvervsministeren (Jan Trøjborg):

Ja, altså jeg synes, det bliver en noget forkvaklet debat, når Venstre og De Konservative partout skal hænge en ellers i øvrigt fornuftig debat op på et konkret og meget specifikt forslag. Det giver ingen mening at diskutere samarbejdet mellem den private og den offentlige sektor ved så specifikt et forslag.

Det er i hvert fald ikke særlig intellektuelt udfordrende, og jeg tror heller ikke, det er noget, der smitter positivt af i øvrigt på hensigten om netop at forbedre et sådant samarbejde ude i kommunerne.

Men til hr. Jan Kørpe Christensen vil jeg da gerne sige, at jeg er meget optaget af at vejlede folketingsmedlemmer, der måtte komme og bede mig om gode råd med hensyn til, hvordan et lovforslag skal indrettes. Det er desværre ikke altid, at man lytter i det omfang, som jeg gerne vil have, men skulle der findes lejlighed til at drøfte forslaget, vil vi da meget gerne drøfte det med hr. Jan Kørpe Christensen.

Jeg tror, at under debatten i Folketingssalen om det beslutningsforslag, der refereres til, og som var til anden behandling i går, sagde jeg meget klart, at for regeringspartierne gik grænsen ved det, man kalder personlig pleje. Det skal være en offentlig opgave, og dér gik grænsen altså, som det viste sig ved afstemningen i går. Jeg ville have fulgt den stemmeafgivning, som regeringspartierne i øvrigt fulgte. Det mener jeg bestemt ikke, som hr. Lars Løkke Rasmussen siger det, er i modstrid med mine i øvrigt generelle holdninger til spørgsmålet.

Det, der igen er problemet, er, at Venstre og De Konservative kun diskuterer licitation for licitationens egen skyld, og det skal være i form af udlicitering, det skal være i form af privatisering, hvor jeg diskuterer hele samarbejdet mellem den offentlige og den private sektor, der kan gå begge veje. Og jeg understreger, at det er vigtigt, at der er et godt samarbejde mellem de myndigheder, der får brugt licitationsinstrumentet, medarbejderne og deres faglige organisationer.

Så jeg synes, vi er på vej ud i en forkvaklet debat, der blot skal understrege, at Venstre og De Konservative endnu en gang forsøger at gøre diskussionen til et spørgsmål om ideologi snarere end et spørgsmål om, hvordan kan vi se rundt om næste hjørne og komme lidt videre i det frugtbare samarbejde mellem den offentlige og den private sektor, som regeringen bestemt går ind for.

Lars Løkke Rasmussen (V):

Må jeg ikke sige til erhvervsministeren, at hvis grænsen går ved personlig pleje, bør regeringen nok overveje et eller andet indgreb over for kommunerne. Jeg kan da henvise til min egen kommune, Gilleleje, hvor et privat firma foretager personlig pleje, hjælper folk i bad osv. osv., kommer tæt på kroppen. Men når det handler om hjemmesygeplejeydelser, må man pludselig ikke. Så grænsen er for længst nået og overskredet.

Så er jeg ked af, at erhvervsministeren synes, at det ikke giver nogen intellektuel mening at diskutere det her spørgsmål, og hele tiden bliver ved med at henvise til, at det er V og K, og det er V og K.

Det er rent faktisk sådan, at Kvalitetsinstituttet har henvendt sig i skriftlig form til Erhvervsudvalget og til Sundhedsudvalget for at gøre opmærksom på denne problemstilling. Og nu står erhvervsministeren, som selv i virkeligheden er ankermand bag Kvalitetsinstituttet, og siger, at det ikke giver nogen intellektuel mening, og at det ikke giver nogen mening at hænge det op på det.

Jeg vil spørge, om den vurdering af Kvalitetsinstituttets arbejde giver ministeren anledning til at fjerne tilskuddet fra Kvalitetsinstituttet, hvis ministeren alligevel ikke vil lytte til Kvalitetsinstituttet. Er ministeren ikke enig i, at de problemer, som Kvalitetsinstituttet peger på, er reelle problemer, som ministeren burde føle sig forpligtet til at forholde sig til frem for bare netop at gøre den her debat ideologisk igen og skyde med floskler?

Jan Køpke Christensen (FP):

Jeg forstår, at regeringen har den holdning, at sådan nogle som social- og sundhedshjælpere, der jo som bekendt besøger de ældre og giver de ældre pleje, absolut ikke giver den samme personlige pleje som en hjemmesygeplejerske. Hvis det er rigtigt forstået, så synes jeg faktisk, det er en grov, grov, nedsættende holdning til netop social- og sundhedshjælperne i dette land.

Er der nogen, der tager sig af plejen af de ældre, er det i hvert fald social- og sundhedshjælperne, og derfor vil jeg gerne vide: Er det rigtigt forstået, det, som ministeren her klart fremkommer med, at man har den holdning, at selve den personlige pleje ikke kan måle sig med den, som hjemmesygeplejerskerne yder? Jeg synes, det er vigtigt at få det belyst.

Erhvervsministeren (Jan Trøjborg):

Jeg synes igen, at der i hr. Lars Løkke Rasmussens spørgsmål er et forsøg på at forplumre og fordumme debatten. Det er da et underligt spørgsmål at stille ministeren: Betyder den henvendelse fra Kvalitetsinstituttet, som hr. Lars Løkke Rasmussen loyalt refererer, at ministeren ikke står bag instituttet og ikke, må jeg forstå, vil være indstillet på stadig væk at tilføre instituttet bevillinger?

Det ville være det samme som at spørge regeringen, om den, hvis vismændene har udtrykt kritik af et eller andet, så ikke vil være med til at finansiere institutionen mere.

Det er da en fuldstændig forplumret debat. Vi nedsætter jo disse institutioner, råd osv. med henblik på, at samfundet, regeringen, den offentlige debat kan få forskellige input og forskellige vinkler på debatten. Det er jo det, vi har dem til. Så jeg synes slet ikke, det kræver noget fornuftigt svar, for det er ikke noget fornuftigt spørgsmål.

Til hr. Køpke Christensen vil jeg sige, at der jo ikke er andet at sige til det, end at der er en holdningsforskel hos regeringspartierne og oppositionen, i hvert fald oppositionen til højre, i spørgsmålet om, hvor grænsen går. Det blev som bekendt debatteret i Folketingssalen under andenbehandlingen af V's og K's forslag i går; det kan vi næppe komme ret meget videre med her.

Lars Løkke Rasmussen (V):

Jeg forsøger ikke at forplumre noget. Når jeg stillede spørgsmålet, som jeg gjorde – lidt polemisk – er det, fordi ministeren sagde, at der ikke var nogen intellektuel udfordring i dette.

Så spørger jeg bare mig selv: Altså hvad er meningen med at bruge millioner af kroner på et institut, som ikke er i stand til at fremkomme med noget, som udgør den mindste intellektuelle udfordring?

Jeg fik ikke noget fornuftigt svar, og jeg har stort set ikke fået noget fornuftigt svar på de meget fornuftige spørgsmål, jeg har stillet i dag,

men jeg fik slet ikke noget svar på den anden halvdel af mit spørgsmål, som gik på materien i henvendelsen fra Kvalitetsinstituttet.

Er erhvervsministeren enig i, at der her reelt er en barriere for det lærende samspil mellem offentligt og privat, fordi den lovmæssige bestemmelse, som ikke blev fjernet i går, betyder, at kommuner, der både vil bevare integrationen i den måde, man løser ældreomsorgsopgaver på, og samtidig arbejde med udbud, offentligt-privat samspil, er afskåret fra at gøre det?

Er erhvervsministeren enig i, at der er en barriere? Jeg forstår, at erhvervsministeren ikke længere vil være med til at fjerne den, men er erhvervsministeren enig i, at der er en barriere?

Erhvervsministeren (Jan Trøjborg):

Det er min opfattelse, at der ikke nødvendigvis behøver at være en barriere. Det afhænger helt af, hvordan man tilrettelægger arbejdet i den enkelte kommune. Men det kunne måske være næste opgave for Kvalitetsinstituttet at definere, hvorledes det så kan gøres med den tilkendegivelse, Folketinget kom med i går på det spørgsmål, der har været drøftet så meget her i spørgertiden.

Op så kunne det være, man skulle diskutere, undersøge, give råd om, hvorledes man kunne løse opgaven, og hvorledes man kunne skabe nogle betingelser, hvorunder også private virksomheder kunne løse de opgaver, som Kvalitetsinstituttet har henvendt sig om.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2243

11) Til justitsministeren af:

Kristian Thulesen Dahl (DF):

»Hvad er regeringens baggrund for at nægte Folketinget indsigt i de forhandlinger, som foregår med myndighederne i Thailand om en aftale om udveksling af danske fanger, som afsoner straffe i Thailand?«

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg vil gerne allerførst anerkende modtagelsen af udkast til aftale med myndighederne i Thailand om udveksling af danske fanger, som afsoner straffe i Thailand. Jeg har modtaget det efter at have rykket nogle gange, men forstår, at jeg nu har kunnet modtage det under de omstændigheder, der nu gælder.

Det, jeg gerne vil spørge regeringen om alligevel, og grunden til, at jeg har opretholdt spørgsmålet, er, at jeg gerne vil spørge: Vil justitsministeren love Folketinget, at regeringen af egen drift fremover holder Folketinget løbende orienteret om udviklingen i forhandlingerne om dette, så vi ikke skal være i den situation sommeren over, at vi skal kalde justitsministeren i samråd hver anden uge for at blive holdt orienteret, men at vi kan regne med, at justitsministeren af egen drift holder Folketinget orienteret om udviklingen i dette forsøg på at lave en aftale med Thailand?

Justitsministeren (Frank Jensen):

Jeg kan oplyse over for spørgeren, at Justitsministeriet og Udenrigsministeriet igennem flere år har forsøgt at indgå en aftale med Thailand om overførsel af domfældte. Senest ved et møde den 9. marts 1995 i Danmark forhandlede repræsentanter for de to ministerier sagen med repræsentanter for de thailandske myndigheder. Det blev her klart, at Thailand ikke kunne acceptere et dansk aftaleudkast, som byggede på principperne i den europæiske overførselskonvention.

Efterfølgende har Justitsministeriet i samarbejde med Udenrigsministeriet arbejdet videre med sagen, og man er nu blevet enige om at forsøge at indgå en aftale med Thailand, som bygger på en allerede indgået bilateral aftale mellem Tyskland og Thailand om overførsel af domfældte.

Udenrigsministeriet har over for Justitsministeriet oplyst, at den danske ambassade i Bangkok den 12. maj 1997 har afleveret det nye aftaleudkast til det thailandske udenrigsministerium. Ambassaden har i den forbindelse udtrykt håb om, at der snarest kan indgås en aftale mellem Danmark og Thailand om overførsel af domfældte.

På baggrund heraf afventer regeringen i første omgang de thailandske myndigheders bemærkninger til, om man kan acceptere aftaleudkastet som et velegnet forhandlingsgrundlag.

Jeg kan endelig nævne, at regeringen vil underrette Folketingets Retsudvalg om resultatet af de kommende forhandlinger med Thailand.

Jeg tror, det fremgår, at regeringen ikke har noget ønske om at nægte Folketinget indsigt i denne sag. Det fremgår også af – og jeg takker for anerkendelsen fra spørgeren – at spørgeren

allerede har fået tilsendt det aftaleudkast, som nu skal forhandles med Thailand.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg forstår ministerens svar således, at Folketingets Retsudvalg kan regne med løbende at blive holdt orienteret om udviklingen. Det takker jeg naturligvis for.

Derefter vil jeg spørge til muligheden eller sandsynligheden for – eller risikoen for, alt efter temperament – at der snarest, som ministeren siger, indgås en aftale med de thailandske myndigheder.

Det er fremgået af dagspressen, nærmere bestemt B.T. torsdag den 8. maj, at de thailandske myndigheder udtaler, at det er Danmark selv, som forsinker indgåelsen af en aftale. Og udgangspunktet for, at det er Danmark, der forsinker, at der kan indgås en aftale, er, at de danske forhandlere kræver, at de thailandske domstole skal nedsætte straffen for de dømte til de maksimale 15 år, som en person i Danmark højst kan blive idømt, før han eller hun bliver overført fra Thailand til Danmark.

Jeg vil gerne høre ministerens svar. Er det rigtigt, at det er det, der forsinker indgåelsen af en aftale? Jeg må nok sige, jeg studsede en del, da jeg læste det, for jeg ser det som et helt utidigt forsøg fra dansk side på at blande sig i strafniveauet i et andet land.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Som det fremgik af besvarelsen af spørgsmålet, vil regeringen holde Folketingets Retsudvalg orienteret om udviklingen i sagen. Det vil sige, at lykkes det nu at få en bilateral aftale mellem Danmark og Thailand, så vil Folketingets Retsudvalg selvsagt blive orienteret om resultatet af forhandlingerne, men også med modsat fortegn, at lykkes det ikke, ja, så skal jeg love, at Folketingets Retsudvalg også vil blive orienteret om det mislykkede resultat af de forhandlinger, som Udenrigsministeriet og Justitsministeriet gennemfører med de thailandske myndigheder.

Det grundlag, som Danmark har forsøgt at få en aftale med de thailandske myndigheder på, er den europæiske overførselskonvention. Det har ikke været muligt. Det har i øvrigt heller ikke været muligt for andre europæiske lande at få en aftale med de thailandske myndigheder, der bygger på principperne i den europæiske overførselskonvention.

Så vi har efter moden overvejelse valgt at forsøge at få en aftale, der bygger på et andet prin-

cip, nemlig det princip, som indgår i den bilaterale aftale mellem Tyskland og de thailandske myndigheder, og her er det altså, at de thailandske myndigheder ikke blot vil overføre domfældte fra thailandsk fængsel til afsoning i Danmark, uden at man på forhånd ved, hvad domfældelsen ville være ud fra et dansk retsgrundlag.

Det er det, der nu danner baggrund for de videre forhandlinger. Det er det princip om, at Danmark orienterer, ved at man altså gennem en dansk domstol får redegjort for, hvad en lignende forseelse efter dansk retspraksis vil medføre af fængselsstraf i Danmark. Den redegørelse vil så blive meddelt de thailandske myndigheder, som derefter tager stilling til, om man vil lave en overførsel på det grundlag.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Nu er der et par spørgsmål her efterfølgende, som kommer nærmere ind på både indholdet i aftalen og spørgsmålet om strafniveau ved overførsel til Danmark, og derfor skal jeg under det her spørgsmål alene henholde mig til det, jeg synes nu er lidt rodet fra ministerens side, nemlig spørgsmålet om, hvordan man vil holde Folketinget orienteret om udviklingen.

Jeg forstod den første besvarelse fra ministeren sådan, at Folketinget løbende ville blive holdt orienteret om forhandlingerne. Nu kan jeg forstå på det seneste svar, at ministeren siger, at når der er indgået en aftale eller det modsatte, så vil Folketingets Retsudvalg blive orienteret.

Derfor er jeg nødt til lige at have konkretiseret fra ministeren: Finder ministeren det ikke på sin plads, at Folketingets Retsudvalg – og dermed Folketinget – holdes løbende orienteret om udviklingen i forhandlingerne, så Folketinget også dermed har en mulighed for at fortælle ministeren, hvad Folketingets opfattelse er, uanset at det er regeringen, der på Danmarks vegne kan indgå en bilateral aftale på det her område?

Justitsministeren (Frank Jensen):

Jeg skal beklage, hvis jeg har forvirret spørgere-

ren. Som jeg sagde indledningsvis, så vil regeringen orientere Folketingets Retsudvalg, og det vil ske, når der er nyt at meddele i sagen. Jeg har en forventning om på baggrund af de tilkendegivelser, Justitsministeriet har fået fra det danske Udenrigsministerium, som altså via ambassaden i Bangkok har været i kontakt med de thailandske myndigheder, at der forhåbentlig snart

kan være nyt at meddele Folketingets Retsudvalg.

Mit håb er, at der nu kan indgås en aftale, der bygger på de principper, der ligger i den bilaterale aftale, der er lavet mellem Tyskland og de thailandske myndigheder. Men det siger sig selv, at der kun vil blive orienteret, når der er nyt at fortælle, og mit håb er, at det bliver positivt nyt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2244

12) Til justitsministeren af:

Kristian Thulesen Dahl (DF):

»Vil ministeren redegøre for indholdet i den aftale, som regeringen forhandler med Thailand om udveksling af fanger, herunder redegøre for hvornår regeringen forventer, at aftalen indgås?«

Kristian Thulesen Dahl (DF):

I dette spørgsmål beder jeg ministeren om at redegøre for indholdet af den aftale, som regeringen forhandler med Thailand. Ministeren har allerede været lidt inde på det, men jeg ønsker, at ministeren går lidt mere i dybden med indholdet i den aftale, som forhandles.

Specielt synes jeg, som jeg også røbede under det forrige spørgsmål, det er interessant at få at vide, i hvilket omfang Danmark i forhandlingerne blander sig i det generelle strafniveau i Thailand. Mener man, at hvis en dansker begår kriminalitet i et andet land – det må jo så være princippet, man lægger til grund – skal straffen som udgangspunkt være efter det danske niveau og ikke efter niveauet i det land, hvor den kriminelle handling er begået?

Det er jo retspolitisk meget principielt, og derfor synes jeg, det er rigtigt, at vi dels får en redegørelse fra ministeren om indholdet af denne her aftale, dels får lejlighed til at diskutere det principielle spørgsmål, jeg her har rejst.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Som jeg tidligere nævnte, er det foreliggende udkast til aftale om en overførsel af domfældte udarbejdet med udgangspunkt i en tilsvarende bilateral aftale indgået mellem Tyskland og Thailand, og det aftalegrundlag er også spørgeren nu i besiddelse af.

Baggrunden herfor er, at man tilstræber, at de thailandske myndigheder skal kunne acceptere aftalen som et velegnet forhandlingsgrundlag. Som følge heraf er der bl.a. i aftaleudkastet medtaget bestemmelser, som alene er af thailandsk interesse.

Det vil føre for vidt her at redegøre for alle aftalens bestemmelser, men det kan nævnes, at der af hensyn til Thailand er indsat en bestemmelse om, at den person, som overføres, skal have afsonet en vis minimumsperiode i domslandet. Det er i den forbindelse over for Justitsministeriet oplyst, at Thailand stiller krav om en minimumsafsoning på 4 år i Thailand, såfremt der er tale om en tidsbestemt straf, og 8 år, hvis der er tale om en tidsubestemt straf.

Der er endvidere i aftaleudkastet fastsat en bestemmelse, som vedrører muligheden for ved dom at omsætte den idømte straf til strafniveauet i det land, hvortil den domfældte overføres. Denne bestemmelse er udfærdiget i overensstemmelse med den tysk-thailandske aftale og adskiller sig fra den europæiske overførselskonvention derved, at omsætning af straffen skal ske inden – og altså ikke efter – den pågældende overførsel. Denne bestemmelse skal ses i lyset af, at de thailandske myndigheder ikke vil acceptere en overførsel med omsætning af den idømte straf til dansk strafniveau uden på forhånd at kende den eksakte straf.

Efter aftaleudkastet er der også mulighed for at overføre en domfældt til fortsat fuldbyrdelse af den idømte straf. Ved fortsat straffuldbyrdelse skal det land, hvortil den domfældte bliver overført, være bundet af dommens retlige karakter og varighed, således som det er bestemt af domslandet.

For Danmarks vedkommende vil denne del af aftalen i mange tilfælde ikke få praktisk betydning, idet der ikke efter de danske regler er mulighed for her i landet at lade en dansker afsones en straf idømt i Thailand, som ligger uden for strafmaksimum for den tilsvarende forbrydelse efter dansk lovgivning. En ændring af vores retstilstand på dette område rejser alvorlige principielle problemer.

For tiden er der flere danske statsborgere, som afsoner lange fængselsstraffe i Thailand for overtrædelse af den thailandske narkotikalovgivning. Da de idømte straffe ligger væsentligt over strafmaksimum for en tilsvarende forbrydelse begået i Danmark, vil det være mest nærliggende at antage, at Danmark – såfremt aftalen med Thailand gennemføres i overensstemmelse

med den nuværende ordlyd – vil søge at få overført de domfældte i overensstemmelse med bestemmelsen om omsætning af straffen. Det vil dog i givet fald være op til de thailandske myndigheder at afgøre, om man vil imødekomme en sådan ansøgning.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg vil gerne først og fremmest selvfølgelig sige tak for besvarelsen. Jeg kan forstå, at man lægger sig meget tæt op ad den aftale, der er indgået mellem Tyskland og Thailand. Det er ikke for mig nødvendigvis et kvalifikationsstempel for den aftale, man indgår. Jeg synes sagtens, vi i Danmark kan indgå en anden aftale eller slet ikke indgå nogen aftale, hvis vi finder, det er rigtigst. Det bare lige være sagt her med det samme.

Så synes jeg, som jeg også sagde tidligere, at der er noget helt principielt ved, at vi fra dansk side går ind i nogle forhandlinger med det udgangspunkt, at den straf, en dansker har fået i det pågældende udlænd for en kriminel handling, skal gøres mindre, end den er i det pågældende land.

Jeg vil gerne spørge justitsministeren, om justitsministeren ville finde det rimeligt, hvis der blev rejst et krav over for danske myndigheder om, at en udlænding, som begik en strafbar handling i Danmark, skulle have den straf, som den pågældende ville have fået, hvis den samme kriminelle handling var begået i det udlænd, den fremmede kommer fra. Ville ministeren finde sådan et princip rigtig, hvis det var den omvendte situation?

Jeg synes, det egentlig meget godt kan belyse, at det måske heller ikke er et særligt principielt rigtigt synspunkt, når en dansker begår en kriminel handling i udlandet. Vi mener, at en dansker, der begår en kriminel handling i udlandet, som udgangspunkt må tage den straf, man får for den handling i det land, man begår den kriminelle handling i.

Derfor vil jeg gerne spørge justitsministeren som det andet spørgsmål her, om ikke regeringen endnu en gang vil overveje det principielt betænkelige i, at man på denne her måde forsøger at presse de thailandske myndigheder til at indgå en aftale, som giver de danske kriminelle, der er i Thailand, en lavere straf, end de har fået – og vil få, hvis der begås kriminelle handlinger i fremtiden – efter thailandsk lovgivning.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Reglerne for spørgetiden tillader ikke, at der fra min side stilles spørgsmål til spørgeren af sådan mere opklarende karakter, men jeg kan sige, at sådan som jeg har forstået spørgsmålet, vil konklusionen være den, at Dansk Folkeparti mener, at Danmark skulle have ændret sin straffelovgivning efter udenlandsk mønster.

Det synes jeg nu ikke er det synspunkt, jeg ellers hører fra denne spørgers parti, når det drejer sig om de europæiske spørgsmål. Her skal Danmark have lov til suverænt at fastlægge sin egen lovgivning ud fra, hvad der er opfattelsen her i Folketinget og i det danske folk. Sådan har jeg forstået spørgerens principielle synspunkt om internationale relationer.

Og det er på det strafretlige område også regeringens synspunkt, at det danske Folketing vedtager de danske strafferetlige regler, og at vi principielt ikke ændrer dem af hensyn til det land, hvori en dansk borger måtte have begået et strafbart forhold og være blevet idømt en fængselsstraf.

Når vi så ønsker at kunne overføre danske borgere, der har fået fængselsstraffe, fra udlændet til afsoning i Danmark, ja, så bygger det enten på den europæiske konventions bestemmelser eller på det bilaterale aftalegrundlag.

I det bilaterale aftalegrundlag, regeringen nu forhandler med de thailandske myndigheder, er der to muligheder for overførsel.

Den ene er, at man altså bare fortsætter straf fuldbyrdelsen i Danmark. Sådan har jeg forstået at den svenske bilaterale aftale med de thailandske myndigheder er. Hvorvidt den så vil føre til, at alle svenske borgere, der måtte være domfældt i Thailand, vil blive udsat for en fuld straf fuldbyrdelse med de åremål, de er blevet idømt i Thailand, kan jeg ikke redegøre for her, men det kan vi eventuelt vende tilbage til. Det er altså muligheden i det aftalegrundlag.

Den anden mulighed er, at man får en omsætningsdom efter dansk straffelovgivning. Efter det, der er oplyst for mig, sidder der i øjeblikket en række danske statsborgere til afsoning af meget langvarige fængselsstraffe i thailandske fængsler, straffe på mellem 25 og 40 års fængsel. Tilsvarende kriminalitet ville efter dansk lovgivning, fordi det her drejer sig om grov narkokriminalitet, typisk kunne medføre fængsel i 10 år efter straffelovens paragraf 191, stk. 2, under skærpende omstændigheder stigende til fængsel i 15 år. Det vil altså blive meddelt ved overførselsbegæringen, at det er det strafniveau,

som vil være gældende i Danmark, og så er det alene de thailandske myndigheder, der afgør, om man vil lave en overførsel, også selv om der er en aftale mellem Danmark og de thailandske myndigheder.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg skal allerførst, så ministeren ikke misforstår noget, sige, at Dansk Folkeparti naturligvis finder, at vi i Danmark skal fastsætte den retsplejelov og straffelovgivning, vi skal have, og dermed også bestemme niveauet for de straffe, kriminelle her i Danmark skal idømmes. Og det er jo netop derfor, jeg stillede ministeren det spørgsmål, om ministeren ville finde det passende, hvis et fremmed land sagde til de danske myndigheder: Nu vil vi gerne have en udleveringsaftale, som betyder, at den straf, en udlænding er blevet idømt for at have begået en kriminel handling i Danmark, skal nedsættes ved udlevering til det pågældende land. Det ville vi i hvert fald i Dansk Folkeparti finde var en utidig indblanding i, hvad vi finder rigtigt at idømme den pågældende for den kriminelle handling, som er begået.

Og dette bruger jeg som et eksempel for at vise, at når det nu er den modsatte vej rundt, så går de danske myndigheder ved regeringen altså ind og siger til Thailand: Det strafniveau, I har, finder vi ikke er rimeligt. Vi vil have det nedsat væsentligt. For det er jo konsekvensen af den aftale, som man forhandler.

Så vil jeg da føle, at der var noget mere rimelighed i, at man tog det svenske udgangspunkt, som jeg kan forstå at ministeren nu har redegjort for, hvor man ikke har omsætningsdom, men hvor man som udgangspunkt siger: Den straf, der er idømt, skal også fuldbyrdes i Sverige ved en eventuel udlevering.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Jeg kan kun tilføje det, jeg én gang har sagt til spørgeren, og det er, at selv om der indgås en bilateral aftale mellem den danske regering og de thailandske myndigheder om, at danske statsborgere, der er domfældt i Thailand, skal kunne fortsætte strafafsoningen i Danmark, så er det i hvert eneste tilfælde de thailandske myndigheder, der imødekommer eller giver afslag på en ansøgning, også selv om der foreligger en bilateral aftale.

Jeg tror, det er vigtigt, at vi i Danmark er ærlige, når vi laver den slags bilaterale aftaler, og at vi fortæller de thailandske myndigheder, hvil-

ken straf det efter dansk lovgivning vil medføre. Og her er strafmaksimum 15 års fængsel for grov narkotikakriminalitet, når der er skærpende omstændigheder, mens det i Thailand giver enten tidsbestemt straf eller 40 års fængsel, idet man dog i nogle tilfælde kan komme ned på 25 års fængsel. Det vil ikke være i overensstemmelse med strafferammerne i den danske straffelovgivning, og derfor bør vi fortælle de thailandske myndigheder, at overførslen vil betyde, at de domfældte vil skulle afsone nogle lavere tidsbestemte straffe ved overførslen til Danmark.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 2245

13) Til justitsministeren af:

Kristian Thulesen Dahl (DF):

»Finder regeringen det sandsynligt, at en person, som i Thailand er idømt en mangeårig fængselsstraf, ved udlevering til Danmark vil skulle udstå en lige så lang fængselsstraf, eller finder regeringen, at en udleveringsaftale med Thailand, som medfører udlevering af kriminelle danskere fra Thailand til Danmark, vil betyde en mildere straf for de pågældende?«

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Ja, nu har vi jo på forhånd diskuteret en del af besvarelsen på det her spørgsmål, og derfor vil jeg gerne spørge ministeren som en uddybning af det spørgsmål, jeg har stillet:

Den forhandlingslinje, regeringen har lagt, går ud på, at man vil indgå en aftale med Thailand, men kun hvis man får muligheden for omsætningsdom i hvert enkelt tilfælde igennem; men de thailandske myndigheder modsætter sig det altså, for de siger: Jamen så vil vi have hånd i hanke med hver enkelt sag. Hvad er så den praktiske værdi af aftalen?

Jeg kan forstå, at regeringens udgangspunkt er, at vi skal kunne hente nogle kriminelle danskere tilbage til Danmark og lade dem afsone deres straf i Danmark. Det thailandske udgangspunkt er, som jeg forstår ministeren, at så vil man have sikkerhed for fra Thailands side, at de pågældende nærmest sidder straffen ud, og derfor forhandler man så en mulighed på plads om, at man i hvert enkelt tilfælde skal vurdere det konkret.

Så spørger jeg: Hvad er så ministerens vurdering af den praktiske værdi af aftalen? Vil de thailandske myndigheder ikke som udgangspunkt i hver enkelt sag have den holdning, som de lægger for dagen i diskussionen om aftalen Danmark og Thailand imellem?

Justitsministeren (Frank Jensen):

Jeg lægger meget vægt på, at danske myndigheder, også når det drejer sig om bilaterale aftaler, også med så fjertliggende lande som Thailand, optræder med respekt over for det pågældende land, og også på ærligheden efterfølgende, når der skal ske udmøntning af en bilateral aftale.

Og derfor tror jeg, at den del af aftalen, der beskriver omsætningen af straffen, er den del, der vil blive anvendt, for så vidt angår overførsel af danske statsborgere, der er domfældt i Thailand for f.eks. grov narkokriminalitet. Der vil det altså ud fra dansk retspraksis blive meddelt de thailandske myndigheder, at her er maksimumsgrænsen for fængselsstraf 15 år, og så er det de thailandske myndigheder, der afgør, om de vil overføre.

Jeg kan jo ikke stå her og redegøre for, hvordan de thailandske myndigheder så vil reagere efterfølgende, når den bilaterale aftale er indgået. Men alternativet er, at vi ikke forsøger at overføre de danske statsborgere, der er domfældt i Thailand til et sted mellem 25 og 40 års fængsel, så de kan komme til Danmark og afsone den straf, som de ville blive idømt i Danmark for den forseelse, de har begået i Thailand.

Valget står altså imellem, at de får lov at fortsætte deres afsoning på mellem 25 og 40 år i Thailand, eller at vi forsøger at få en aftale med thailænderne, således at de kan overføres, og så de kan få en strafudmåling efter dansk lovgivning.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg vil gerne sige tak for svaret. Jeg synes også, det er godt med ærlighed, og selvfølgelig skal vi også fra dansk side markere i forhandlingerne, hvad der er det danske udgangspunkt – og vi kan jo så i Danmark være uenige om, om det skal være den danske forhandlingslinje.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om det sådan principielt er regeringens holdning som udgangspunkt, at mennesker, der begår kriminalitet i udlandet, i princippet skal afsone i forhold til den kriminalitet, de har begået, efter dansk strafniveau? Er det regeringens udgangspunkt, at det er et principielt rigtigt standpunkt,

at hvis en dansker tager til udlandet og begår kriminalitet, så kan han eller hun forvente, at den danske regering vil kæmpe for, at den pågældende kriminelle person kommer tilbage til Danmark og får en straf, der ikke er højere, end det danske strafniveau tilsiger? Det er jo den danske forhandlingslinje over for Thailand.

Så kan ministeren godt stå og fremhæve årsmål som 25 og 40 år, og det er selvfølgelig meget lange straffe i forhold til det danske strafniveau; men det, jeg efterlyser, er regeringens principielle holdning til, om den linje, man følger, er, at danskere, der begår kriminalitet i udlandet, skal hjem til Danmark og have den straf, som de ville få i Danmark.

Det synes jeg vil være principielt helt forkert. Man må acceptere, at hvis man begår en kriminel handling i et land, så skal man som udgangspunkt have den straf, som man får i det land, som man begår den kriminelle handling i. Det er også vores holdning, at hvis en udlænding begår kriminalitet i Danmark, så må udlændingen også afsone den straf, som man får for det her i Danmark.

Jeg vil gerne høre regeringens principielle stillingtagen til det her spørgsmål.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Jeg har ikke nogen ambitioner om, at alle lande skal kopiere den danske straffelov og i øvrigt heller ikke den danske retsplejelov. Jeg har fuld respekt for, at hvert land har sine egne straffelovsbestemmelser og sine egne strafammer.

Men hvis en dansk statsborger skal overføres til fuldbyrdelse af straffen i Danmark, så mener jeg, at det er helt naturligt, når afsoningen foregår i et dansk fængsel, i en institution under kriminalforsorgen, at afsoningen sker ifølge den danske straffelov. Derfor vil det være forbundet med en omsætningsstraf ved overførsel til afsoning i Danmark.

Det er ikke ensbetydende med, at andre lande ikke også skal kunne fastholde det synspunkt. Hvis det er sådan, at der gennemføres en overførsel fra Danmark af en herværende udenlandsk statsborger til fuldbyrdelse af straf i hjemlandet, vil vi også respektere, at det så bliver med baggrund i hjemlandets strafniveau og straffelov.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg synes altså ikke, ministeren svarer på mit spørgsmål. Ministeren forholder sig til, at hvis man afsoner straf i dansk fængsel, så skal det

ske med udgangspunkt i danske regler. Det er jeg da helt enig med ministeren i, men spørgsmålet er jo, i hvilke situationer vi skal bede om at få en kriminel dansker, som er fængslet i udlandet, hjem til Danmark for at afsone efter de danske regler, og det er det, jeg spørger om regeringens principielle stillingtagen til.

Er det regeringens opfattelse, at idealsituationen er, at danskere, der begår kriminalitet i udlandet, hentes hjem til Danmark for at afsone efter danske regler? Så skal man altså som kriminel ikke tage hensyn til lovgivningen i det land, man begår den kriminelle handling i, men man skal tage hensyn til, hvilket strafniveau der er hjemme i Danmark, fordi man kan regne med, at man bliver returneret til Danmark for at afsone sin straf.

Så jeg er enig i det, ministeren siger, men ministeren svarer ikke på det, der egentlig er spørgsmålet: Er det rigtigt, at det er idealsituationen for regeringen, at vi henter de kriminelle danskere hjem, så de afsoner efter dansk strafniveau og ikke efter strafniveauet i det land, som de har begået den kriminelle handling i?

Justitsministeren (Frank Jensen):

Ja, nu har spørgsmålet så udviklet sig til at være et spørgsmål om, hvorvidt vi overhovedet skal lave nogen bilaterale aftaler bl.a. med Thailand om muligheden for, at danske statsborgere, der er blevet domfældt f.eks. i Thailand, skal kunne overføres til straffuldbyrdelse i Danmark.

Hertil er svaret: Det mener regeringen, vi skal forsøge. Baggrunden for vores anstrengelser for at få en bilateral aftale med Thailand er, at danske statsborgere, der er domfældt derude, skal kunne komme til Danmark og få fuldbyrdet deres afsoning. Sådan er det, og her er der ærlighed.

Regeringen vil fortælle de thailandske myndigheder, at når de danske statsborgere kommer til Danmark, så vil de få straf i Danmark, men de vil få det med baggrund i den danske straffelov. Det kan godt være, at de er idømt 40 års fængsel for narkokriminalitet i Thailand; det vil så give et sted mellem 10 og 15 års fængselsstraf i Danmark. Og har de så udstået fire, fem eller otte år af straffen, ja, så vil det kunne fradrages i den resterende del af straffen, der så skal udstås i et dansk fængsel. Sådan er det.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Ja, og her skiller vandene mellem Dansk Folkeparti og regeringen.

Mit sidste spørgsmål til ministeren skal så være, om det også gælder i den modsatte situation, altså hvor en udenlandsk statsborger begår en kriminel handling i Danmark. Er det da også udgangspunktet for regeringen, at man skal have bilaterale aftaler, der betyder, at den pågældende udlænding bliver sendt til afsoning i f.eks. Pakistan for den kriminelle handling, der er begået i Danmark, under det strafniveau, der er i Pakistan? Det ville være den logiske konsekvens af det, regeringen siger. Det må jo gælde begge veje, og det må så også gælde, når vi returnerer en udlænding til et land, hvor strafniveauet måske er højere.

Jeg skal måske også for en ordens skyld sige, at det kunne jo også ske, at det var en straf for omskæring f.eks. Det forekommer jo også, at det i nogle lande slet ikke er strafbart at begå den slags ting, som er kriminelle i Danmark. Gælder det også den anden vej?

Justitsministeren (Frank Jensen):

Det ville spørgeren vide, hvis spørgeren havde lyttet efter, hvad jeg har svaret. Det gælder selvfølgelig begge veje. Danmark har ratificeret udleveringskonventionen, og her er det altså udleveringskonventionen, der bestemmer, hvornår der kan udleveres. Og her vil det så være en dansk domstol, der påser, at konventionens bestemmelser er overholdt for den pågældende udlevering, også når det drejer sig om at overføre til afsoning. Her vil vi altså undersøge, om den europæiske konventionsbestemmelse er overholdt, og her vil der selvsagt være mulighed for, at det pågældende land har sin egen straffelovgivning, og det vil så være ligesom i Danmark, at hvis der er bilaterale aftaler, så vil det være efter det pågældende lands straffelovgivning.

Alternativet, det, hr. Thulesen Dahl forsøger at få regeringen med på – jeg har lidt svært ved at se, hvad det er – er, at vi ikke laver nogen mulighed for overførsel af danske statsborgere, der er blevet domfældt i udlandet, og at hvis vi så alligevel gør det, skal folk, der er domfældt i Thailand for grov narkokriminalitet, være i fængsel i Danmark et sted mellem 25 og 40 år.

Her vælger regeringen at sige: Det er den danske straffelov, der gælder. Hvis hr. Thulesen Dahl ønsker ændringer af den og ønsker thailandske forhold i dansk straffelovgivning, så foregår det ved, at der fremsættes et lovforslag her i Folketingssalen, og så må vi se, om det kan samle 90 mandater bag sig. Det tvivler jeg på.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Man genoptog herefter behandlingen af dagsordenens punkt 9, som var:

9) Forespørgsel nr. F 70:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan regeringen oplyse om den udvikling, der er sket i den danske Øststøttepolitik?«

Af Helle Degn (S), Jens Hald Madsen (V), Anne Birgitte Lundholt (KF), Steen Gade (SF), Jørgen Estrup (RV), Annette Just (FP), Keld Albrechtsen (EL), Arne Melchior (CD) og Pia Kjærsgaard (DF).

(Forespørgslen anmeldt 6/5 97. Fremme af forespørgslen vedtaget 12/5 97).

Jørgen Estrup (RV):

Det er faldet i min lod at prøve at samle tråden op efter tre timers pause; det kan måske være mindre nemt.

Jeg vil i hvert fald gerne starte med at sige, at jeg synes, regeringen har præsteret både en god redegørelse og en interessant arbejdsrapport fra den gruppe, der har været nedsat.

Men jeg synes måske, der kan være grund til med det samme, sådan som også andre har gjort, at minde om, hvad der egentlig er årsagen til, at vi lægger så stor vægt på Øststøtten. Den nedbrydning af de politiske, økonomiske og sikkerhedspolitiske skel mellem Øst- og Vesteuropa, som vi har oplevet i det seneste tiår, er jo uægtelig den vigtigste begivenhed i Europas nyere historie. Den har bragt visionen om et nyt Europa, det samlede Europa fra Atlanterhavet til Ural, som man har sagt på visse tidspunkter, ud af utopiernes og flosklernes drømmeverden og ind i den praktiske virkelighed.

Vi er faktisk i fuld gang med opbygning af det, som er blevet kaldt det europæiske hus. Det er derfor, støtten til Øst- og Centraleuropa er så vigtig.

Det er Europa i det 21. århundrede, vi arbejder på, og jeg synes, der er grund til at understrege, at det er det samlede Europa; det er ikke kun Østersøregionen. Ihvorvel Østersøregionen uægtelig set med danske øjne er meget vigtig og meget afgørende, så er det det samlede Europa, det drejer sig om, også når vi snakker om EU's udvidelse.

Danmark har været tidligt ude, og det er et af de punkter, hvor jeg tror, man uden blusel og uden at risikere beskyldninger for forherligelse af regeringen kan snakke om foregangsland. Der er flere regeringer, der kan være med til at dele æren. Vi var tidligt ude; vi var nogle af de første, da vi lavede handlingsplanen i 1989, da vi fik loven om miljøstøtte i 1991, og da vi i 1992-93 fik miljø- og katastroferammen. Det var ikke ligefrem med den daværende udenrigsministers velvilje, men vi fik den dog, og i dag kan jeg konstatere, at den benyttes med stor og inderlig glæde af såvel regering som opposition.

Vi var ikke blot de første, vi er også de største. Danmark yder mest i forhold til bruttonationalproduktet på Øststøttesiden; og henvendt til hr. Jens Hald Madsen for nu netop at knytte tråden så yder vi også mere end selv Sverige. Så selv om Sverige har været nødt til at tage fra ulandsmidlerne, er de ikke engang nået op på højde med Danmark. Så det er ikke den vej, man skal gå. Vi yder mest til Baltikum, vi yder mest til miljøet i Øst, ikke blot relativt, men også absolut, bortset fra USA. Vi har samlet ydet omkring 13-14 mia. kr. i Øststøtte, heraf en meget stor del på miljøet.

Det er ganske udmærket, det er der god fornuft i, det skal jeg vende tilbage til, men man kan jo spørge sig selv, hvad målsætningen er. Og målsætningen er vel i al sin enkelthed at hjælpe til at skabe gode og stabile naboer.

Vi vil gerne have nogle naboer, som ikke lugter eller støjer urimeligt, nogle naboer, som ikke slås eller laver husspektakler, som holder deres aftaler og passer deres job, og som erkender, at respekten for andres rettigheder er forudsætningen for selv at få sin ret. Recepten på det naboskab er trivsel og velstand, det er ikke ren filantropi, skulle jeg hilse og sige. Der er i høj grad afkast af vores investeringer i godt naboskab.

Det drejer sig også om dansk erhvervslivs muligheder, men det drejer sig ikke mindst om færre konflikter, ekspanderende markeder, mindre forurening og et fælles ansvar og en fælles forståelse af, hvordan vi løser de europæiske problemer. Det er faktisk en god investering.

Det princip, som må være gældende for Øststøtten, og som i høj grad har været gældende for Øststøtten, er støtte på betingelser, og dermed også være sagt, at de østeuropæiske lande er nogle, vi behandler i øjenhøjde. Vi behøver ikke at opfatte dem som lande, der ikke selv har forudsætninger. De har i høj grad forudsætninger, men de skal udvikles, omstilles.

Det gælder på miljøsidens, hvor der uægtelig er brug for både oprydning og hjælp til selvhjælp, men hvor man også kan se adskillige eksempler på, at Østmiljøstøtten har fremragende virkninger, og at de penge, vi lægger i miljøstøtten, avler flere penge, bliver gearet så at sige og fører til andre og meget større investeringer på miljøsidens. Det er altså i høj grad hjælp til selvhjælp.

Og det er i øvrigt også samtidig en god bistand til, at dansk erhvervsliv kan videreudvikle den ekspertise, som man allerede har udviklet i danske sammenhænge.

Vi har en betydelig støtte på erhvervsidens. Vi har det på EU-forberedelsen, og også her er der knyttet forudsætninger og betingelser til, i og med at det jo er en forudsætning, at Østlandene fortsætter reformprocessen, udvikler markederne og forbereder sig på det, som ligger i et medlemskab af de større europæiske organisationer, altså først og fremmest EU. Men det er jo også i den sammenhæng vigtigt, at de pågældende landes institutioner og sociale infrastrukturer udvikles. Det er en del af den danske indsats, som også kræver sit af de pågældende lande.

Det er en understregning af, også når vi tidligere har diskuteret, at vi i et vist omfang eksporterer det danske skattesystem, at det så faktisk er med til at skabe ordnede forhold, uanset hvad enkelte borgerlige politikere måtte mene om skattesystemet i dag. Men det er også en eksport af et socialt sikkerhedsnet, af den tankegang, der ligger bag ved det, og i det hele taget af vores opfattelse af, hvordan et demokratisk samfund under kapitalisme og markedsøkonomi kan trives. Det vil ikke sige jungleloven, men derimod en markedsøkonomi, hvor der er social garanti.

Det er en indsats og en støtte til demokrati og menneskerettigheder, som sikrer folkelig deltagelse, respekt for menneskerettighederne, men som også stiller betingelser til de pågældende lande om at gå ind og sørge for, at minoritetsgrupper får deres rettigheder, og dermed er betingelserne med til at stabilisere de pågældende samfund og forebygge nogle af de mest vanskelige og utøjlelige konflikter, konflikter, som vi har set alt for mange af i Eksjugoslavien, men som vi forhåbentlig kan forebygge i nogle af de andre Østlande.

Og man kan i hvert fald se, hvordan der har været en større proces i gang for, at landene får bilagt deres gamle, historiske stridigheder mel-

lem mindretallene som for eksempel den seneste aftale mellem Rumænien og Ungarn, som forhåbentlig – i hvert fald på papiret – løser et meget langvarigt og ubehageligt problem.

Opgavens art er altså en omstillingsproces, ikke en udviklingsproces. Vi har at gøre med lande med betydelige ressourcer, intellektuelt og materielt, og derfor er der tale om det, man kunne kalde en overgangsstøtte for at realisere de pågældende landes potentiale. Det er en støtte i en begrænset periode.

Jeg tror, vi allerede nu kan forudse, at om ikke så frygtelig mange år bliver det nødvendigt at vænne såvel dansk erhvervsliv som de pågældende lande til, at støtten altså var hjælp til selvhjælp, og at den derfor skal nedtrappes. Men i den periode, hvor den er der, skal vi selvfølgelig sikre os, at den kvalitativt virkelig har den udformning, den bør have.

Derfor er det vigtigt, at støtten evalueres. Det er også vigtigt, at vi får en folkelig deltagelse i det, der sker fra dansk side. Og derfor synes jeg, at nogle af de bedre projekter er dem, hvor der er en dansk folkelig deltagelse. Og uden at jeg skal gøre dette til en diskussion om erhvervsudvikling på Bornholm, så vil jeg dog nævne det, som flere af os har set som et initiativ, nemlig Bornholm som baltisk uddannelsesø. Der er i det nogle elementer af ansvarspåtagelse og engagement, som jeg hilser velkommen.

Først og fremmest synes jeg, at denne debat er velegnet til at understrege det fælles ansvar, vi har for at sikre, at de nye demokratier i Øst bliver en del af det samlede Europa.

(Kort bemærkning).

Jens Hald Madsen (V):

Først vil jeg sige, at jeg har da dyb forståelse for hr. Jørgen Estrups argumenter om, at man skal have respekt for andre, bare de ikke lugter.

Men det, som får mig til at gå herop, er at få præciseret støttespørgsmålet. Vi er da udmærket klar over, at Sverige giver mere, men det, som vi kom ind på, er, at Venstre mener, vi skal give yderligere Øststøtte. Vi har rent faktisk foreslået, at der skulle gives et ekstrabeløb til miljøet og mere til Øststøtten, end regeringen har.

Det var grunden til, at Sverige blev nævnt. Der er mere udvikling i det, som Sverige foretager sig. De har nemlig sat sig på Østersørådet, og den finansieringsmodel, de har brugt, nemlig at overføre nogle af pengene fra ulandsbistanden til Øststøtten, kunne man måske kigge på.

Satte man den ned til f.eks. 0,7 pct. for Danmarks vedkommende, ja, så ville man stadig væk være nr. 2 efter Norge.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Det glæder mig meget, at hvis man bruger sådan lidt mere folkelige termer, så kan man godt få Venstre til at reagere fornuftigt på miljøspørgsmål. Det synes jeg er en positiv ting. Det kvitterer jeg for.

Men dernæst vil jeg gerne sige til hr. Jens Hald Madsen, at det, der var pointen, var jo, at Danmark allerede i høj grad er i front, og jeg har ikke noget imod, at vi er endnu mere foregangsland, men Danmark er det land i Norden og i Europa, som gør mest. Det dokumenterer tallene sort på hvidt, og derfor synes jeg måske, det er lidt malplaceret, at man fra Venstres side begynder at inddrage problemer som, at vi skal tage fra ulandene for at komme endnu mere i forfront. Vi gør mere end svenskerne. Er det i og for sig ikke en ganske rimelig situation?

Og jeg synes, at vores diskussion i formiddag i høj grad drejede sig om, hvorvidt der ikke også var et problem med, hvor meget og hvor hurtigt de baltiske lande kan absorbere, og hvad det er, der går fra af gode projekter og ideer i ulandene.

Annette Just (FP):

Jeg vil gerne starte med at takke udenrigsministeren for hans redegørelse og i øvrigt også den redegørelse, der er blevet sendt ud inden, som ikke blot var let læselig, men også var vidunderlig ærlig for en gangs skyld, idet den bl.a. gør op med den fordom, at alt i Øst- og Centraleuropa er sådan én stor masse, fordi de alle sammen har været under den samme slags styre. Man erkender, at det er forskellige nationer, og det var dog velsignet.

Jeg ville ønske, at de samme mennesker, som sidder og laver den slags rapporter, også sad med, når vi taler om EU og integrationen i EU, fordi dér mangler vi mange gange, at der er nogle, der accepterer, at de forskellige nationer også er forskellige. Nå, det var så et lille suk fra en, der også er EU-ordfører.

Lad mig sige om den her Øststøtte, at Fremskridtspartiet jo er modstander af, at vi bare giver ulandshjælp til højre og venstre og rundt omkring, og uden at der er nogen særlig kontrol med det hele. Men når vi taler om Øststøtten, når vi taler om Østersøregionen, har Fremskridtspartiet hele tiden sagt, at dette er vort

nærområde. Her kan vi gøre noget, som, om jeg så må sige, kan ses på miljøet. Vi ønsker et godt miljø for Østersøregionen, og her taler jeg ikke kun om det grønne miljø, som SF taler om, men jeg taler også om samarbejde.

Jeg taler om, som det så flot blev sagt fra hr. Jørgen Estrups side, hjælp til selvhjælp. Jeg taler om, at vi her har en mulighed for at give en hjælpende hånd med og derved få dobbelt udbytte af den indsats, vi gør, fordi vi måske forstår, hvad det er for slags mennesker, og vi forstår deres problemer, og vi har nemt ved at sætte os ind i deres tankegang. Og så er det alt sammen så nært og så vedkommende netop for Danmark, der ligger ved udsejlingen af Østersøen.

Så Fremskridtspartiet er stolt af at være med på den her motiverede dagsorden, der er blevet foreslået i dag. Vi synes, det er en god idé, at der kommer sammenhæng i strategien for Østersøområdet. Vi vil i den anledning gerne ønske udenrigsministeren til lykke med, at han overtager formandskabet for Østersørådet her pr. 1. juli, og så håbe på, at udenrigsministeren forstår og formår at koordinere de to formandskaber, han har på, samtidig med at han er udenrigsminister for Danmark, nemlig formandskabet for OSCE og formandskabet for Østersørådet.

Gad vide, om man ikke, når det nu er én og samme person, kunne få tingene til at hænge lidt sammen og derved også måske gøre en indsats, ikke så meget for de tre baltiske lande, som vi har talt så meget om i dag, og som vi er så enige om, men også for Kaliningradområdet.

For her tror jeg ikke, at Øststøtten er nok. Her tror jeg ikke, at EU har de store chancer. Men måske i samarbejde med OSCE har vi en chance, fordi vi taler om et område, som efter Forsvarskommissionens sidste besøg i Kaliningrad viser sig at være gået tilbage til lidt mindre demokratiske synspunkter, end de havde for blot et halvt år siden. Og så er det sagt meget ærligt og i hvert fald ikke overdrevet.

I det område er det tydeligt for enhver, at landbruget er gået totalt i stå, og så har de kun én indtægtskilde i hele det område, der hedder Kaliningrad, og det er militæret. Det er ikke nogen fornøjelig vision at have, i betragtning af at det er vores Østersøområde, og i betragtning af den ustabilitet, der rent faktisk eksisterer i toppen af det russiske samfund.

Der er andre grunde til, at vi også er glade for at være med på denne motiverede dagsorden, og det er, at man nu vil udarbejde en evaluering

af, hvordan Øststøttemidlerne fungerer, således at vi slipper for alle disse endeløse rapporter. Jeg tror, at alle efterhånden har erkendt det. Der kom i begyndelsen rapport på rapport på rapport på rapport, og det eneste, de kunne bruges til, var at fylde op i en skuffe, hvis ikke de blev arkiveret lodret. Det, der er brug for, er, at vi tager dem ved hånden, at vi viser dem vejen, at vi hjælper dem til at forstå, ikke blot hvad der skal til for i første omgang at komme med i Europa-aftalerne med EU, men også dernæst få ført tiltrædeshjælp til EU og så komme så langt, at de kan blive medlemmer af EU og også deltage i NATO-regi.

Jeg er stolt af at være dansker, når jeg ser, hvad det er, der rent faktisk sker. Og jeg må indrømme, at jeg er den første til at prale af ikke blot vores udenrigsminister, men også vores forsvarsminister for den kæmpeindsats, der rent faktisk bliver gjort på det forsvarsmæssige område for at lære de tre baltiske lande at opbygge et, hvad det vil blive med tiden, troværdigt forsvar (*det tordner*) – ikke mod tordenvejre, men mod andre bombardementer.

Jeg er stolt af, at vi har kunnet få PFP til at fungere i Bosnien-Hercegovina. Jeg er stolt af at kunne se, hvordan de danske soldater rent faktisk har kunnet samarbejde så utrolig godt med de nationer, som vi taler om i dag, nemlig de tre baltiske lande og Polen. Jamen vi samarbejder, og det er ikke os, der bare kommer og giver dem nogle håndører og fortæller dem, hvordan de skal gøre. Vi gør det i samarbejdets ånd, og det er derfor, jeg glæder mig til at se den evaluering.

Så er jeg også glad for, at dagsordenen pointerer, at man skal lægge særlig vægt på de baltiske lande og Polen, og altså ikke, som der har været enkelte røster fremme om, at vi nu skal til at tænke på Ukraine, og vi skal tænke på Rusland, og vi skal tænke på alle mulige andre steder, for slet ikke at tale om den motiverede dagsorden, der er fremkommet fra Enhedslistens side, hvor man specielt vil se på de lande i Øst- og Centraleuropa, der har det værst. Jeg er altså nødt til at sige, at det land, der sandsynligvis har det værst i dag, er Hviderusland.

Og jeg vil gerne siden hen have en forklaring fra Enhedslisten på, om de virkelig mener, at hele den danske Øststøtte og for den sags skyld også EU-støtte skal gå til et land som Hviderusland, hvor jeg ikke tror, at det vil give nogen særlig hjælp til hverken miljøet, demokratiet eller menneskerettigheder bare for at tage tre enkelte eksempler. De er vist nok trådt totalt

under fode på nuværende tidspunkt. Hvis de på et tidspunkt kommer så langt, at de er modtagelige og gerne vil modtage hjælp, så kan vi tale om det, men på nuværende tidspunkt er de meldinger, jeg har fået fra det område, absolut ikke særlig lyse.

Så er jeg også glad for, at der i vores motive-rede dagsorden, som vi er medforslagstillere til, står, at nu skal myndighederne arbejde sammen med erhvervslivet, organisationer og enkeltpersoner, for det er vigtigt. Derved har vi totalt fået slået en pæl igennem de utrolig mange rapporter, som det blev til de første år. Jeg tror, at vi kan være det land, der kan vise vejen frem. Når det er et nærområde, og når det er en mentalitet, vi forstår, så kan vi hjælpe til ikke blot med at opbygge landbruget – og der må jeg sige, at den rapport, vi har fået fra Landbrugsrådet, er utrolig god i den retning – men også industrien og ombygningen af hele energisektoren. Derved sikrer vi, at vi får et bedre miljø både med hensyn til den grønne del af miljøet og med hensyn til samarbejdsmiljøet.

Og så må jeg sige, at hvis vi gør det her ærligt og ikke i første omgang kun tænker på, hvad der tjener os bedst her og nu, så får vi det nok tidobbelt igen. Og jeg behøver vel ikke sige, at vi støtter den dagsorden, vi selv er medforslagstillere til, og derved kan vi ikke støtte Enhedslistens.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det er så blevet tiden til at besvare fru Annette Justs spørgsmål, som også var oppe for ca. 4 timer siden.

Først må jeg sige, at Enhedslisten og Fremskridtspartiet er helt uenige på et punkt, nemlig hvordan støtten skal fordeles mellem landene. Det står blot klart, at vi er helt uenige her. Enhedslisten mener, man skal gå frem således, at de, som har størst behov, også får størst støtte. Flertallet fra hr. Steen Gade til fru Annette Just går ind for, at støtten groft sagt skal gives dér, hvor det giver størst indtægt for dansk erhvervsliv. Det er en anden prioritering, og det er kernen i denne her debat.

Så må jeg sige, at når vi kommer til spørgsmålet om Hviderusland, så har fru Annette Just altså ikke læst Enhedslistens dagsordensforslag, i hvert fald ikke ordentligt, for det fremgår tydeligt, at det skal være under respekt for menneskerettighederne, og derfor er det klart, at lige netop Hviderusland også efter vores opfattelse

ville få problemer, medmindre der kom en virkelig demokratiseringsproces i gang i dette land, og det måtte jo så indgå i en forhandling med Hviderusland.

Så det hænger udmærket sammen, og det problem, fru Annette Just rejste, eksisterer efter min opfattelse ikke i vores dagsordensforslag.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jo, jo, jeg hørte såmænd godt, hvad der blev sagt, og jeg så også, hvad der stod i den motive-rede dagsorden. Problemet var bare, at jeg havde ikke fået svar på det spørgsmål, som jeg stillede for rigtig mange timer siden, og så syntes jeg, at det skulle frem igen. Jeg er glad for, at selv Enhedslisten kan erkende, at Hviderusland ikke kan overholde selv den mindste af nogen som helst regler, hvilket er en absolut sørgelig ting.

Men når hr. Keld Albrechtsen siger, at vi fra SF til Fremskridtspartiet nu er enige om, at vi skal lægge ulandspengene, hvor det tjener sig bedst, så tror jeg, jeg vil nøjes med at svare for Fremskridtspartiet og sige: Ja, vi skal lægge pengene, hvor det tjener sig bedst. Det betyder ikke, hvor det tjener sig bedst for erhvervslivet, men det betyder, hvor det tjener sig bedst for Danmark. Og det tjener sig bedst at lægge dem i vores nærområde, så vi kan sikre et rent miljø, rent vand, ren luft, og så vi kan sikre, at vi forstår hinanden. Pengene vil blive brugt bedst dér, hvor vi kender, om jeg så må sige, mentaliteten. Jeg tror ikke på, at det samme beløb ville give en tiendedel af det resultat, hvis vi sender pengene til den anden side af verden, som det gør, hvis vi giver dem dér, hvor vi forstår hinanden.

Pia Kjærsgaard (DF):

Tak til Enhedslisten og Centrum-Demokraterne, fordi jeg fik lov at komme lidt før i ordførerrækken. Der er et møde et andet sted i huset, som jeg også skal deltage i.

Det er godt, at Danmark har været fremme i forreste række, når det har drejet sig om anerkendelse af de baltiske lande. Sådan skal det være for et land, der selv har haft traditioner for selvstændighed og demokrati. Samarbejde og tillid fra og til de østeuropæiske lande opnås efter Dansk Folkepartis opfattelse gennem samhandel, fri markedsøkonomi og et tæt samarbejde imellem suveræne stater.

Østlandene bør have samme muligheder for økonomisk samarbejde som alle andre. Interna-

tional anerkendelse og ikke overførsel af alle mulige modeller – og det være sagt i citations-tegn – mener Dansk Folkeparti viser vejen frem for størst mulig reform i de lande.

Dansk Folkeparti mener, at det er en meget stor misforståelse, hvis vi tror, at vi bare kan overføre vores modeller såsom skattemodel, velfærdsmodel osv. direkte til andre lande. Dansk Folkeparti mener, man skal være påpasselig med at være for anmassende i sin iver efter at vise, hvor godt det er, at de østeuropæiske lande nu har ændret indstilling til mange ting, og at der er kommet en helt anderledes form for demokrati og samarbejde.

Vi er dem, der yder mest i Øststøtte i forhold til BNP, og det lagde jeg meget mærke til at den radikale ordfører fremhævede mange gange i sin ordførertale, og vi er jo også dem, der yder mest i forhold til ulandstøtten. Det har også været fremhævet mange gange af andre partier her fra denne talerstol.

Dansk Folkeparti er ikke et af de partier, der råber så højt i begejstring over den slags. Der er stadig væk problemer på det hjemlige budget, og derfor mener jeg nu nok, man skal være lidt påpasselig med, hvor højt man hæver den støt-tefane, som nogle af partierne mener at man fortsat skal gøre.

Ville det ikke være fornuftigt at drøfte seriøst – og ikke bare i sådan en forespørgselsdebat, hvor der jo er vældig mange partier, der har sluttet sig sammen om et dagsordensforslag – om vi kunne give midlerne bedre og eventuelt kanalisere nogle ulandsmidler til Øststøtte. Det er der nogle ordførere, der har været inde på i denne her debat, og det synes jeg faktisk er en anden debat værd, hvor vi måske mere koncentrerer os om specielt det emne og om, hvordan vi kunne hjælpe f.eks. i forhold til miljøproblemerne, som jeg tror vi alle er enige i at man ikke bare kan overse. Man kan ikke bare ignorere dem. Det er noget, der berører os alle.

Dagsordenens punkt om at udarbejde en evaluering af den hidtidige Øststøtte inden årets udgang er et vældig godt punkt. Det kan Dansk Folkeparti naturligvis støtte helhjertet, men jeg må nok sige, at med den debat, der har været i dag, og med de ordførertaler, der har været, er det min opfattelse, at partierne egentlig opfatter dagsordenens punkter meget forskelligt.

Jeg må sige, at Dansk Folkeparti ikke kan støtte dagsordenen. Det ser for os ud, som om tingene forbliver sådan stort set, som de er nu, og det synes jeg ikke at vi bare skal acceptere. I

den allerførste sætning f.eks. bliver det fastslået, at Danmark agter at videreføre en aktiv bi- og multilateral støtte til reformprocessen i Central- og Østeuropa. Der må man opfatte det i hvert fald fra Dansk Folkepartis side, om man vil fortsætte med, som den radikale ordfører sagde, at være dem, der yder mest og størst og – efter De Radikales mening – bedst. Det er ikke Dansk Folkepartis opfattelse.

Keld Albrechtsen (EL):

Den danske Øststøtte indgår jo helt klart i en mere overordnet strategi, som regeringen har udviklet for Østersøområdet og Baltikum, og som efter Enhedslistens opfattelse ganske vist måske på kort sigt indeholder nogle indtægtsmuligheder for danske erhvervsinteresser – det kan næppe anfægtes – men som også indeholder væsentlige risikomomenter.

Hele tankegangen bag det illustreres jo med forsvarsministerens indsats for at fremrykke Vestens militære interesseområde så tæt op mod Rusland, som det overhovedet kan lade sig gøre. Det afspejles også i forbindelse med Øststøtten, hvor der jo også anvendes midler på Forsvarsministeriets område, og jeg har da noteret mig den begejstring, hvormed forskellige borgerlige ordførere roser forsvarsministerens indsats til skyerne. Her er tale om et stykke ægte gammeldags militarisme, som man føler trang til at slutte op bag. Det synes jeg nok burde give stof til eftertanke hos de to regeringspartier.

Det, man så mere konkret kan gå ind og kigge på, når det handler om det element i den danske strategi, der hedder Øststøtten, er den landeprioritering, som hr. Ove Fich var inde på, og den fordeling på ministerierne, som der også ligger i prioriteringen. Der må vi fra Enhedslistens side sige, at vi mener, at når det gælder landeprioritering, så skal man så at sige gå den omvendte vej af den, man går i øjeblikket. I øjeblikket har man faktisk det udgangspunkt, at de, der har færrest problemer, skal have flest penge i støtte.

Årsagen hertil er, at det gavner dansk erhvervsliv mest at koncentrere sig om Polen og de baltiske lande, hvor man har et stærkt ekspanderende marked. Men dermed ser man jo bort fra, at dér, hvor der er størst behov for støtten, er lande som f.eks. Ukraine eller Bulgarien og Rumænien. Det er steder, hvor der ligger problemer, som i fremtiden potentielt vil kunne skabe vanskeligheder for den europæiske sik-

kerhed, og hvor det på den måde kan blive meget, meget kostbart for os alle sammen i Europa, hvis disse problemer ikke forebygges – for slet ikke at tale om, hvis demokratiprocesen kører af sporet i Rusland med de forfærdelige konsekvenser, det kunne få.

Dér må man sige, at den danske Øststøtte simpelt hen ikke prioriterer det korrekte langsigtede perspektiv om at skabe et helt og udelt Europa og gå ind og forebygge dér, hvor årsagen til kommende sikkerhedspolitiske problemer kunne tænkes at opstå. Det er altså i virkeligheden mere vores egne nationalegoistiske interesser, der styrer dette projekt, end det er det ideelle hensyn til det, som hr. Estrup så flot betegnede som det europæiske hus.

Det bliver et halvt hus, hvis man kører det på den her måde. Det bliver i hvert fald et hus, hvor der er nogle, som kommer til at bo i usle tagværelser uden tagsten, i hvert fald med huller i taget, eller kommer til at bo i kælderrum med mug og råd ned ad væggene. Sådan et europæisk hus ønsker vi jo ikke.

Det gør hr. Estrup heller ikke, men man må så bare sige til hr. Estrup, at hvis hans strategi for at få et europæisk hus, hvor alle bor i ordentlige lejligheder med opvarmning, helt tag osv. – nu skal det ikke være en byfornyelsesdebat – skal lykkes, så skal man altså gribe det anderledes an, end man har gjort hidtil. Det er Enhedslistens synspunkt.

Jeg lagde også mærke til, at udenrigsministeren sagde, at den danske bistand giver os en enestående chance for at sikre fred og stabilitet i et helt Europa. Ja, det burde den gøre, men så skal den altså efter vores opfattelse lægges om.

Jeg kan da godt forstå, at man i Polen gerne vil have en betydelig andel af den danske Øststøtte, og man får jo også den største andel blandt alle landene. Det kan jeg da godt forstå at man ønsker i Polen. Men Polen er vel nok ved siden af Tjekkiet det land, hvor behovet i virkeligheden er mindst, og hvor mulighederne for på eget grundlag at løse en del af problemerne i hvert fald er større, end de er i nabolandet Ukraine, for nu at tage et eksempel. Her har man f.eks. nogle atomkraftværker liggende, som vi jo alle sammen kender på ubehagelig vis, eksempelvis Tjernobyl. Og hr. Steen Gade har også nævnt atomkraftværkerne i Litauen og andre steder. Der var det, man efter vores opfattelse burde sætte ind.

Så det, vi risikerer i forbindelse med EU's udvidelse, i forbindelse med den danske Øster-

sø- og Baltikumstrategi og også i forbindelse med planerne om NATO's udvidelse, er altså, at vi ender med et Europa, hvor den vestlige del når frem til Kaliningrad.

I hvilket omfang de baltiske lande i realiteten kommer med i processen, når det gælder udvidelsen af EU, kommer vi tilbage til i den næste debat; det vil jeg ikke gå længere ind i her.

Efter vores opfattelse er risikoen for en ny deling åbenbar og indlysende for alle, der analyserer disse problemer grundigt. Og der er vi altså nu faldet i den grøft i Danmark, at vi i virkeligheden sætter hensynet til vores egne kortsigtede erhvervsinteresser over hensynet til at skabe et helt og helet Europa.

Med hensyn til flertallets dagsordensforslag vil jeg specielt sige noget om støtten til EU-medlemskabet. Her vil jeg sige, at vi finder heller ikke, at det er nogen god idé at bruge Øststøtten til at harmonisere landene i forhold til optagelsen i EU. Det er efter vores opfattelse ikke den rigtige vej at gå; det vil jeg ikke komme længere ind på i den her debat, men blot nævne det, fordi det er én af årsagerne til, at vi ikke kan støtte den dagsorden, som flertallet har foreslået. Det vil jeg begrunde nærmere under den næste debat, der jo netop handler om udvidelsen.

Derfor skal jeg blot slutte med at sige, at vi altså har fundet det nødvendigt at fremsætte vores eget dagsordensforslag. Jeg forstod hr. Steen Gade sådan, at han egentlig godt kunne følge tankegangen i vores forslag, men at han ikke mente, at det var præcist nok.

Og dér må jeg sige til hr. Steen Gade, at det ligger netop i vores dagsordensforslag, at man selvfølgelig ikke kan ændre hele Øststøtteprocessen fra den ene dag til den anden. Derfor ligger der også det i den, at regeringen skulle komme med en ny redegørelse, hvoraf den ændrede landeprioritering så skulle fremgå, og dér skulle det arbejde, som hr. Steen Gade efterlyste i dagsordensforslaget, så gå mere ned i detaljerne.

Jeg synes, det ville have været forkert at begynde at skrive det meget detaljeret, for det skulle f.eks. også indeholde en analyse af det hviderussiske spørgsmål, som fru Annette Just med rette rejste. Spørgsmålet om forholdene i Hviderusland er af en sådan art, at man må spørge, om man kan yde støtte til den regering, som de i øjeblikket har i landet. Det spørgsmål kan udenrigsministeren muligvis uddybe, men jeg tror, at ministeren vil være enig i, at situationen i Hviderusland ikke er god.

Formanden:

Så er der tre korte bemærkninger indtegnet. Hr. Helge Adam Møller, fru Annette Just og hr. Steen Gade.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Jeg skal bare lige være helt sikker på, at jeg har opfattet hr. Keld Albrechtsens bemærkninger rigtigt. Hr. Keld Albrechtsen sagde, at det, som Danmark bl.a. havde gjort over for de baltiske lande, var ægte militarisme.

Men er situationen ikke sådan, at vi her taler om lande, som i 50 år har været besat, som i 50 år havde mistet deres frihed, deres demokrati, deres ytringsfrihed osv. Den fik de så endelig tilbage for fire, fem, seks år siden, og når disse lande, som i dag er demokratier, som har frie demokratiske parlamenter, fortsat ønsker at bevare deres frihed og ønsker at tilslutte sig demokratiske organisationer som EU eller NATO, er det at hjælpe disse lande – som bl.a. Danmark gør – så ikke først og fremmest at hjælpe dem til det, de selv ønsker, nemlig at bevare deres frihed og fred? Eller mener hr. Keld Albrechtsen virkelig det, som hr. Keld Albrechtsen sagde, at det var rendyrket militarisme? Mener hr. Keld Albrechtsen virkelig det?

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

I fortsættelse af det spørgsmål, som lige er blevet stillet, vil jeg da bare lige spørge hr. Keld Albrechtsen, om han dog ikke kan se det fornuftige i, at de nye demokratier har en mulighed for selv at forsvare deres egne grænser. Det er bare i fortsættelse af det forrige, men det er vel også rendyrket militarisme i forhold til Enhedslistens opfattelse af dagsordenen.

Men det, jeg bad om ordet for, var egentlig for at spørge hr. Keld Albrechtsen, når nu hr. Keld Albrechtsen siger, at skulle vi gøre noget, så skulle det være over for Ukraine – Ukraine har store problemer, det vil jeg være den første til at vedgå – men helt ærligt: Mener hr. Keld Albrechtsen, at Danmark, et lille land med fem millioner mennesker, er i stand til at hjælpe så stort et land – og vil det blive opdaget i Ukraine, hvilket jo er nok så væsentligt – i stedet for at gøre som nu, hvor vi hjælper de mindre lande i vores eget område, sådan at de opdager, hvor Danmark ligger på verdenskortet. Jeg er ikke helt sikker på, at Ukraine ville opdage det i helt samme udstrækning.

Og når det gælder Tjernobyl, må jeg gøre hr. Keld Albrechtsen opmærksom på, at da han sidder i Europaudvalget, så ved han ganske udmærket, at EU er gået ind i den sag og har givet ganske enormt store summer til genopbygning og reparation.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Jeg vil godt sige til hr. Keld Albrechtsen, at man kan jo ikke tage ordet hver gang, hr. Keld Albrechtsen siger noget forkert om, hvad man selv mener, men referatet af, hvad SF mener, er grundlæggende forkert.

Det, jeg så vil spørge hr. Keld Albrechtsen om, er, hvorfor Enhedslisten egentlig er imod, at vi foruden at satse på Ukraine og andre fattige områder også har en særlig fokus på Østersøregionen. Det forekommer mig fuldstændig absurd. Det er, som om Polen, Litauen og Letland simpelt hen er nogle smørhuller her på Jorden. Her går det fantastisk godt, og her er ikke behov for nogen som helst hjælp. Jamen hvis man bare vover sig derned eller ind i nogle af de lande, så ved man jo, at det forholder sig helt modsat. Og så ligger de jo altså ikke ret mange kilometer fra vores grænse. Det burde vel få os til at have nogle særlige forpligtelser.

Mit sidste spørgsmål går på a-kraft-sikkerhed. Er det ikke sådan, at det eneste a-kraftværk, man har taget lidt fat på, er Tjernobyl – som hr. Keld Albrechtsen nævnte – og det ligger jo i Ukraine? Der er da næsten ingenting gjort ved Ignalina. Der er ingenting gjort ved Sankt Petersburg-a-kraftværkerne, og de ligger i Østersøregionen. De ligger tæt på os. De er en enorm sikkerhedsrisiko for os. Var det ikke det, vi også skulle prioritere at bruge en del af kræfterne på uden at tage dem fra Ukraine?

Jeg forstår simpelt hen ikke, at Enhedslisten ikke kan se, at der er et fantastisk perspektiv i Østersøregionen. Der er jo også det perspektiv i det, at vi har en del af Rusland med i det samarbejde. Vi har EU-lande, vi har lande, der søger medlemskab af EU, vi har en del af Rusland, og så er Norge via Nordisk Råd tilknyttet. Det er da et fantastisk perspektiv i den nordlige del af Europa.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Til spørgsmålet, om jeg mener, der er tale om militarisme, som blev stillet to gange, kan jeg svare ja. Det sagde jeg, og det mener jeg. Så det

er meget enkelt. Og jeg kan så tilføje, at jeg synes, det er besynderligt, at et land, der i 1864 drog den meget kategoriske erfaring, at det ikke nytter at tro, at man kan forsvare et ganske lille land med militære midler imod en beslutsom stormagt, som er ens umiddelbare nabo, tror andet. Det er den illusion, man er ved at opbygge i Baltikum.

Alternativet til den militaristiske model er at sikre, at der aldrig opstår konflikt mellem de baltiske lande og Rusland. Det kan man f.eks. ved at løse de store minoritetsproblemer, der er for det russiske mindretal i Estland og Letland. Der ligger løsningen af sikkerhedsproblemet. Det ligger ikke i forsvarsministerens forsøg på at fremrykke NATO's grænse helt op til Ruslands.

Hr. Steen Gade er jeg i virkeligheden enig med et langt stykke ad vejen, og jeg beklager da, hvis vi er kommet til at tale os fra hinanden. Jeg er jo enig i, at vi skal bruge flere penge til netop atomkraftværket i Litauen, få en løsning i Sankt Petersburg osv.

Jeg er også enig i, at der i landeprioriteringen stadig væk skal være mulighed for at give støtte også til de baltiske lande. Jeg mener bare, og det skal så være svaret til fru Annette Just, at hvis man tog det beløb, som til dato er ydet fra dansk side til Polen i EU-støtte, og gav et tilsvarende beløb til Ukraine over de kommende år, så kan jeg sige til fru Annette Just, at så ville det være noget, der rigtig for alvor kunne mærkes i Ukraine.

Jeg tror ikke, at fru Annette Just er klar over, hvor lille Ukraines økonomi i virkeligheden er. Deres bruttonationalprodukt er i øjeblikket så lille, at man næsten ikke tror på, at det kan lade sig gøre, at nogen skulle kunne leve på det gennemsnitsindkomstniveau, som der er tale om. Jeg kan forsikre fru Annette Just for, at beløb af de størrelsesordener, som der her er tale om, virkelig ville kunne flytte nogle ting i Ukraine. Jeg tror næsten ikke, man gør sig forestilling om, hvor meget det ville betyde.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Til hr. Keld Albrechtsen kan jeg kun svare: Jo, jo, jo, jeg har såmænd også været i Ukraine; jeg ved godt, hvordan det ser ud. Det er slet ikke det, der er problemet.

Problemet er, at vi er nødt til at sikre vores egne nærområder. Vi er nødt til at føle en smule solidaritet med de områder, som ligger op til vores Østersø.

Når jeg siger vores Østersø, er det altså, fordi vi ikke blot er proppen i hullet på Østersøen, men faktisk også har en rimelig stor ø, der ligger midt i Østersøen, nemlig Bornholm.

Det er vores nabolande, vi taler om her, og når hr. Keld Albrechtsen så hånende siger, jamen man må da have lært igennem tiderne, at et lille land ikke kan forsvare sig mod de store magter, så kan vi jo lige så godt vende det om og sige, at vi overgiver os. Men det lykkedes for Danmark, fordi vi turde gå ind i en alliance, fordi vi er en del af et samarbejde, og det er det, vi prøver at hjælpe de baltiske lande med: at være en del af et samarbejde. I dette tilfælde er det NATO, og jeg synes, det er imponerende, hvad vi har gjort, og det kan hjælpe.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jamen så må jeg blot sige til fru Annette Just, at her ligger den helt store misforståelse, for det er i det spørgsmål, at man kan sige, at Danmark er med til at skabe nogle illusioner i Baltikum, som er uhyggelig farlige. Danmark er nemlig med til at give den illusion i Baltikum, at USA skulle være indstillet på at yde en sikkerhedsgaranti for de baltiske lande, men det ved vi jo godt at USA ikke er indstillet på, og derfor er det altså risikabelt, hvis man og også fra den danske forsvarsministers side giver sådan nogle signaler til Baltikum, som der ikke er dækning for.

Vi ved godt, at Baltikum ikke vil blive forsvaret militært i en eventuel konflikt, og derfor kan man lige så godt gøre sig klart, hvordan realiteterne er i verden, og føre en politik, der sikrer, at der ikke opstår et modsætningsforhold, hvor f.eks. undertrykkelsen af det russiske mindretal i Estland og Letland vil kunne give anledning til frygtelige problemer i fremtiden, hvis de to lande ikke viser vilje til at løse disse problemer, og den vilje har hidtil været meget begrænset.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Til hr. Keld Albrechtsen kan jeg i virkeligheden bare sige: Hvis alle ved, at det ikke hjælper noget som helst, så er det ikke farligt. Det er heller ikke farligt, men det er af en anden grund. Vi er rent faktisk nogle, som tror på samarbejde, som tror på, at det at give en hjælpende hånd også giver bonus i den sidste ende.

Det er ikke ren illusion, sådan som hr. Keld Albrechtsen så utrolig gerne vil have det til at lyde. Det er nemlig heldigvis ikke alle NATO-

lande, der har Enhedslistens synspunkt på denne situation. Som rapporteur for NATO's parlamentarikerforsamling, NAA, kan jeg meddele hr. Keld Albrechtsen, at der rent faktisk i næste rapport, som bliver fremlagt den 28. maj, vil stå, at der skal være mulighed for alle ansøgerlande for at blive medlem af NATO, når de opfylder alle de krav, der er, og det er de krav, som Danmark her er med til at hjælpe de baltiske lande til at kunne klare. Det er vigtigt, at vi bliver ved med også at hjælpe de baltiske lande til at kunne klare de krav for at blive medlem af NATO, således at vi kan få et fredeligt Europa.

Arne Melchior (CD):

Som lillebitte rosin i pølseenden vil jeg gerne udtale min kompliment til ordførerne for alt det, de har fået sagt i denne debat, som altså er den halvfjerdsindstyvende forespørgsel i indeværende samling.

Det er ganske godt gjort på basis af, hvad vi i alt har. Vi har udenrigsministerens redegørelse af 6. maj betitlet: »Øststøttens Baggrund«. Vi har udenrigsministerens tale fra i dag. Også den var meget fyldig. Vi har her fra maj 1997: »Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende Øststøttens fremtid«. Vi har Demokratiseringsfondens årsrapport, og vi har også en anden meget sød rosin af 6. maj, nemlig Landbrugsraadets forslag til regeringens indsats i Østeuropa, som allerede flere ordførere har givet rosende ord med på vejen. Og med alt dette på bordet, som selvfølgelig er læst, og med alt det, der har været at lytte til, har der alligevel kunnet siges enormt meget, og det tager jeg hatten af for.

Og så har vi ikke mindst den dagsorden, som et bredt flertal, et meget stort flertal af partier og medlemmer, har kunnet foreslå, der står det hele, og CD er medforlagsstiller. Jeg har ikke desto mindre et par små bemærkninger til den. Især vil jeg gøre opmærksom på, at der i pind 4 forekommer to ord, der hedder »suverænitets indsatser«. Bortset fra at det nok er svært at forklare, hvad det er for noget, så skal det i hvert fald skrives i ét ord, mener jeg, inden dagsordenen kommer til afstemning, eller i hvert fald vil jeg have det sagt af hensyn til Folketingstidende.

Pind 3 taler meget beskedent om forberedelse til, at central- og østeuropæiske lande kan blive medlemmer af EU. På dette punkt har jeg egentlig nogle ikke principielle, men praktiske, kontroversielle forbehold, men det skal jeg lade ligge, for selvfølgelig støtter jeg det, der er Folke-

tingets, regeringens og landets politik. Men dagsordenen er i øvrigt og i det store og hele glædelig, ikke mindst fordi den er så enstemmig, som den er.

Og jeg skal altså ikke begive mig ind på under den her givne overskrift at diskutere hverken Ukraine eller Hviderusland. Jeg skal tilmed modstå fristelsen til at omtale hr. Keld Albrechtsens karakteristik af vores forsvarsminister, som nærmest blev lavet om til en militarist. Jeg tror nok, at et flertal af verdens lande kunne ønske sig en forsvarsminister lige så lidt militaristisk, lige så civil og med lige så meget civilcourage, som vores forsvarsminister har. Men selvfølgelig, når ordet frit, kan alt jo lade sig gøre, så tillykke med det, sagt til hr. Albrechtsen.

Jeg vil så i de få minutter, jeg yderligere skal lægge beslag på, koncentrere mig om fremme af demokratiet i de nylig fra diktatur befriede lande. Jeg har for nogle år siden haft den fornøjelse under nogle af de meget fine programpunkter under Demokratifonden at kunne tale til delegationer af forskellige embedsmænd, fagfolk og så videre, som vi jo så fornemt inviterer hertil. Jeg har haft den ære og fornøjelse at tale til dem om demokrati, og så har jeg altid sagt til dem:

Demokrati er smaddersvært. Vi har snart beskæftiget os med det, forsøgt at udforme det og forbedre det i 150 år, og det er langtfra lykkes alt for godt endnu. Så I må tage det roligt, plejer jeg at sige til dem. Det kræver tålmodighed at gå fra diktaturstatus til demokratistatus. Selvfølgelig kan de lære af vores dårlige erfaringer, og vi skal være så behjælpelige som muligt, men det tager tid. Der er ingen genvej.

Og så plejer de forskellige af delegationens medlemmer gerne at svare: Jamen nu er jeg 55 år – eller hvad vedkommende nu er – og jeg kan altså ikke vente på, at vi får rigtigt demokrati om 20, 30, 50 år, så er det jo kun noget, mine børn og børnebørn får glæde af. Hvortil jeg såatter må sige: Det hjælper ikke. Det tager enormt lang tid. Det kræver tålmodighed af dem, der indfører demokrati.

Men det nye, jeg vil sige om det her, er, at det også kræver tålmodighed af os, som altså har haft disse cirka 5 generationer til at vænne os til demokrati, at vi med tålmodighed ser på de bestræbelser, som de nyfrie lande udfolder, og giver dem den tid til at gøre de fejl, de nødvendigvis må gøre på vejen, uden at vi slår hånden af dem, og uden at vi bliver trætte i vore bestræbelser på at hjælpe og støtte dem.

Så skal jeg til slut blot sige, at CD betragter de bestræbelser, som vi her udfolder, og dermed mener jeg landet som helhed, delvis, men alligevel i stor udstrækning, som et led i den danske sikkerhedspolitik, ligesom vi betragter ulandsbistand på samme måde.

Det er ikke kun for de andre landes og deres borgeres skyld, at vi gør disse ting. Og det er det, der er så skønt: Det, der er godt for andre, kan også være godt for én selv. Vi gør det jo ikke mindst, for at vi kan sove bedre om natten. Ikke blot fordi vi kan dulme vor samvittighed ved i det mindste at have gjort noget, men fordi i den udstrækning det noget, vi gør, lykkes, så vil det komme vor egen tryghed, vor egen fred og andre vitale interesser for det danske folk til gode. Så meget mere skal vi kaste os over det med glæde og taknemlighed for at kunne gøre den gerning.

Og jeg håber, det er fremgået af de her sagte ord, at regeringens redegørelse, som vi nu har hørt i en og læst i anden udformning fra udenrigsministeren, altså har CD's fulde støtte, og det viser vi ved at være både medforlagsstillere og selvfølgelig stemmende for mangepartidagsordenen. Det var såmænd alt, hvad jeg ønskede at diske op med under F 70.

Miljø- og energiministeren (Svend Auken): Jeg vil gerne kvittere for de mange venlige bemærkninger, der er faldet fra ordførerne her i dag omkring den danske Øststøtte på miljøområdet. Jeg vil også tilslutte mig dem, der har sagt, at der i større grad, end vi hidtil har formået, er behov for også over for offentligheden at gøre opmærksom på de konkrete resultater, der faktisk er opnået igennem denne støtte. Og derfor vil jeg gerne benytte denne lejlighed til ganske kort at oplyse Tinget om nogle af de resultater, vi har opnået i kraft af vores Øststøtte.

Lad mig tage et område som svovlområdet. Svovludslipproblemet fra Central- og Østeuropa er et meget stort miljøproblem. Danmark har i kraft af en miljøstøtte på 50 mio. kr. udløst en medfinansiering på 1 mia. kr. i de pågældende lande og dermed opnået en større svovlreduktion end Danmarks samlede udslip af svovl.

Vi har gennem tre geotermianlæg med tilskud på 35 mio. kr. i kraft af Øststøtten udløst en samlet investering på 750 mio. kr. og substitueret ikke alene svovludslip i betydelig udstrækning, men også 250.000 t kuldioxid på et år. Danske virksomheder har i den sidste sammenhæng, altså geotermianlæggene, opnået

ordrer på 150 mio. kr. af det hidtil gennemførte arbejde på anlæggene.

Lad mig også som et tredje eksempel nævne, at vi i kraft af en bevilling på 10 mio. kr. har haft held til at udmønte 700 mio. kr. i gavebistand fra GEF, altså Global Environmental Facility, til erstatning af ozonlagsnedbrydende stoffer. I denne forbindelse kan jeg nævne og gøre opmærksom på, at de danske CFC-fri fjernvarmerør er blevet Verdensbankstandard, og at vi har fået en overvældende eksportsucces på disse områder.

Endelig som det fjerde eksempel vil jeg nævne, at vi alene i Østersøområdet med et tilskud på 200 mio. kr. i kraft af den danske Øststøtte har opnået en samlet investering på ca. 1 mia. kr. Der er i kraft af vores støtte etableret 50 rensesanlæg, som sikrer fuld biologisk rensning af spildevandet fra et område, der svarer til spildevand fra 2 mio. mennesker, dvs. at vi har sikret rensning af spildevand for en befolkning svarende til, hvad der bor på Sjælland.

Et forsigtigt skøn viser, at der med de hidtidige tilskud er opnået en dansk eksport. Det er jo ikke det, der er formålet med Øststøtten, men danske virksomheder har deltaget aktivt, og dér har vi opnået en eksport på mindst 2 mia. kr.

Og det er også vigtigt at se på, at den danske hidtidige støtte, som beløber sig til 1 mia. kr. på Østområdet, faktisk har udløst en samlet investering på mere end 5 mia. kr. Ja, måske endda et væsentlig større beløb, for her har jeg ikke taget hensyn til vores fremragende samarbejde med de internationale finansielle institutioner. Det samarbejde med de internationale banker har i øvrigt over tid udviklet sig meget konstruktivt, og jeg er overbevist om, at den danske hjælp sammen med de internationale finansielle institutioner, sammen med EU's bistand på dette område og sammen med en betydelig indsats fra landene selv vil være med til at generere et meget betydeligt omfang af succesrige miljøinvesteringer.

Vi har på Øststøtteområdet en såkaldt rådgivende miljøkomité, hvis energiske formand er forhenværende nationalbankdirektør Erik Hoffmeyer, der netop har aflagt besøg i Litauen og Letland for ved selvsyn ved dette tredje besøg, som komiteen aflægger, at se, om den danske miljøstøtte rent faktisk fungerer godt. Der er kommet meget flotte, klare signaler fra alle modtagerlandene til Hoffmeyerkomiteen om tilfredshed med gennemførelsen af den danske støtte, og det er mit helt klare indtryk, at Hoff-

meyerkomiteen meget stærkt bakker op om den danske miljøstøtte.

Flere har efterlyst en højere grad af koordinering. Jeg er enig i, at vi hele tiden skal sørge for at koordinere så godt som muligt, men vi skal ikke tabe det gode, vi har i den nuværende miljøstøtte, nemlig at vi kan træffe hurtige beslutninger. Her går der ikke år fra den gode idé til dens virkeliggørelse. I nogle tilfælde kan vi handle inden for en ramme af uger, og det gør, at man fra landenes side er meget begejstrede for den hurtighed, med hvilken vi kan handle på dette område.

Dér, hvor vi først og fremmest skal have koordinering, er i forhold til den nationale planlægning, så de projekter, vi laver – ofte på lokalt hold sammen med lokale aktører – passer ind i den overordnede planlægning for myndighederne selv.

For så vidt angår regeringens nye Østersøinitiativ, er der lagt meget stor vægt på miljø og økonomisk vækst. Der er ingen tvivl om, at Østersøregionen, som udenrigsministeren allerede har understreget, er et meget spændende område som vækstregion i fremtiden, og Danmark skal være med, ligesom vi hidtil har været det, og præge udviklingen her. Det nye er, at vi satser mere systematisk på at udvikle de enkelte sektorer i miljømæssig retning, altså at indpasse miljøet, når det drejer sig om støtte på energiområdet, industriområdet, transportområdet og landbrugsområdet.

Flere har sagt: Hvordan kan vi sørge for et større erhvervsaspekt i vores Øststøtte? Der er ingen tvivl om, at en fornuftig vej at gå er at sikre, at vi i fremtiden giver en betydelig del af vores hjælp som en integreret miljøindsats, hvor miljøindsatsen glider ind i sektorprogrammerne, således at vi sikrer os, at den omstilling, den vækst og den udvikling, der skal ske på områder som energi, transport, landbrug osv., kommer til at ske på et bæredygtigt grundlag. Det er vigtigt for miljøets skyld, og det er også vigtigt for, som udenrigsministeren var inde på, at have lige konkurrencevilkår.

I praksis viser det sig ofte vanskeligt at indarbejde danske virksomheders ekspertise i en samlet miljø- og miljørelateret indsats, fordi så mange allerede i forvejen arbejder på dette område. Lad mig f.eks. nævne energiområdet, hvor vi er verdensførende på en række områder som kraftvarme, energibesparelser og vedvarende energi. Mange flere danske underleverandører arbejder i forvejen på dette område, end man umiddelbart er klar over.

Der vil selvfølgelig ud over Østersøregionen også være behov for en indsats i flere andre lande, om end denne indsats selvfølgelig er begrænset i forhold til indsatsen i vores nær-område.

Må jeg i øvrigt advare mod den forkerte opfattelse at tro, at alt er skidt i Central- og Østeuropa, og alt er godt i Vesteuropa. Faktisk er det rigtigt, at der er meget store forureningsproblemer i Østeuropa. Det er der desværre også i Vesteuropa. Til gengæld er der enorme naturressourcer i det central- og østeuropæiske område, som ikke er ødelagt i samme grad, som vi har ødelagt vores naturressourcer. Derfor er et af de meget spændende samarbejdsområder spørgsmålet om, hvordan vi kan beskytte disse landes naturrigdomme mod den ødelæggelse, vi har undergivet vores naturrigdomme. Jeg synes, det er vigtigt at betone.

Det sidste, jeg gerne vil fremhæve, er, at i disse lande er der ofte en langt større miljøbevidsthed, end vi er klar over. 95 pct. af alle pengene til de miljøinvesteringer, der skal til, regner man med skal komme fra landene selv. Fattige lande med en betydelig lavere levestandard end vores prioriterer miljøet, så derfor glider den danske miljøstøtte ind i et fornemt nationalt mønster, hvor landene selv er optaget af at gøre en indsats. Tag et land som Polen, som rent kvantitativt er den vigtigste samarbejdspartner, vi har i Østersøområdet. I Polen gør man en kæmpe indsats på dette felt.

Derfor har vi, når vi snakker om miljø, ikke bare at gøre med noget, der handler om snævre miljøprojekter. Der er tale om et meget bredt funderet samarbejde, som har til formål at gøre det muligt for Central- og Østeuropa at komme med i det europæiske samarbejde i større udstrækning, som gør det muligt for os at bevare nogle naturrigdomme, som vi har mistet hos os selv, som gør det muligt for os sammen med dem at løse nogle fælles miljøproblemer, som ellers ikke ville blive klaret, og som giver basis for et betydeligt erhvervsmæssigt engagement.

Formålet med vores Øststøtte er ikke at fremme det danske erhvervsliv. Men virkningen af Øststøtteprogrammet er meget betydelige ordrer til dansk erhvervsliv, hvilket jeg synes er helt i orden, og jeg synes, det er fornemt. Hvis det lykkes for os at integrere miljøsynspunkter i sektorprogrammerne i højere grad, end vi hidtil har formået det, er der et endnu bredere erhvervsmæssigt sigte i ordningen, uden at vi fortaber det, der er det egentlige formål, nemlig

at bidrage aktivt til Central- og Østeuropas udvikling på miljøområdet.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg vil gerne sige tak til ordførerne for den overvejende stærke tilslutning til den besvarelse af forespørgslen, som jeg har givet her i dag, og så knytte nogle bemærkninger til de enkelte indlæg.

Jeg skal ikke komme ind på hele miljøsidens; det har miljøministeren gjort på helt fortræffelig måde. Derimod er der et par spørgsmål, som har været rejst, og som jeg ønsker at komme ind på.

For det første spurgte hr. Jens Hald Madsen til den erhvervsrelaterede Øststøtte. En meget væsentlig del af vores erhvervsrelaterede Øststøtte ydes via IØ-Fonden. IØ-Fonden har siden oprettelsen i 1989 støttet 171 joint ventures mellem danske virksomheder og virksomheder i Central- og Østeuropa. Den samlede værdi af projektinvesteringerne beløber sig til 7,7 mia. kr., hvoraf IØ-Fonden tegner sig for 1,1 mia. kr. Siden 1990 er der hvert år givet midler til IØ-Fonden. I 1996 alene fik fonden tilført 150 mio. kr. samt 100 mio. kr. til miljøinvesteringsfaciliteten for Østersøen. Den administreres også af IØ-Fonden og har det formål at skabe et bedre og sundere miljø.

Det er målet, at IØ-Fonden inden for de næste 3-4 år skal være selvfinansierende, således at indtægterne fra allerede igangsatte projekter skal balancere med udgifterne til investeringer i nye projekter. IØ-Fonden omfatter støtte til alle de central- og østeuropæiske lande, men særligt Polen har siden 1990 tegnet sig for langt den største del af fondens investeringer. Polen er foruden at være et naboland til Danmark med en befolkning på 40 millioner mennesker et meget interessant marked for danske investorer, og IØ-Fonden er i dag en af de største udenlandske investorer i Polen.

Fonden må betegnes som en succes, og fondens indsats må forventes at få yderligere betydning i takt med, at flere Østlande frembyder interessante samarbejdsmuligheder for danske virksomheder.

Jeg har den opfattelse, at den model, der er fundet til at understøtte erhvervsinvesteringer i Østeuropa, er den rigtigste måde at gøre det på og den bedste erhvervsrelaterede Øststøtte, vi kan give.

Hr. Steen Gade rejste spørgsmålet om stipendier til studerende fra de baltiske lande, Polen

og andre steder. Jeg kan sige på basis af oplysninger, jeg har fået fra Undervisningsministeriet, at den nordiske stipendieordning for Baltikum alt i alt pr. år omfatter cirka 130 baltiske studerende i Danmark og 20 danske studerende i Baltikum.

Med hensyn til de bilaterale aftaler er det oplyst, at på bilateral basis er der i perioden 1996-97 97 personer fra Central- og Østeuropa, der studerer i Danmark, hvoraf de 36 er fra de baltiske lande. Fra Danmark studerer 71 personer i Central- og Østeuropa, heraf 5 i de baltiske lande; et beskedent tal.

Endelig vil jeg sige, at vi nu under det eksisterende danske EU-førtiltrædelsesprogram søger at tilbyde støtte til længerevarende kurser ved det økonomiske fakultet i Odense. Med udvidelsen af programmet forventer vi at udvide stipendieordningen med EU-ret og økonomi. Det er altså en ganske væsentlig stipendiestøtte, men jeg synes, det er et vigtigt område at interessere sig for. Vi ved, at investeringer i stipendier til unge studerende vil have en meget betydelig langsigtet effekt i retning af at sprede viden om forholdene i andre lande.

Forberedelsen til EU-medlemskab er jo et vigtigt spørgsmål lige netop nu, og man kan sige, at det er nu, der skal handles. Vi har allerede påbegyndt en omfattende indsats for at bistå de tre baltiske lande med deres EU-forberedelse. Der er gennemført generelle og specialiserede kurser for baltiske embedsmænd og studiebesøg fra erhvervslivet, landbrugsorganisationer og kommunalforeninger.

Den danske støtte er ikke begrænset til bestemte sider af EU-samarbejdet. Der er tilbudt støtte til f.eks. den nødvendige træning og opbygning af tolke- og oversættelsestjenester. På dette og andre tilsvarende områder venter vi at kunne samfinansiere projekter med Kommissionen.

Med regeringens beslutning om at tilføre førtiltrædelsesprogrammet flere midler – jeg nævnte i øvrigt i min tale, at der ville blive tale om en tilførsel af yderligere midler til dette program – vil en række aktiviteter kunne videreføres og yderligere intensiveres. Det gælder støtte til opbygning og etablering af økonomiske og juridiske uddannelser, der retter sig mod de opgaver, der skal varetages i EU. En udvidelse af programmet vil ud over øget træning og undervisning gradvis rette sig mod specialiserede områder, herunder opbygning eller styrkelse af institutioner.

Polens inddragelse i programmet har afventet underskrivelsen af en programaftale. Man har fra polsk side nu tilkendegivet at være klar til at undertegne aftalen inden for de kommende uger, således at vi har sådanne egentlige programaftaler med de baltiske lande og Polen om et konkret samarbejde om deres EU-forberedelse.

Det har glædet mig, at flere også har kommenteret Demokratifonden. Især vil jeg gerne takke hr. Arne Melchior for hans engagerede indlæg om demokratiudviklingen i Østeuropa.

Demokratifonden er et instrument i vores Østpolitik, som ingen andre lande har. Den er ganske særegen, og siden oprettelsen i 1990 har der under Demokratifonden været ydet støtte til mere end 4.000 projekter, der har til formål at fremme demokratisk udvikling og respekt for menneskerettighederne.

De projekter, der modtager støtte fra Demokratifonden, er udpræget lavbudgetprojekter med engagement, hvor deltagerne overnatter på vandrerhjem eller i private hjem. To tredjedele af de støttede projekter var i 1996 på under 200.000 kr. pr. projekt. Fonden lever således op til sit formål om at anvende mindst halvdelen af midlerne, og det er altså betydeligt mere, til små og folkelige projekter.

Der er tale om en mangfoldig mellemfolkelig indsats for relativt begrænsede midler. Indholdet er noget dansk, noget bærende i fondens virksomhed. Et typisk eksempel på et projekt støttet af Demokratifonden er, at unge fra Østeuropa og de baltiske lande kommer på højskole i Danmark for at høre om demokrati og menneskerettigheder. Næsten halvdelen af Demokratifondens midler i 1996 gik til projekter, der omfatter besøg i Danmark enten på skoleophold eller med et særligt tilrettelagt program.

Demokratifonden har lige afleveret sin årsrapport for 1996. Jeg har glædet mig over at se, at fonden er i så god gænge. Der udføres her et arbejde med at skabe netværk mellem Danmark og de baltiske lande, som på lang sigt vil bære megen frugt.

Det er en del af dagsordenen, at der skal gennemføres en evaluering, og det vil jeg gerne knytte nogle bemærkninger til.

Regeringen lægger også vægt på, at både den bilaterale danske Øststøtte og vores multilaterale indsatser med mellemrum undergives evalueringer, og at erfaringerne indarbejdes i den fortsatte virksomhed. Denne indsats må nødvendigvis gennemføres sektorvis.

De indsats, der udføres gennem den danske Øststøtte, retter sig mod forskellige målgrupper. Ofte er der forskellige projektdeltagere på den danske side, men det forhindrer ikke, at man kan drage sammenligninger mellem de forskellige støtteformer, eller at de erfaringer, der er gjort med et bestemt program, kan vise sig nyttige også for andre programmer. Man må gøre sig klart, at vilkårene ofte vil være forskellige for de forskellige programmer og kræve forskellige former for tilpasning.

En evaluering kan også vise, at der er opgaver, der er vanskelige at løse, men det behøver ikke nødvendigvis at betyde, at man skal vige tilbage fra at løse de vanskelige opgaver. Nogle af de problemer, vi står over for med Øststøtten, er vanskelige, men ikke desto mindre nødvendige at løse. Vi vil være rede til at præsentere en samlet oversigt over de programevalueringer, der er gennemført inden for Øststøttens område, ved årets udgang, således som dagsordenen lægger op til.

Et par bemærkninger til de ordførere, som mente, at man kunne overføre ulandsmidler til anvendelse i Baltikum og andre steder i Østeuropa: Ja, man kan jo godt budgetmæssigt tage nogle penge fra det, der hedder ulandspenge, og lægge i en anden bunke, men så er det ikke ulandspenge mere, så går de fra ulandspuljen. Det er jo indlysende. Disse lande er ikke ulande og skal ikke betegnes som sådan. Deres gennemsnitsindkomster ligger langt over ulandsniveauet og heldigvis for det.

Det, der vil ske, er altså, at man mindsker bevillingerne til de egentlige ulande, og når jeg hører ordførerne fra V og K tale om dette, lyder det nærmest, som om de har dårlig samvittighed. Jeg har lov at minde om, at det faktisk var under borgerligt ledede regeringer, at vi gradvis hævede niveauet for ulandsbistanden til 1 pct. Det er noget, som også Venstre og De Konservative har stemt for, og jeg har endda set en tidligere udenrigsminister fra Venstre, der uden for Danmark har talt meget varmt for den store indsats, vi her har ydet, når han holdt foredrag i internationale forsamlinger.

Jeg vil derfor gerne henstille til Venstre og De Konservative, at de lige standser op et øjeblik og tænker igennem, at de selv har været med til at gennemføre det niveau, som de altså nu foreslår at skære i.

Til hr. Keld Albrechtsen: Jeg diskuterede med nogle meningsfæller før debatten i morges, hvorledes hr. Keld Albrechtsen mon i dag ville

motivere, at han ikke kunne stemme for den dagsorden, vi har lavet. Vi nåede ikke til nogen helt klar konklusion, men jeg kan til gengæld sige, at den løsning, som hr. Keld Albrechtsen fandt på sit problem, var der ingen af os, der havde tænkt på, nemlig at støtten skal gives til alle mulige andre end dem, der får pengene, og at den skal gives efter sociale kriterier og ikke efter noget som helst andet.

Der er ikke nogen af dem, der står bag denne dagsorden om den danske Østpolitik, der påstår, at vores Østpolitik er socialhjælp. Det er den ikke. Den er i sidste instans også et stykke sikkerhedspolitik. Danmark prioriterer udviklingen af dette hjørne af Europa også for sin egen skyld, som hr. Melchior så udmærket sagde det, hvad der jo ikke er noget ondt i. Det er et politisk valg, der foretages for at skabe langsigtet sikkerhed og stabilitet i dette hjørne af Europa, og det er det, der ligger bag, ikke et socialpolitisk synspunkt. Det er en dansk sikkerhedsmæssig, langsigtet politisk interesse, der forfølges, og det er der ingen grund til at skamme sig over.

Der er heller ingen grund til at skamme sig over – og det synes jeg miljøministeren meget rigtigt havde fat i – at denne politik samtidig også har nogle positive økonomiske sidegevinster, for det har den tydeligvis. Danske virksomheder er velplacerede med hensyn til at drage nytte af øget vækst i hele Østersøområdet.

Vedrørende Hviderusland eller Belarus, som det jo hedder, kan jeg oplyse, at det altså ikke er så nemt at komme til at give hjælp dér. Vi har besvær med overhovedet at få lov til at sende og få modtaget en repræsentant for OSCE-formandskabet til Belarus. Vi ønsker og har foreslået over for Belarus, at de tager imod en permanent OSCE-mission, og jeg vil også gerne sige, at hvis de gør det, kan det måske udløse mere økonomisk bistand til et land, som virkelig er i dyb økonomisk og social nød. Men det er op til dem selv, om de vil tage imod nogle af de tilbud, der gives. Vi har fra OSCE's side givet nogle tilbud, og vi har endnu ikke fået et positivt svar. Jeg håber, at vi får det.

Hvad Østersørådet angår, tillægger den danske regering samarbejdet i Østersørådet overordentlig stor betydning. Vi glæder os til at overtage formandskabet fra den 1. juli og have det et år frem. Vi er i færd med at lægge de konkrete planer for det danske formandskab og vil selvfølgelig også med Folketingets partier diskutere det arbejdsprogram, som skal udformes.

Det er rigtigt, som hr. Keld Albrechtsen var inde på, at der i Estland og Letland er problemer i forhold til den russisktalende befolkning. Men jeg må gøre opmærksom på, at den internationale indsats for at løse de problemer er ganske betydelig. Europarådet har været behjælpelig med at skrive og har godkendt den grundlæggende borgerskabslovgivning, som nu gælder i de to lande. OSCE har missioner i både Estland og Letland, som netop påser, hvorledes disse russisktalende grupper bliver behandlet, og landene gør sig store anstrengelser for at søge at løse disse problemer. Det vil jeg gerne slå fast, og jeg ser meget nødig, at der bliver skabt det indtryk her fra det danske Folketings talerstol, at Estland og Letland ikke gør et stort arbejde for at forsøge at løse disse problemer.

Jeg vil sådan lidt stilfærdigt sige til hr. Keld Albrechtsen, at han skal passe på, at han ikke kommer til at lyde som de gammelrussiske nationalister, når de udtaler sig om forholdene i de baltiske lande. Det vil være aldeles urimeligt, og denne lille advarsel finder jeg desværre er på sin plads efter debatten i dag.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg takker naturligvis ministeren for hans omsorg, men vores omsorg må nu først og fremmest være rettet mod det problem, der er.

Jeg vil godt spørge ministeren, om det ikke rent faktisk er rigtigt, at det går fortløbende langsomt med processen med at tildele statsborgerskab til mindretallenes medlemmer. Problemet er, at når man ikke har et statsborgerskab, kan man ikke få plads på arbejdsmarkedet osv. Derfor har disse mindretal altså meget dårlige vilkår.

Når jeg tager problemet op, vil det naturligvis kunne misbruges af gammelkommunister i Moskva, det er jeg godt klar over. Men hvis vi ikke tog problemet op og bare lod stå til, ville disse gammelkommunister for alvor kunne bruge og misbruge – og det vil de givetvis gøre – denne problemstilling. Det er derfor, jeg er meget optaget af at få den løst.

Jeg er glad for, at ministeren også er optaget af det. Ministeren skal være helt klar over, at det er vi også opmærksomme på i Enhedslisten, og vi er enige om, at problemet skal løses.

(Kort bemærkning).

Ove Fich (S):

I forlængelse af hr. Keld Albrechtsens korte bemærkning vil jeg gerne komme med en kort bemærkning til udenrigsministeren. Er det ikke korrekt, når jeg for nylig har læst, at de russiske mindretal i Estland og Letland i virkeligheden behandles væsentlig bedre, end mange mindretal behandles i Vesteuropa? Er det faktisk ikke sådan, at omgangsformerne er rimelig afslappede i det daglige, og at man ikke har de fænomener med grov diskrimination, som vi desværre har i Vesteuropa, og som somme tider fører til vold? Det er i hvert fald, hvad jeg har læst, og jeg vil gerne have, at udenrigsministeren bekræfter, at man faktisk er på rette vej i de baltiske lande, for så vidt angår de russiske mindretal.

(Kort bemærkning).

Jens Hald Madsen (V):

Jeg vil gerne takke både miljøministeren og udenrigsministeren for svarene. Jeg synes, at det, som miljøministeren redegjorde for, er meget fint, og der er ingen tvivl om, at det er en utrolig god indsats, der bliver gjort. Jeg synes også, det var godt, at miljøministeren kom ind på, at fælles koordination aldrig må gå ud over, at vi skal være fleksible, for man skal mange gange kunne reagere hurtigt.

Men det får mig til at spørge både miljøministeren og udenrigsministeren, om man, når man arbejder inden for forskellige faglige områder og på trods af, at der skal være fleksibilitet, kunne forestille sig en styrkelse af den fælles koordination, f.eks. ved at have en eller anden form for sekretariat. Her tænker jeg på, om man kunne forestille sig, at de tiltag, der bliver taget, bliver koordineret bedre internt i regeringen, end de gør nu. Det kunne jeg godt tænke mig at høre noget om, for det, som jeg synes er problemet, er, at der er en stor bredde, og hvis vi ikke får denne koordination, er det svært at kontrollere for de folkevalgte.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Først til hr. Keld Albrechtsen og hr. Ove Fich om de baltiske spørgsmål. Vi er da klar over i regeringen, at der er problemer her. Vi støtter så meget, vi kan, at disse problemer afhjælpes, og forsøger at give konstruktive bidrag til, at problemerne kan løses. Jeg glæder mig over, at det også er det, der er hr. Keld Albrechtsens ærinde.

Til hr. Jens Hald Madsen vil jeg gerne sige, at koordineringen først og fremmest foregår ved

interministeriel koordination, og det fungerer, synes jeg, udmærket. Jeg kan ikke lade være med at sige til hr. Jens Hald Madsen, at det er første gang, jeg hører fra en af de unge Venstre-folk, at man løser problemer ved at lave nye sekretariater og nyt bureaukrati. Det er faktisk ikke vores opfattelse, at det er det, der skal til for at forbedre Øststøttens kvalitet.

Vi skal til stadighed søge at forbedre Øststøttens kvalitet, og evalueringen, som er vedtaget, skal vi forsøge at udføre samvittighedsfuldt, så den kan give anledning til en ny diskussion her i salen, men vi ser i øjeblikket ikke noget behov for en opbygning af et egentligt sekretariat eller for en centralisering. Det er rigtigt, som det er blevet fremhævet også fra miljøministerens side, at man skal passe på ikke at fjerne hurtigheden, smidigheden og engagementet ved for megen koordinering.

Hermed sluttede forhandlingen.

Anden næstformand (Henning Grove):

Som tidligere meddelt vil afstemningen om de dagsordensforslag, der er fremsat af ordføreren for forespørgerne, hr. Ove Fich, m.fl. og af hr. Keld Albrechtsen, blive foretaget i mødet i morgen.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Forespørgsel nr. F 50:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvilke initiativer vil regeringen tage i EU – bl.a. på baggrund af den fremlagte analyse fra DUPI – for at udvikle en offensiv og samlet førtiltrædelsesstrategi for Central- og Østeuropa med henblik på at sikre, at alle ansøgerlande hurtigst muligt kan opnå medlemskab?«
Af Steen Gade (SF), Anne Bastrup (SF) og Jørn Jespersen (SF).

(Forespørgslen anmeldt 11/3 97. Fremme af forespørgslen vedtaget 14/3 97).

Begrundelse

Steen Gade (SF):

Når SF har taget initiativ til denne debat i dag, er det, for at Folketinget kan følge DUPI's rapport om EU's udvidelse med de central- og øst-

europæiske lande op og vedtage nogle retningslinjer for det næste lange træk, der venter, når EU's regeringskonference er slut.

For SF har det siden Murens fald været et afgørende hovedsynspunkt, at det er politisk afgørende at få hele Europa til at gro sammen igen efter den kolde krigs deling af Europa, og her er åbningen af EU over for Central- og Østeuropa det nødvendige og afgørende redskab. Målet er for SF et grønt, socialt og demokratisk Europa.

Derfor har SF også været initiativtager til at få lavet DUPI-rapporten, og vi mener, at der i denne og først og fremmest i afsnittene om en alternativ tiltrædelsesstrategi er vigtige elementer, der skal sikre, at ingen af ansøgerlandene bliver efterladt tilbage på perronen.

For SF er det afgørende, at de nye ansøgerlande får lov at blive medlemmer af EU så hurtigt som muligt, at de alle får mulighed for at blive medlemmer, og at de får mulighed for fleksibilitet og tilpasning efter egne forudsætninger.

De største udfordringer i forhold til åbningen er placeret både i ansøgerlandene og også direkte i EU med krav om nødvendige ændringer, når vi snakker økonomi, og når vi snakker landbrugspolitik.

Jeg håber at få et engageret svar fra udenrigsministeren.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):
Jeg er glad for denne forespørgsel om en opfølgning af DUPI-rapporten om EU's udvidelse med de central- og østeuropæiske lande, for den giver mig en god lejlighed til at gøre status over regeringens politik på området.

For regeringen er det et vigtigt mål, at udvidelsen gennemføres så hurtigt som muligt, for det vil medvirke til at etablere et helt og samarbejdende Europa uden skillelinjer og et Europa med sikkerhed og øget velstand.

Op perspektivet om medlemskab af EU har positive virkninger både på forholdene internt i ansøgerlandene og på forholdet mellem landene, for betingelserne for medlemskab af EU, de såkaldte Københavnskriterier, medvirker til at fastholde ansøgerlandenes engagement i de demokratiseringsprocesser, der blev indledt efter omvæltningerne i Østeuropa, og det er bl.a. kommet til udtryk ved, at der mellem